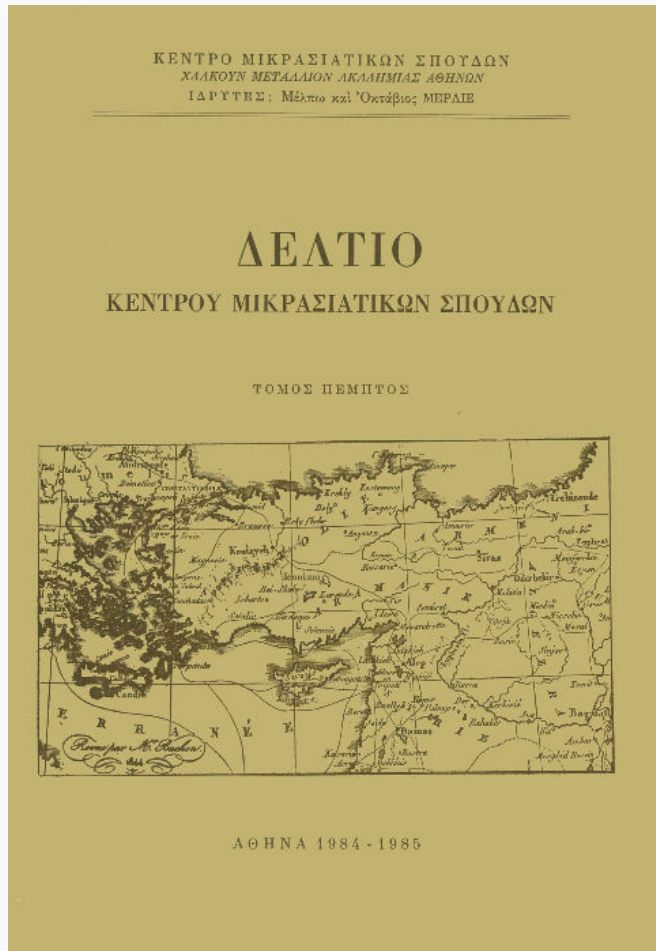

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 5 (1984)

Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου

Βάλτερ Πούχνερ

doi: [10.12681/deltiokms.213](https://doi.org/10.12681/deltiokms.213)

Copyright © 2015, Βάλτερ Πούχνερ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πούχνερ Β. (1984). Μιχαήλ Ι. Μουσαίος: Ο γάμος του Μαλώνη Αντιφάτου. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 5, 275–359. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.213>

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ: Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ.

Είσαγωγή

Ὁ Μιχαήλ Ι. Μουσαῖος (1829-1896) ἀπὸ τὸ Λιβίσι τῆς Λυκίας ἀνήκει στοὺς πρὸ γνωστοὺς καὶ προικισμένους λόγιους ἀπὸ τὸ χῶρο τῆς Μικρασίας¹. Εἶναι χαρακτηριστικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ «καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ»² ποὺ ἐκδηλώνεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα καὶ στοχεύει «στὸν προσανατολισμὸ τῆς συλλογικῆς συνείδησης τοῦ Ὁρθόδοξου χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ... τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸς τὸ νεοελληνικὸ ἐθνικισμὸ. Το ἔσωτερικὸ περιεχόμενον τοῦ καθυστερημένου Διαφωτισμοῦ προσδιορίστηκε ἀπὸ τὶς ἀξίες τοῦ νεοελληνικοῦ μεγαλοϊδεατισμοῦ»³. Τὴν ἰδιαίτερη φιλοσοφία τοῦ ὀ ἐπιφανῆς λόγιος τὴν ἀναπτύσσει στὴν εἰσαγωγή του στὸ λεξιλόγιον τῆς Λιβισιανῆς γλώσσας *Βατταρισμοί*⁴, γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν ὁποίων εἶχε δικαστεῖ (κι ἀθωωθεῖ) ἀπὸ τὶς τουρκικὲς ἀρχές τῆς πατρίδας του. Οἱ δύο κοντινὲς κωμοπόλεις τῆς Λυκίας, ἡ Μάκρη καὶ τὸ Λιβίσι, ἦταν ἀνέκαθεν ἀμιγῶς ἑλληνικές⁵.

Ὁ Μουσαῖος, ποὺ μιὰ παροιμιακὴ φράση τὸν ἀναφέρει ὡς «φῶς τοῦ Λιβισιοῦ»⁶, « δὲν ἦταν ἀπλὸς δάσκαλος, ἀλλὰ ἀνθρωπιστῆς καὶ ὁδηγός.

1. Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παραμῦθια τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάκρης*, Ἀθήνα 1976 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν), σ. 310-313.

2. Π. Μ. Κιτρομηλίδης, «Ἡ ἐξοδος τῆς κεντρικῆς καὶ νότιας Μικρασίας: αἰτήματα τῆς ἔρευνας καὶ μεθοδολογικὲς προδιαγραφές», *Ἡ ἐξοδος*, τ. Β', Ἀθήνα 1982, σ. κγ'-μ', ἰδίως σ. λστ'.

3. Κιτρομηλίδης, ὀ.π., σ. λζ'.

4. Μ. Ι. Μουσαῖος, *Βατταρισμοὶ ἤτοι λεξιλόγιον τῆς Λειβησιανῆς διαλέκτου*, Ἀθήνα 1884, σ. ε'-κστ'.

5. Βλ. Δ. Α. Πετρόπουλος, *Εἰσαγωγή στὸν τόμο: Κ. Μουσαίου-Μπουγιούκου, Παροιμίαι τοῦ Λιβισιοῦ καὶ τῆς Μάκρης*, Ἀθήνα 1961 (Ἐκδόσεις Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν 14), σ. ια'-λα', ἰδίως σ. ιβ' κέ'. Κ. Γ. Λαμέρας, *Ἡ Μάκρη καὶ τὸ Λιβίσι*, Ἀθήνα 1964.

6. «Τὰ τρία καλά τοῦ Λιβισιοῦ: Ἡ δάσκαλος ἡ Μουσαῖος, τοῦ φῶς τοῦ Λιβισιοῦ. Ἡ καμπάνα τοῦ Ταξιάρχη. Κι ἡ Χριστουφῆς ἡ βγγιλιτζῆς». (Μουσαίου-Μπουγιούκου, *Παροιμίαι*, ὀ.π., σ. 166, ἀρ. 560).

“Όλη του τή ζωή τήν αφιέρωσε στο να βοηθάει με κάθε τρόπο τούς συμπατριώτες του, να τούς καθοδηγεί, να τούς διαφωτίζει για τήν έθνική τους προέλευση και τόν προγονικό τους πολιτισμό και να τούς αναπτρώνει τὸ φρόνημα στίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς κάτω ἀπό τήν τουρκική κυριαρχία»⁷. Ἰδιαίτερη μέριμνα στο πλαίσιο αὐτῆς τῆς διαφωτιστικῆς ἐκστρατείας ἀφιέρωσε στή γλώσσα, πού διασώζει ἀπό τή μιὰ στοιχεῖα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ ἀλλ’ ἀπό τήν ἄλλη ἔχει διαβρωθεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ ἀπό τὰ τουρκικά· βρίσκεται, κατὰ τήν ἔκφραση τοῦ ἴδιου τοῦ Μουσαίου, «ἐν μεγίστη παραθορᾷ καὶ ἀνάμικτος μετὰ πολλῶν τουρκικῶν λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν, σώζουσα ὁμως τούς χαρακτήρας τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Διατελῶν δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ ἀπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπέστησα τήν προσοχήν μου εἰς τήν ἐγχώριον διάλεκτον, ὡς πρῶτιστον ὄργανον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἔκτοτε καταγίνομαι καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ διὰ γραφῆς εἰς τήν διόρθωσιν τῆς διαλέκτου ταύτης»⁸.

Μέρος αὐτῆς τῆς γλωσσικῆς προσπάθειας γιὰ τήν ἀπογραφή καὶ διόρθωση μιᾶς διαλέκτου ἀποτελεῖ, ἐκτός ἀπὸ τούς *Βατταρισμούς*⁹, καὶ τὸ προκείμενο θεατρικὸ ἔργο, πού βρίθει ἀπὸ τουρκικὲς παροιμίες καὶ ἐκφράσεις καὶ δίνει μιὰ πιστὴ εἰκόνα τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου τῆς περιοχῆς. Ἀποτελεῖ, ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη, ἓνα σημαντικό γλωσσολογικὸ μνημεῖο. Μόνον ἓνας σκηνικὸς χαρακτήρας τοῦ ἔργου, ὁ Προκόπιος, μιλάει τήν κοινὴ ἑλληνικὴ ἀρχαῖζουσα τῆς ἐποχῆς. Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ἐπωμιζέται ἄλλωστε καὶ ὅλη τὴν κριτικὴ πού ὁ συγγραφεὺς σκοπεύει νὰ ἀσκήσει μετὰ τὸ ἔργο ἐναντίον τοῦ κοτζαμπασισμοῦ καὶ τοῦ ἀμόρφωτου κλήρου. Γράφει ὁ Μουσαῖος στὴν εἰσαγωγή του: «Καθ’ ὅλον δὲ τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνελίσσεται ὁ χαρακτήρ τῶν Κοτσαβασέων, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀθλιότης καὶ γλωσσικὴ ἔνδεια τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν βωσάντων καὶ ἐκφυλισθέντων ἡμετέρων προγόνων, ἦτις καὶ μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, καὶ ἐνῶ ἔχομεν ἦδη ὑπὲρ τούς 20 ἐπιστήμονας καὶ προήχθημεν διανοητικῶς καὶ ὑλικῶς δὲν ἐξέλιπε καθ’ ὄλοκληρίαν. Ἄν καὶ ὁ Κοτζαβασισμὸς ὁ πρό τινων ἐτῶν ἀντλῶν τὴν δύναμίν του παρά τῶν Τουρκῶν Τυραννίσκων καὶ γενόμενος ἀληθῆς μάλιστα καὶ ὀλετῆρ τῶν δούλων ὁμογενῶν δὲν ἔχει τὴν προτέραν ἰσχὴν ὑποχωρήσας εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ἐξηροῦντο δὲ τῆς κατη-

7. Πετρόπουλος, *ὁ.π.*, σ. ιζ’.

8. Βλ. σὲ γράμμα «Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον τοῦ Συλλόγου *Κοραῆ* εἰς Ἀθήνας», ὡς εἰσαγωγή στο *Γάμο τοῦ Ἀντιφάτου*. Γιὰ τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα βλ. ἐπίσης Ν. Π. Ἀνδριώτης, *Τὸ Ἰδίωμα τοῦ Λιβισιοῦ τῆς Λυκίας*, Ἀθήνα 1961.

9. Βλ. σημ. 4.

γορίας ταύτης και οι άρχιερείς, οίτινες εκμεταλλεζόμενοι την παχυλήν άμάθειαν των χριστιανών των διώριζον επιτρόπους των λαϊκούς εκ της Κοτσαβασικής σπείρας, οίτινες ήγον και έφερον τά κοινοτικά κατά τó δοκοῦν αὐτοῖς άφορῶντες εἰς τó άργυρολογεῖν».

Άλλά τó έργο αὐτό, ή μάλλον ή πρώτη πράξη τού δράματος, γιατί συν-έχειά της δέν είχε βρεθεί, άξίζει νά δημοσιευτεῖ άκόμα και για έναν άλλο λόγο: για τή θεατρική του μορφή. Στοιχεία έλληνικής θεατρικής δραστηριότητας στη Μικρασία είχαμε μόνο από τήν περιοχή τού Πόντου¹⁰: *Ό Γάμος τού Άντιφάτου* άποτελεῖ μοναδικό δείγμα δραματικής δημιουργίας από τó χῶρο τής Λυκίας, έστω και άν δέν φαίνεται νά προοριζόταν για θεατρική παράσταση, παρά μάλλον για άπλό άνάγνωσμα. Η διαλογική μορφή έδωσε στο συγγραφέα περισσότερη ευχέρεια νά άποδώσει πιστά τó ντόπιο γλωσσικό ιδίωμα, όπως εκδηλώνεται άποκλειστικά στόν προφορικό λόγο.

Ό Μουσαῖος γράφει για τούς σκοπούς του και τήν ύπόθεση τού έργου: «Τήν δέ Κωμωδίαν *Ό γάμος τού Άντιφάτου* συντάξα εἰς τó έγχώριον ιδίωμα, δια νά καταδειξω τάς άσχημίας αὐτοῦ, και δια νά ψέξω τά βάρβαρα ήθη και έθιμα άν και προούκάλεσα τó μῖσος και τήν χολήν τών κακεντρεχών κατά τó Γραφικόν “Μή έλεγγε κακούς, ίνα μη μισήσωσι Σε”, προτιμήσας τήν πικράν άλήθειαν τής επιπλάστου κολακειάς. Η κωμωδία αὐτή είναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, άν ή μὲν πρώτη καλεῖται “Η προξενεία” έν ή εκτίθενται πάντες οί τύποι τής διαπραγματεύσεως μνηστείας, ή δέ δευτέρα εκλήθη “Ό Θυμός” διότι ή Άντιφάταινα όργισθεῖσα άνευ εὐλόγου αίτίας ὤθησε τόν Άντιφάτην εἰς διάλυσιν τής μνηστείας, ή δέ τρίτη περιέχει τόν Κυρίως Γάμον, διότι ό Άντιφάτης άπειλούμενος υπό τών προεστών νά ζημιωθή ήναγκάσθη νά εκτελέση τού υἱού του τόν γάμον».

Τό έργο δέν στερεῖται από δραματουργικές άρετές: διαθέτει περιόδους ζωντανού διαλόγου, κωμικές καταστάσεις, φανερές ύποκρισίες, συγκρούσεις ιδεών και συμφερόντων, άκόμα και άριστοφανικές διαστάσεις κυρίως όσον άφορά τó κωμικό ζευγάρι τού Άντιφάτη και τής Άντιφάταινας. Άλλά δέν ξαντλειεται στίς συνταγές τού περιγραφικού ήθογραφισμοῦ τού 19ου αἰώνα. Στην προτελευταία σκηνή τής πράξης εκδηλώνεται, στο πρόσωπο τού άγορευτή ιερομονάχου Χατζή Προκόπιου, κι ένας έντονος διδακτισμός, σέ αντίδιαστολή με τόν «κοτσαβασισμό» τών έλληνικών άρχών τής πόλης (κοσμικών και εκκλησιαστικών). Ό Προκόπιος μιλάει κιόλας μιάν άλλη γλώσσα, τήν καθαρεύουσα. Κατά τή συνομιλία του με

10. Ο. Λαμψίδης, *Γύρω στο Ποντιακό Θέατρο. Υπόσταση και Ιστορία του (1922-1972)*, Άθήναι 1978 (Άρχειον Πόντου, Παράρτημα 10), σ. 87 κέ.

τοὺς ἄλλους σχολιάζει τὴν κατάσταση «κατ' ἰδίαν»: «Φεῦ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ποίαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήντησε τὸ ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδικὴ καὶ οὐδὲν πλέον! Καὶ τὸ χεῖριστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουσι αὐτούς. Ἐνῶ ὤφειλον νὰ θρηνώσι θρηνον Ἱερεμίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἠθικὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβύθισε τὸ γένος τῶν χριστιανῶν ἡ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἄθλιοι τοῖς ἀθλίοις! ἀθλιότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!» Στὴ συνέχεια ὁ Προκόπιος τὰ βάζει ἀνοιχτὰ μὲ τοὺς παπᾶδες: «Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρὸν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν...». Κι ἄλλου: «(καθ' ἑαυτὸν) Ἴδου κατάστασις ἐπιτρόπου ἢ μᾶλλον χειρειπισκόπου σαρικοφόρου. Ὁ ἱερεὺς ἄνθρωπος ἀμαθής, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγνωσις καὶ ἡ ἀπλοικότης του εἶναι τὰ προσόντα του. Ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἢ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουργὸν τοῦ ὑψίστου ὡς σκύβαλον...».

Ἄλλου ὁ Προκόπιος θίγει καὶ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα: «Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἔθνικὴν σας γλῶσσαν, δανεῖζεσθε ξένην γλῶσσαν, ξένας ἰδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλομένα ράκη νὰ καλύψῃ τὴν γυμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχής. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν σας, ἠθέλετε θρηνῆ τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἠθελον εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἠθέλετε γνωρίζει νὰ προσφέρητε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμὸν, ἀλλὰ νῦν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς λαός». Τελικὰ συστήνει καὶ τὴν ἴδρυσιν σχολείου, γιὰ νὰ ἐκλείψουν οἱ ἀσυνηνοησίεις. «Ἄντι πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ σᾶς συμβουλευσω, ὡς προϊσταμένους τῆς Κοινότητος, νὰ φροντίσητε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν. Ἡ ἀμάθειά μας εἶνε ἔλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος. Ἐγὼ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ διότι ἐγκατέλειπα τὸ Ἅγιον Ὅρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τοῦλάχιστον μακρὰν αὐτῆς διατρίβων δὲν ἐβλεπα τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἠσθανόμην τὴν ἀληθινὰ ἦν αἰσθάνεται σήμερον ἡ καρδιά μου βλέποντας τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ ἔρπει ἡ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Παππασωτήρη σκηνῆ δὲν πηγάζει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν σταφύλην;»

Βέβαια, ἀπὸ τέτοιες σκηνές παρεξηγήσεων καὶ ἀσυνηνοησιῶν, ποὺ πηγάζουν ἐν μέρει ἀπὸ τὴ διαφορτικὴ γλώσσα, ἐν μέρει ἀπὸ διαφορὰ νοοτροπίας, ἀποτελεῖται κυρίως ἡ κωμικὴ πλευρὰ τοῦ ἔργου. Τὰ ὀλοένα

πιό έντονα κηρύγματα του Προκόπιου, που παίρνουν κάποια έκταση, βαρβαίνουν το διάλογο σ' αυτή τη σκηνή, που τελειώνει με τον εξής μονόλογο του Προκόπιου: «*Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θά εἴπῃ κοτζαβασισμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομαίικται εἶνε μάστιγες τῶν ἀνά τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινοτήτων! εἶνε οἱ προδόται καὶ λυμεῶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεῶμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἐρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀγάδων, γίνονται δῆμοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου, διότι ἐμπαίζουσι τοὺς ἀπλοικοὺς καὶ ροφῶσιν ὡς βδέλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντας νὰ τοὺς διατηρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διακωνίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῆ. Φαρισαῖοι ὑποκριταί, κατεσθιόντες οἰκίας χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακατέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνῶ διανοητικῶς οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀγᾶ, εἰς οὗ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῆν. Ἄρα γε δὲν θά ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προόδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῆν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πραγματικὴν των κατάστασιν. Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸ μυθολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῦ! Οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθέδουσι, καὶ ὑποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των».*

Ἡ δομὴ τοῦ ἔργου ἀκολουθεῖ τὴν παραδοσιακὴν διαδικασίαν τοῦ προξενείου: οἱ προξενήτρες ἔχουν δύο συναντήσεις μὲ τὴν Ἀντιφάταινα (σκηνὴ πρώτη καὶ δεύτερη), ὁ προξενητὴς μὲ τὸν Ἀντιφάτη (σκηνὴ τρίτη μὲ ἐκτενέστατες «ἠθογραφικὰς» παρεκβάσεις), μετὰ τὴν σκηνὴν τῆς συνάντησης τῶν προεστῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν στὸ σπίτι τοῦ Ἀντιφάτου (σκηνὴ κατὰ τὸ χειρόγραφο, μὲ ἐκτενεῖς παρεκβάσεις τοῦ Προκόπιου), καὶ ἡ τελευταία σκηνὴ ὅπου οἱ προεστοὶ παραδίδουν τὰ μνήστρα στὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη (σκηνὴ 4η κατὰ τὸ χειρόγραφο). Οἱ σκηνικοὶ τόποι ἐπομένως εἶναι δύο: τὸ σπίτι τοῦ Ἀντιφάτη (καὶ ἡ εἰσοδὸς του) καὶ τὸ σπίτι τοῦ Διαματάρη. Οἱ διδασκαλίαι εἶναι ἀπλῆς κι ἐντελῶς λειτουργικῆς.

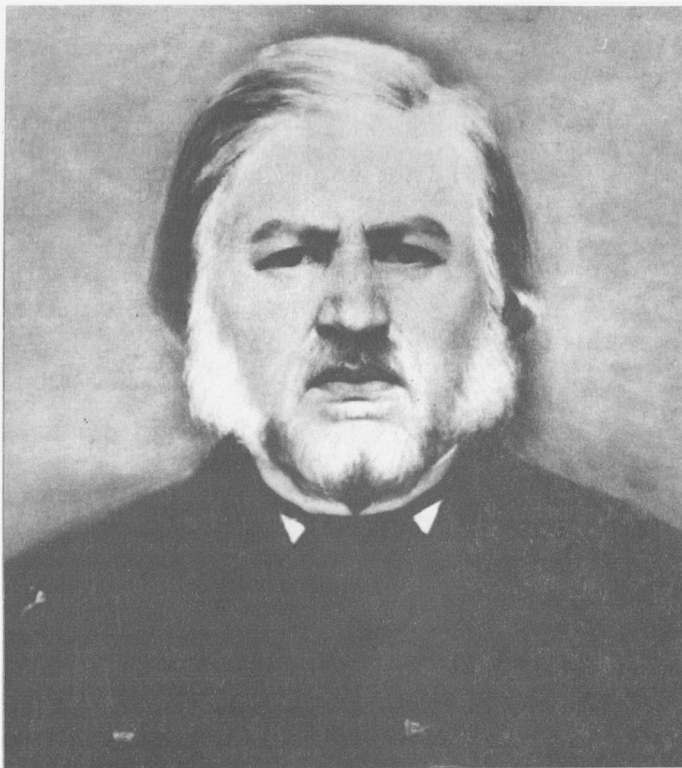
Χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ προξενείου ἀναφέρω πῶς τὸ ζευγάρι πού προξενεῦουν ὁ Μαλώνης καὶ ἡ κόρη τοῦ Διαματάρη δὲν ἐμφανίζεται καθόλου στὴ σκηνή. Ἡ ὑπόθεση διαδραματίζεται, ὑποτιθεταί, τὸ 1823, στὸ Λιβίσι, δηλαδή λίγο μετὰ τὸ ξέσπασμα τῆς ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Ἡ χρονολογικὴ αὐτὴ τοποθέτηση δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ τυχαία ὡς πρὸς τὸ πατριωτικὸ μήνυμα τοῦ ἔργου.

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλώνη Ἀντιφάτου τοῦ Μ. Ι. Μουσαίου ἀποτελεῖ ἓνα ἀξιοπρόσεκτο ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις (γλωσσικὴ, λογοτεχνικὴ, θεατρολογικὴ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

κή, ήθρογραφική και ιδεολογική) έργο, προερχόμενο από ένα χώρο του 'Ανατολικού 'Ελληνισμού, από τόν όποιο σπανίζουν κατά τά άλλα τά γραπτά μνημεία πνευματικής δημιουργικότητας. 'Αποτελεί επίσης άξιο-πρόσεκτο δείγμα έτεροχρονίας τών πνευματικών κινημάτων μέσα στο πλαίσιο τής ίδιας τής έθνικής λογοτεχνίας (δείγμα όψιμου διαφωτισμού στα τέλη του 19ου αιώνα) και άκόμα μιās θεατρικής αίσθησης από μιá περιοχή χωρίς παράδοση στα θεατρικά πράγματα.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

[ΠΡΟΛΟΓΟΣ]

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Προεδρεῖον
τοῦ Συλλόγου «Κοραή» εἰς Ἀθήνας

Κύριε Πρόεδρε,

Ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτῆσεως οἱ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Ἕλληνες ἀπώλεσαν πολλαχοῦ καὶ μάλιστα ἐν τῇ Μεσογαίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσαν, καὶ εἴτε διὰ τῆς βίας, εἴτε διὰ τὴν χρονίαν μετὰ τῶν Τούρκων ἐπιμιξίαν, εἴτε διὰ τὴν ἀραιώσιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐξενίκησε τέλειον ἢ Τουρκικὴ γλῶσσα καὶ λησμονηθείσης τῆς ἑλληνικῆς, διατελοῦσι τουρκόφωνοι. Ἐὰν δέ που ἔμεινε γλωσσάριόν τι ἑλληνικόν, παρεμορφώθη ἐπὶ τοσοῦτον ἢ γλῶσσα καὶ ἐπληρώθη τοσοῦτων τουρκικῶν λέξεων καὶ ἰδιωμάτων, ὥστε εἶνε ἀκατάληπτος τοῖς ἀλλοδαποῖς ὁμογενέσιν, οἷον ἐν Χαλδίᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Σίλλῃ, ἐν Φερτεκίῳ, ἐν Πόντῳ καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀκούονται τοιαῦτα μισοβάρβαρα ἑλληνικὰ Γλωσσάρια.

Ἐν Λειβησίῳ δέ, Κομοπόλει τῆς Λυκίας, παρὰ τῇ Μάκρῃ, παρέμεινεν ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐν μεγίστῃ παραφθορᾷ καὶ ἀνάμικτος μετὰ πολλῶν τουρκικῶν λέξεων, φράσεων καὶ παροιμιῶν, σῶζουσα ὅμως τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Διατελῶν δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ κομοπόλει ταύτῃ ἀπὸ τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, ἐπέστησα τὴν προσοχὴν μου εἰς τὴν ἐγγώριον διάλεκτον, ὡς πρῶτιστον ὄργανον τῆς διδασκαλίας, καὶ ἔκτοτε καταγίνομαι καὶ διὰ τοῦ προφορικοῦ καὶ διὰ γραφῆς εἰς τὴν διόρθωσιν τῆς διαλέκτου ταύτης.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς Κομποπόλεως ταύτης ἀποφοιτῶσι προῶρως ἀποκομίζοντες μόνον γραφὴν, ἀνάγνωσιν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσι τὰς ἰδέας τῶν ἢ ἐκθέσωσιν ὀρθῶς, ἐσκέφθην νὰ παράσχω τοῖς τοιοῦτοις ἐν ἐγχειρίδιον ἐπανορθωτικὸν τοῦ ἐγγωρίου ἰδιώματος, καὶ φιλοπονήσας ἐξέδωκα διὰ τοῦ τύπου τὸ πρῶτον μέρος ὑπὸ τὸν τίτλον *Βατταρισμοὶ ἦτοι λεξιλόγιον ἐπανορθωτικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου*.

Τὸ δευτέρον μέρος τοῦ ἐγχειριδίου τούτου μένει ἀτύπωτον, πρῶτον διότι ὁ Τυπογράφος ἐναντίον τῶν συμπεφωνημένων ἠρνήθη νὰ τυπώσῃ τὸ ὅλον, ζητῶν προκαταβολικῶς τὸ τίμημα τῆς ἐκτύπωσεως· δευτέρον δὲ διότι ἐναντίον τῶν προσδοκῶν μου οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκποιήσῃ 500

τουλάχιστον αντίτυπα, αλλά και διότι κατηγγέλλθην ὡς ὑβρίζων τὴν Ἰσλαμικὴν Θρησκείαν εἰς τὰς Ὀθωμανικὰς ἀρχάς, καὶ διαδίδων διὰ τοῦ τύπου ἑλληνικὰ φρονήματα ἐν Τουρκίᾳ, καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπασχον ὅτι ἐπαθον ὁ Φιλιππίδης καὶ Πασχίδης, ἐὰν ἢ πρὸς ἐμὲ ὑπόληψις τῶν συμπολιτῶν μου Ὀθωμανῶν καὶ ἡ ἀγαθότης τῶν δικαστῶν μου δὲν ἐματαίουν τὴν προδοσίαν. Τὸ δὲ χεῖριστον (διότι δέον νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν ἐνώπιον Ὑμῶν), οἱ προδότες μου ἦσαν μαθηταί μου, καὶ ὁ εἰς διατελεῖ διδάσκαλος, οἱ δὲ δύο φοιτηταί τῆς Νομικῆς !!! Ἴδου τίνες ἐξύφανον τὴν κατ' ἐμοῦ συκοφαντίαν πρὸς αὐτὸν τὸν ἀνάτατον θρησκευτικὸν ἄρχοντα τοῦ Ἰσλαμισμού, τὸν Σεῖχ-ουλ-Ἰσλάμην, καὶ πρὸς τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Σμύρνης. Θεωρῶ περιττὸν νὰ περιγράψω τὰ κατὰ τὴν δίκην μου, ἧς σχετικὰ τινα ἐγγραφα ἐδημοσίευσαν ἐν τῇ Ἀκροπόλει οἱ ἐν Ἀθήναις ἡμέτεροι φοιτηταὶ βαρέως φέροντες τὸ ἀνοσιούργημα τοῦτο. Θεωρῶ ὅμως καθῆκον μου νὰ ἐκφράσω εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Ἱεροδικαστὴν Μάκρης Ἀζῖς ἐφέντην, Ἀλβανόν, ὅστις ὑπερησπίσθη ἐκθύμως τὴν ἀθωότητά μου ἐναντίον τοῦ φανατισμοῦ τῶν ὁμοθρήσκων του. Ἴδὼν ὅποια τέρατα κρύπτονται ἐν χριστιανικῇ κοινωσίᾳ καὶ τὰ τέρατα ταῦτα ἐπαγγέλλονται νὰ διδάξωσι τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν Ἠθικὴν ὡς διδάσκαλοι, καὶ νὰ ὑπερασπίζωσι τὸ δίκαιον, ὡς νομικοὶ, καὶ νὰ προΐστανται τῶν Ὀρθοδόξων Κοινοτήτων τῆς Ἀνατολῆς, ὡς πρόκριτοι.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἠναγκάσθη νὰ κρύψω τὸ ἔργον μου, ὅπερ καὶ ἡ ἀβελτηρία τοῦ τυπογράφου εἶχε καταστήσει δυσνόητον ἐν πολλοῖς ἐνεκα τῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων. Μόνον μίαν εὐνοϊκὴν φωνὴν ἤκουσα, καθὰ μοι διεβεβαίωσαν οἱ ἀκούσαντες αὐτὴν συμπολιτεῖς μου φοιτηταὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἦν ἡ τοῦ Κυρίου Γ. Χατζιδάκη καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας. Ὁ σοφὸς οὗτος ἀνὴρ εὐηρεστήθη νὰ μὲ προτρέψῃ εἰς ἐκδοσιν καὶ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Λεξιλογίου μου, πρὸ δύο δὲ μηνῶν ἐπεμψέ μοι τὴν προκήρυξιν «τοῦ Γλωσσικοῦ Διαγωνισμοῦ», ὃν ὁ Ὑμέτερος Σύλλογος προεκήρυξεν. Ἐντεῦθεν παρακινούμενος τολμῶ νὰ ὑποβάλω Ὑμῖν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον μου. Τό τε ἐντυπον διωρθωμένον ἐκ τῶν πολλῶν τυπογραφικῶν σφαλμάτων καὶ τὸ ἀτύπων χειρόγραφον.

Ἐν τούτῳ περιέχονται:

- α) Τὸ τυπικὸν τῆς Λειβησιανῆς Διαλέκτου πλατύτερον.
- β) Προσθήκαι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Λεξιλόγιον.
- γ) 600 περίπου παροιμίαι Ἑλληνικαὶ καὶ 100 Τουρκικαὶ μεθ' ἐρμηνευτικῶν σχολίων.
- δ) Ἄσματα τινα δημόδη καὶ ἐν διήγημα εἰς διάλεκτον Λειβησιανὴν γεγονότος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.

ε) Μίαν πράξιν τῆς Κωμωδίας Ὁ Γάμος τοῦ Ἀντιφάτου ἐπ' ἴσης εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα.

Ἐποβάλλων εἰς τὸν Σύλλογον Ἑμῶν τὰ ἔργα μου ταῦτα, Κύριε Πρόεδρε, δὲν παρουσιάζομαι ἐνώπιον Ἑμῶν μὲ τίτλους φιλολογικῆς πολυμαθείας, ἀλλ' ὡς ἐλάχιστος διδάσκαλος ἐργασθεὶς ἀποκλειστικῶς ἐπὶ πλέον τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐν τῇ πατρίδι μου καὶ προαγαθῶν ἐνταῦθα τὰ ἐλληνικὰ γράμματα εἰς βαθμὸν ἐπίζηλον κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὰς παρακειμένας ὁμογενεῖς Κοινότητας, καὶ ὡς Συλλογεὺς διασκευάσας τὴν γλωσσικὴν ὕλην, ἣν ἔχω ὑπ' ὄψει, μὲ τὴν φιλοπάτριδα πρόθεσιν τοῦ νὰ διορθώσω τὴν παρεφθαρμένην τοῦ τόπου μου διάλεκτον, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀφήσω εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἴχνη τῆς διαβάσεώς μου ἐκ τῆς ἐσχατιᾶς ταύτης τῆς Μικρασίας, καὶ νὰ κινήσω τὸ ἐνδιαφέρον τῶν συμπολιτῶν μου.

Τὴν δὲ Κωμωδίαν Ὁ γάμος τοῦ Ἀντιφάτου συντάξα εἰς τὸ ἐγχώριον ἰδίωμα, διὰ νὰ καταδείξω τὰς ἀσχημίας αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ ψέξω τὰ βάρβαρα ἤθη καὶ ἔθιμα ἂν καὶ προῦκάλεσα τὸ μῖσος καὶ τὴν χολὴν τῶν κακεντρέχων κατὰ τὸ Γραφικὸν «Μὴ ἔλεγχε κακοὺς, ἵνα μὴ μισήσῃς Σε», προτιμήσας τὴν πικρὰν ἀλήθειαν τῆς ἐπιπλάστου κολακείας. Ἡ κωμωδία αὕτη εἶναι διεσκευασμένη εἰς τρεῖς πράξεις, ὧν ἡ μὲν πρώτη καλεῖται «Ἡ προξενεῖα», ἐν ἣ ἐκτίθενται πάντες οἱ τύποι τῆς διαπραγματεύσεως μνηστείας, ἡ δὲ δευτέρα ἐκλήθη «Ὁ Θυμὸς» διότι ἡ Ἀντιφάταινα ὀργισθεῖσα ἄνευ εὐλόγου αἰτίας ὄθησε τὸν Ἀντιφάτην εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας, ἡ δὲ τρίτη περιέχει τὸν Κυρίως Γάμον, διότι ὁ Ἀντιφάτης ἀπειλούμενος ὑπὸ τῶν προεστῶν νὰ ζημιωθῇ ἠναγκάσθη νὰ ἐκτελέσῃ τοῦ υἱοῦ του τὸν γάμον. Καθ' ὅλον δὲ τὸ δρᾶμα τοῦτο ἀνελίσσεται ὁ χαρακτήρ των Κοτσαβασέων, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀθλιότης καὶ γλωσσικὴ ἔνδεια τῶν ὑπὸ τὴν δουλείαν βιωσάντων καὶ ἐκφυλισθέντων ἡμετέρων προγόνων, ἧτις καὶ μετὰ πάροδον ἡμίσεος αἰῶνος, καὶ ἐνῶ ἔχομεν ἤδη ὑπὲρ τοὺς 20 ἐπιστήμονας καὶ προήχθημεν διανοητικῶς τε καὶ ὕλικῶς δὲν ἐξέλιπε καθ' ὀλοκληρίαν. Ἄν καὶ ὁ Κοτζαβασισμὸς ὁ πρῶτος ἐτῶν ἀντλῶν τὴν δυνάμιν του παρὰ τῶν Τούρκων Τυραννίσκων καὶ γενόμενος ἀληθῆς μάλιστα καὶ ὀλετήρ τῶν δούλων ὁμογενῶν δὲν ἔχει τὴν προτέραν ἰσχὺν ὑποχωρήσας εἰς τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Ὄθωμανικοῦ Κράτους. Δὲν ἐξηροῦντο δὲ τῆς κατηγορίας ταύτης καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἐκμεταλλεύομενοι τὴν παχυλὴν ἀμάθειαν τῶν χριστιανῶν τῶν διώριζον ἐπιτρόπους τῶν λαϊκῶν ἐκ τῆς Κοτσαβασικῆς σπείρας, οἵτινες ἦγον καὶ ἔφερον τὰ κοινοτικά κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἀφορῶντες εἰς τὸ ἀργυρολογεῖν. Ἄν καὶ σήμερον τὸ σωματεῖον τῆς Δημογεροντίας καὶ ἐφορίας τῶν Σχολείων διοικοῦσι κοινοβουλευτικώτερον τὰ πράγματα, κὶ οἱ Ἀρχιερεῖς ὡς ἔμμισθοι μετέβαλον κάπως πολιτικῆν.

Περὶ Κυρίων ὀνομάτων καὶ Τοπωνυμιῶν δὲν ἐπραγματεύθη ἐν ἰδιαιτέρῳ κεφαλαίῳ, διότι τὰ μὲν Κύρια ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν εἶνε τὰ ἀπανταχοῦ ἀκούσιμα χριστιανικὰ ὀνόματα Ἀντόνιος, Γεώργιος, Δημήτριος, Ἰωάννης, Ἐλευθέριος, Θεόδωρος, Κωνσταντῖνος, Μιχαήλ, Λουῖζος, Λάζαρος, κτλ. προφερόμενα παρεφθαρμένως, Ἀντώνης, Λευτέρης, Γέργης, Γιάννης, Νικόλας, Νικολλιός (Κολλιός), Μαλώνης, Μιχάλης, Κουσαντήης, Θουρουδῆς κτλ. Τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐπ' ἴσης ἀκούονται πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ οἷον Ἄννα, Βαρβάρα, Ζωή, Ἐλένη, Ζαχαροῦλλα, Δέσποινα, Ποινιά, Πιπίνα, Χρυσάφια, Ἀσημίνα, Ἀργυρή, Ἀνθοῦσα, Σοφία, Ῥήγινα, Μοσχοῦλα, Μοσχοβία, Εὐφροσύνη, Κυράννα, προφερόμενα παρεφθαρμένως, Χρυσάφια, Φρουσύνη, Ποινιά, Μαργιόν, Μαριγῶ, Δημοσποινί, Χρυσάφινι, κατ' οὐδέτερον γένος τὸ Μαργιόν, τοῦ Δημοσποινί, τ' Ἀργυρὸν κτλ. Νῦν δὲ ἀκούονται καὶ τὰ ὀνόματα Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἀριστείδης, Θεμιστοκλῆς, Ἀσπασία, Εὐανθία, Πανδώρα, Εὐάδνη κτλ.

Τὸ ὄνομα Ῥήγινα (Regina) φαίνεται φραγκικόν, ἂν καὶ τινες τὸ θεωροῦσι παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος Εἰρήνη. Διότι Ῥήγας καὶ Ρηγόπουλον ἀκούονται εἰς τὰ τραγοῦδια.

Ῥηόπουλλον ἑπαντρεύγητη κῆ παίρει Ρηουπούλλαν
 Τὴν ὁμορφὴν τῆς γειτονιάς κῆ τὴν ἀρχοντουπούλλαν.

Ναννί τοῦ Ῥήγα τοῦ πηδίν, τοῦ Βασιλλειῶ ταγγόνιν,
 Τοῦ Μάρτη τοῦ τριαντάφυλλον ποῦ τοῦ ζηλεύουν βοῦλοι.

Ἐπώνυμα δὲ οἰκογενειακὰ καθαρῶς ἑλληνικὰ σπανίως ἀκούονται οἷον Φιλαίτους Συνόδης (Φιλήγετος Συνόδης), Μαλώνης Ἀντιφάττους (Μανουήλ Ἀντιφάτης), τοῦθ' ὅπερ ἐκίνησε τὴν περιέργειάν μου ὡς ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ εἰς ὄνομα τοῦ Βασιλέως τῶν Λαιστρυγόνων. Συνήθως τὰ ἐπώνυμα εἶναι Τουρκικῆς συνθέσεως· οἷον ἐκ τοῦ χρώματος. Ἄκ Βασίλης (λευκὸς Βασίλης), Καρᾶ Βασίλης (μέλας Βασίλης), Σαρῆ Γεώργης (Ξανθοῦς Γεώργιος), Κιὸκ Βασίλης (Γαλανὸς Βασίλης), Πέτρογλους, Γιαγκηλίτζογλους, Ζεϊβὲκ Μανόλης, Τεκελῆς, Βαϊρακτάρης κτλ. Ἑλληνικώτερον ἐκφράζονται τὰ ὀνόματα τῶν Γονέων διὰ Γενικῆς· οἷον· Θουμᾶς Ἰωάννου Θωμᾶ, Μάρκος Κωνσταντῆ Μάρκου, Ἰωάννης Κωνσταντῆ Καραγιάννη. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν γυναικῶν σχηματίζονται ἐκ τῶν ἀνδρῶν εἰς -αῖνα ἢ -αῖνα, οἷον Κωνσταντῆς-Κωνσταντίνα, Δημήτρης-Δημήτραῖνα, Γιάννης-Γιάνναινα, Σταμάτης-Σταμάταινα, Θωμᾶς-Θωμάδαινα, Ἀντώνης-Ἀντωνίνα. Αἱ δὲ γυναῖκες καλοῦσιν ἀλλήλας διὰ τοῦ νυμφικοῦ τίτλου οἷον· Νύμφη τοῦ Γιάννη, Νύμφη τ' Ἀντώνη κτλ. Ἐὰν ὁ πατὴρ εἶνε ἄλλοδαπός, ὁ υἱὸς καλεῖται μητρωνυμούμενος· οἷον· Μιχάλης Ῥηγινας,

Γεώργιος Χρυσ αφίνης, Ίωάννης Μαρίας κτλ. Σήμερον άκούονται και τ ά εις -ιδής και -αδής και -ιάδής πατριωτικά, οίον Κωνσταντινίδης, Ίωαννίδης, Άντωνιάδης, Δημητριάδης κτλ.

Έπ' ίσης δέν διέλαβον και περί τοπωνυμίων, διότι ή Μικρασία άφοδ ήγωνίσθη έπί τέσσαρας αιώνας κατά του Χειμάρρου τών έξ Άνατολών και Δυσμών επιδραμόντων Τούρκων και Σταυροφόρων πρωταγωνιστών του Μεσαιωνικού Έλληνισμού, άφοδ έπί τέσσαρας αιώνας στενάξει υπό τόν βαρύτατον Όθωμανικόν ζυγόν είνε θαύμα οτι διέσωσε ναύγια τινά του Έλληνισμού ένθάδε κάκεισε, διασώσαντα ποδ μέν τήν θρησκείαν μόνον, ποδ δέ και τήν γλώσσαν. Διά τουτο άπασα ή Μικρασία έξετουρκίσθη, και πόλεις και κώμαι και όρη και ποταμοί και έπαρχίαι καλοδνται ονόμασι Τουρκικοίς. Μόνον αί νήσοι διέσωσαν τ ά ονόματα αυτών, διότι ό πληθυσμός ό Έλληνικός έν αυταίς ύπήρξεν ό επικρατέστερος πάντοτε. Έπ' ίσης και τ ά παραλία και οί κόλποι διέσωσαν τ ά ονόματα αυτών. Ούτως αί πόλεις τής Λυκίας Ξάνθος, Πίναρα, Τλώς, Μύρα, έξετουρκίσθησαν εις Κινίκι, Μίναρε, Τουβάρ, Τέμρε, και ό Ποταμός Ξάνθος εις Έσέν-Τσαί και ό Κράγος εις Μέντος, και ό Άντίκραγος εις Άκ-δέγ. Η δέ Μάκρη κειμένη έπί τών έρειπίων τής Τελμισσου έλαβε τόννομα εκ του νησίου τής παλαιάς Μάκρης, όπερ εκτείνεται ως μακρά και στενή λωρίς εις τ ό στόμιον του λιμένος της, ονομασθεΐσα τουρκιστί Μάϊρι, ή δέ παραλία Καλαμεία, Κεραμεία, Σύμπουλον (Σύμβολον), Βα(θ)ύ, Άλίκιντα, Καθαρράκτη (Καταρράκτης), Φαράλια (Παραλία), Μεγίστη (ή νήσος τουρκιστί Μεϊς), Κάλαμος (Καλαμάκι), Άντίφελλος, Νηήφτης (Νηιάπτης), παραλία έν Μεγίστη, ή νήσος Στραγγεντή, τ ά Μύρα, ό Φοίνικας (άρχ. Φοινικοϋς), τ ό Χελιδόνιον άκρον (Κάβο-Χελιδόνι), ή Άττάλεια (Ένταλία Τουρκιστί), σώζουσι τ ά Έλληνικά τών ονόματα εκτουρκισθέντα με μικράν παραφθοράν.

Έγραφον έν Λειβησίφ τής Λυκίας παρά τή Μάκρη κατά Φεβρουάριον του 1891.

ύποσημειούμεθα

M. I. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Άριζοϋ. Όνομα κύριον γυναικών έν Λειβησίφ άκούόμενον. Τό ονομα τουτο έφείλκην τήν προσοχήν μου έσχάτως, ως σπάνιον, κι ίσως ούδαμου σύνθηες. φαίνεται δέ ελληνικώτατον κατά τόν τύπον λειχοϋ = λεχώ, Μουσκού = Μοσχίό, στοματοϋ = στομού = στομού = λάλος έσηματισμένον, όπερ έστι όρθοεπώς άριζώ, φαίνεται δέ σύνθετον εκ του έπιτατικού μορίου άρι και του ζω, ό έστιν ή λίαν ζωσα ή ζωηρά, καθώς τ ό άρσενικόν Πολυζώης, Πανταζής άλλαχοϋ λέγονται και τ ό Ζήσης.

Φαίνεται δέ οτι και τ ό Σταμάτης έχει τήν αυτήν αιτιολογίαν, έννοουμένου του

νά ἴσταται διαρκῶς ἐν τῇ ζωῇ. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ γυναῖκες τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἀποθνήσκουσι, κρεμῶσιν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς οἰκίας τὰς εἰκόνας τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνος, ὡς σώ-
στου τῶν νηπίων, καὶ Στυλιανὸς καὶ Στυλίτας ὀνομάζουσιν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, ἵνα ἴστανται ὡς στύλοι. Ἦκουσα δὲ καὶ μητέρα ἀπαιτήσασα νὰ ὀνομασθῇ ὁ υἱὸς τῆς Στερείος, διότι ἀπέθνησκον τὰ παιδιά της, καὶ ζῆ τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦτο υἱὸς της. Ἴσως τὴν αὐτὴν καταγωγὴν ἔχει καὶ τὸ Στέργος, ὄνομα Κύριον ἐν Ρόδῳ ὅπερ ἄλλοι παράγουσιν ἐκ τοῦ ἀστέρος, ἄλλοι ἐκ τοῦ στέργω, ὅθεν καὶ ἐν Λειβησίῳ Ἄριζοῦ εἶνε ἀρι+ζωῆ=Ἄριζώ.

Ἄρητή. Καὶ τοῦτο εἶναι γυναικεῖον ὄνομα κατὰ τροπὴν τοῦ ε εἰς η ἐκ τοῦ ἀρετή, μᾶς ἐνθυμίζει ὁμως τὸ ὄνομα τῆς Ἄρητης συζύγου τοῦ Ἄντινούου Βασιλέως τῶν Φαιάκων ἀπαντῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ.

Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΓΑΜΟΣ
ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ

Κωμωδία

*Συνταχθεῖσα πρὸς διόρθωσιν τῆς ἐγχωρίου διαλέκτου
ἐν Λειβησίῳ τῆς Λυκίας 1889
ὑπὸ
Μ. Ι. ΜΟΥΣΑΙΟΥ*

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

Ἀντιφάτης Νικόλας.

Μαλώνης, υἱὸς τοῦ Ἀντιφάτου.

Προξενήτρια πρώτη.

Προξενήτρια δευτέρα.

Προξενητῆς τρίτος.

Χατζῆ Διάκος, ἐπίτροπος τοῦ Ἀγίου Πισσιδεΐας.

Χατζῆ Σεβαστός, προεστὸς (Κοτσαβάσης).

Χατζῆ Προκόπιος, Ἱερομόναχος ἀγιορείτης.

Παππα-Σωτήρης, Ἱερεὺς καὶ Ἐφημέριος Λειβησίου.

Διαματάρης, πενθερὸς τοῦ Μαλώνη.

Διαματάραινα, ἡ σύζυγός του.

Κοκκινιός, καλαδαρφὸς τοῦ Ἀντιφάτου.

Ρήγινα, σύζυγος τοῦ Πανηγύρη, ἐναγομένη.

Θουρουδῆς, ἀνεπιὸς τοῦ Πανηγύρη, ἐνάγων.

Προεστοί, ἀνόνημοι, κωφὰ πρόσωπα.

Ἡ Σκηνὴ ἐν Λειβησίῳ ἐν ἔτει 1823.

Σημείωσις. Αἱ ἐν τῷ κειμένῳ τουρκικαὶ παροιμίαι ὡς λέξεις ἐξηγουνται ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ ἐν ταῖς προσηρτημέναις ἐν τέλει τῆς α΄ Πράξεως ἐρμηνευτικαῖς σημειώσεσιν, ἔνθα καὶ παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης. Ἐν δὲ τοῖς φυλλαδίοις τούτοις περιέχεται μόνον ἡ πρώτη πρᾶξις τῆς παρούσης κωμωδίας.

Ο ΣΥΝΤΑΞΑΣ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ὁ Γάμος τοῦ Μαλώνη Ἀντιφάτου

Κωμωδία εἰς πράξεις 3

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ: *Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ*

Σκηνή Πρώτη: *Η ΠΡΟΞΕΝΕΙΑ*

ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθηται ἐν τῷ κατωφλίῳ τῆς οἰκίας τῆς κρατοῦσα ἡλακίτην φέρουσαν τολύπην βάμβακος ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ μετὴν δεξιάν ἄτρακτον καὶ νήθουσα. Γυνὴ δέ τις Λειβησιανὴ ἔρχεται καὶ ἀσπάζεται αὐτὴν κατὰ τὸ ἐγχώριον ἴδιωμα.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γειά Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλῶς την!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Τὶ κάμνητη; Καλᾶσθη; (!)

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κάθουμούσθην. Κουμματάκιν. Ὑσὲς καλᾶσθη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κ' ἡμεὲς καλᾶμουσθην γιὰ τὴν ὦραν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν ἀκούσθην ὑ Γιάννης;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐχουμουν πέντ' ἔξι μέρης πού μᾶς ἔστειλην, κ' ἔκουσάμουν του καλά του.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Ας εἶνῃν δά, δόξα Σοι ὁ Θεός! Καλὰ σᾶς ἔκαμην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαρούμενῃ νὰ τὸν δουξάνῃς, κὴ καλὰ κὴ χρόνια ν' ἄχῃ ὁ Μαλώνης Σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Αμ' πῶς ἦταν ἀανά κ' ἤρτης μας; Χαῖριν νᾶνῃν!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Χαῖριν εἶνῃν! Ἡ νόφῃ τ' Ἄντωνῃ μ' ἔστειλλῃν, κὴ χηρητᾶ Σας, κὴ θέλει, λέ, ἂν εἶνῃν κηουσμάτιν ἀποῦ Θειοῦ κὴ θέλητῃ κι' ἀπατή κ' ὕσες τοῦν Μαλώνην εἰς τὴν κόρην τῆς τὴν Ἀθθοῦσαν. "Αμ' θουρᾶς χά! νὰ μὴν μεί μουζαλλιάσητῃ! Γιατὶ χά, ἔν σᾶς ἴμιλοῦ. Στραβάραν νάχου! Ποῦ χά τὴν εἰρητῃ τέτοιαν κόρην; Κόρ' εἶνῃν ἡκείνη; ψυχὴ κόρη! ἄξια κὴ ἴδιέξια κὴ καλονγουνιοῦ κόρη, κὴ προικισμένη, κὴ λυγισμένη, ποῦ λάμπει κὴ ἡ στράτα τῆς κὴ ἡ πουρπατηζιά τῆς! Κὴ ἴποῦνην, μάσαλλάχ, ἀκάθιστῃ! Τοῦ γουμάριν τῆς καμμιὰ ἔν τοῦ σηκῶννει! ἴ Σουρός τῆς μὲς' τὰ κλαδιὰ τοῦ κίζιν στέκητῃ χάν κάστρου, κὴ ὁ σουρός τῆς μεί τὰ ξύλα τοῦ γιάζιν στέκητῃ χάν πύργους! ἂν πῆς κ' εἰς τοῦ φάμμιν τῆς, κ' εἰς τοῦ κλώσμαν τῆς, κ' εἰς τοῦ καρκάφιν τῆς, κ' εἰς τοῦ ράμμιν τῆς, κ' εἰς τοῦν ἡγρύπου τῆς, ἴποῦ ἔν τὴν ἔχει σ' τοῦν κόσμου! ἂν πῆς χά στόμαν ἔχει κὴ γλώσσαν ἔν ἔχει! ἡβῶ, κόρη μου, γιατ' ἀποῦ Σας, κὴ ξέρου σας, κὴ ξέρω κὴ τοῦ πηδάκιν σας ἴποῦνην ἔναν κὴ μοναχόν, κ' ἔν εἶνῃν κηῖμάτου, ἡῦρα του ὄβλοου κὴ μινασίπιν' ἔν ξέρου πλειόν τί θὰ μοι πῆς κὴ σύ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλάκαμης κ' ἤρτης χάλας μου, ἄμ' ταάρις κ' εἶνῃν εἰς τοῦ χέριν μου! Τοῦ πηδίν μου, κουμπάρα μου, εἶνῃν ἕνας ἄγροικους κὴ ξανάστραφους κ' ἔν ἴμιλλεῖτῃ ἂν πῆς κ' ὁ ἀπατός του ὁ ἄντρας πῶχου πάου νὰ τοῦν ἴποῦ μὰν κουβένταν κὴ πιάννει μου μεί ταῦτημένα τὰ δαυλιά.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

"Ἐν πατσάρε κ' οἱ ἀντράδοι τῶχουσιν! κὴ τὰ παλλικάργια! ἄμ' χίλια νᾶνῃν ἡκεῖ ποῦ θέλεις ἡσὺ θὰ γινῇ. Τάντρούενα ἡ γυναικῆς τὰ κάμνουσιν.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

"Ἐν μοι πειρνᾶ κόρη μου! ἂν πῆς, ἀπόμεινάσιν κὴ φέτι ἀταξειδέυτοι, κ' ἤρταν ἡ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δουλειαίς τουν ξανάστραφης κή ή χρουννιαίς ακατάστατης, κ' έν έχουμον τέ-
τοιαν κουβένταν. Ήκεινοι συννιαρίνουνην πού θά φύουν εις τ' άλλργου κή θά
κάμουν πέντεξη χρόνια: άς πάουν δά κι άς έρτουν μει τού καλόν, κιαπέν κά-
μουμον ιμιάν κουβένταν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

"Άς πάουν δά κείς τά μακρά.. Γιατί θά κάμουσιν πέντη κ' έξη χρόνια; Μαάρι
χάν κ' ήσās! Τ' έχητη δόξα σοι ύ Θειός; Μη λās κ' έχητη τρεις κή τέσσερης
κόρης; Νά κλαίης μει τά 'πηνια σου δάκρυα ήκείνης πόχουν κόρης! Κιαπέν
ύσές... Βούλα τά ζουτανά πιτίννουν. Τήν ύγειάν μοι 'πέ, κιαπέν άς ειν'
καλά ύ άντρας σου κή τού πηδάκιν σου κι άν γέν ήταξειδεψάσιν φέτι, ταξιδού-
γουν τού χρόνου. Νά κάτσου θέλου νά διαλουόμου κ' ήσās; άς ειν' μει τής
ύγιαίς Σας! μει τά πάνω Σας κή μει τά κάτω Σας κή μει τούν μουνουγειόν
Σας, άκου τέκεινα! τ' έκατσης κή χουλιās!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Δόξα σοι ύ Θειός έν έχου ναμκιωρλίκιν χέλας μου, κι' άς ειν' καλά ύ άπατός
του κή τού πηδάκιν μου, άμ' έν τού ξέρεις άανά; κή οί πουλλαί πουλλα
θέλουν, λέ κή ύ ένας άπου βούλα. Θέλουμον νά τά κάμουμον βούλα μει
τού κολάιν μας. Είχαμουν άανά κή μιάν άηλλιάν κή ειπαν μας πώς ήγέννησην
λέ, σ' τού βουνίν, κ' έφαν άανά άφέντης κή πηδίν άπ' τού πουρνόν τού Θειού,
κ' ήγέννη τηννιά ή ώρα κ' έν ήφάνηκάσιν κ' ειπαν μας πού τήν έφαν κή τού
τζαναβάριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μήν χουλιās κή τίποτα έν έχει πρώτα ύ Θειός! Μέλησήτη δά πλειόν κ' ήσές,
κή δέκημούτ' έναν τζαάπιν. Έχητη καλήν ήμέραν!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

'Στου καλόν! (μόνη) Χαρά 'στούν άνθρωπον πού μοι προξηνιάννει! σ' τούν
κανακάρην μου θά πάου νά πάρου έναν ιστραβόξυλου, ιμιάν κοτζάκηζαν πόν
ηύρίσκητη ύ κώλους της δίχως ποννίν, κή ή πουδιά της ισπαστρική; χαρά
σ' τήν μούρην 'πώρχοντην και 'λα!

Σκηνή Δευτέρα

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Ἡ Ἀντιφάταινα κάθεται ὡς καὶ πρὶν νήθουσα, ἢ προξενήτρια ἀπαντᾷ πρὸ τῆς εἰσόδου κύνα, ὅστις ὄρμᾳ κατ' αὐτῆς, καὶ προσέρχεται εἰς τὴν Ἀντιφάταινα δρομαία, ἐπτοημένη καὶ κάτωχρος.)

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' κόρη μου, ἔχει τῶδουνα ἕναν ἰσκύλλουν, κ' ἠκοστιβίρηξην γουβὰ γουβὰ, κὴ ἠξιπάστηκα, ὦ λουβιάρης!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πηὶ μὴν οὐλλιὰν νηρόν· ἀμ' ποῦ ἦταν ἀανά κι αὐτὸς ὁ φαηνιάρης; Χὰν ἄθθους ἠγένην ἢ μούρη σου!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρη. Καλ' ἡμέρα σας καὶ 'λα. Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλὴ σου μέρα, καλῶς την! Κουμματάκιν ἐά. Ὑσὲς καλᾶστη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Γιὰ τὴν ὦραν δά. Ὑ κουμπάρους μου καλᾶνην; ἀμ' ποῦ 'νην; ἔν εἶνν ἠδῶ;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐσαζ' ἠῦβγην ἠσβίχτην, λέ, κάθου, κάθου, κάθε, μόνια μοναχός, κ' ἠσηκώστην ἀποῦ τῶρνῶν κ' ἔφωην ἔσαζου σ' τοὺν ἰστούμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἀμ' ἢ Μαλώνης καλᾶνην κ' ἠκείνους;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐστὰ ξύλα ἔφωην ἀπ' τὰ πουργόν τοῦ Θειοῦ κι ἀκόμα ἔν ἠφάνην, κ' ἠγένην τηννιά ἢ ὦρα, κ' ἔκαμην κὴ τόσην ἰβρουχὴν κὴ κακουβάλλου κὴ κάθουμου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἄμ' ἠϋρην την ἀανά τὴν ἡμέραν νὰ φύῃ 'στοῦ βουνίν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' κόρη μου, εἶνῃν ἕνας ξανάστραφους, κι ἄγροικουν πηδίν, 'πάου νὰ τοὺν μιλήσου, κὴ λέει μου, Διάολου κόρη, σκοτώννου Ση χά, κι' ἀναθθηματᾶ μου.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἐν πατσάρε! κὴ παλλικάριν εἶνῃν κὴ 'πάνου 'στῆς λουλλάρης του.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἄμ' τί θὰ κάμης πλειόν, ἄς ἴζῃ ποῦνῃν ἕνας κὴ μαναχός, κιαπὲν χάλπετ νὰ φρηνέψη θέλει ἄμ' πῶς ἦταν ἀανά κ' ἦρτης, χάϊ κουμπάρα;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Μαρ' ἔν τοῦ ξέρεις ἀανά τοῦ τόπου μας τ' ἀτέττιν, ἔν τοῦ ξέρης πῶχητη πειδίν κὴ πᾶσα μιὰ ἔχει τοῦ 'μμάτιν της εἰς τῶμορφουν τοῦ πρῶμαν; ἢ νύφφη τοῦ πάρπα μου τοῦ Παλάση μ' ἔστελλῃν κὴ θέλει, λέ, ἄν εἶνῃν κηουσμᾶτιν ἀποῦ Θειοῦ τοὺν Μαλώνην εἰς τοῦ κουρὶν της.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάρ' ἔ κουμπάρα μου! Τί νὰ σοὶ 'ποῦ κ' ἠβῶ; ἔρχουντη κὴ φεύγουσιν ἀποῦ χίλλης μηριαῖς; κ' ὕ ἄντρας 'πῶχου ἔν καθίννει νὰ κάμουμον ἱμιάν κουβένταν μόνουν ποῦ 'πάου νὰ τοὺν 'μιλήσου, κὴ χαμέτα ἀαργουντρανᾶ μου, κὴ βλαστημᾶ μου, κὴ μητανιοῶννου χίλλης βουλαῖς.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Ἡβῶ ἀανά, μᾶρ κουμπάρα, ἤθελά του τοῦ Παλάση τοῦ κουρὶν εἰς τοὺν Μαλώνην. Γιατί, μᾶρ κουμπάρα εἶνῃν ψυχὴ κουρὶν, χαρὰ σ' τοῦ κουρὶν! Λάμπει κὴ ἢ στράτα της κὴ ἢ πουρπατηξιά της! κι ὁμορφὴ κὴ καλουγουννιοῦ κόρη, κι' ἀποῦ σῶν, κὴ μαάρι Παναγιά μου, μεὶ τὰ καλὰ της κὴ μεὶ τὰ προικιά της χρουσᾶ κι' ἀργυρά!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Αἶ! Νὰ δούμουν ἱμιάν χάλπετ κ' ἡμὲς ἕναν κουρὶν θέννὰ πάρομμουν. Ἄν εἶνῃν κουσμάτιν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Κη πότη νάρτου νά μοι δέκης ἕναν τζαάπιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

'Αμ' ταάρις κη ξέρου του κ' ἠβώ; τί θά σοι 'πού; Ταάρις κ' εἶνν εἰς τοῦ χέριν μου; ἠκείνου 'νῆν σ' τάφέντη του τοῦ χέριν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Νά χά ἡσὺ ξέρεις, ἠκείνους ξέρει, ἡμὲς ἀπ' τὴν πόρταν νά μᾶς ἠζώχτητη θά 'μπαινουμουν ἀπού τοῦ παναθούριν, ἡμὲς τοὺν Μαλώνην ἔν τοὺν ἀφίννουμουν νά πάη ἀλλοῦ. Τῆς ἰστράτης θά μαρμαρώσουμουν. 'Ε,τι κι ἄν μᾶς 'πήτη χαζῆ-ριν εἴμουστην τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἕνα παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Πᾶσα μὰ ἔτι δέκη τὸν Τσοτζοῦκιντης χά τοῦ δέκη. Ποιὸς τὰ πῆρην κ' ἔφονη;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΡΙΑ

Σ' αὐτὸ ἀλήθειαν τοῦ λέεις, ἀμ' χίλια νᾶννην τοῦ πουλλὺν τοῦ φῶς εἰς τοὺν ἄθρωπουν ζαράριν εἶννη; ἔχητη καλὴν ἡμέραν. Μὰ χά! αὔριουν πάλι θά σ' ἔρτου.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Σ' τοῦ καλόν. (καθ' ἑαυτήν) Μὰ κι' αὐτή! εἶπην κι' αὐτὴ τοῦ δικόν της! Μαρ' κόρη μου, μὴ ἠντρέπουνην και 'λα! Τοῦ τέγγιν ἀνά τοῦ πηδιοῦ μου εἶννη τοῦ Παλάση τᾶπουκοῦννη; Χαρά σ' τὴν μούρην, πόρχοντην κη λέουν του και 'λα!

Σκηνὴ Γ'

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ ΤΡΙΤΟΣ

(Εἶνε ἑσπέρα. Ὁ Ἄντιφάτης μετὰ τῆς συζύγου του κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν διαλεγόμενοι ἐνώπιον πυρᾶς καὶ ἀμυδροῦ λιχναρίου. Ὁ μὲν καπνίζει μακρὰν καπνοσύριγγα ἢ δὲ νῆθει τολύπην βάμβακος. Παρουσιάζεται ὁ προξενητής, ἀνήρ σαρικοφόρος, φέρων μακρὰν καπνοσύριγγα, ἥτις προηγεῖται αὐτοῦ καπνίζουσα, εἶνε ἐνδεδυμένος κατὰ τὸν ἀρχαῖον Λειβισιανὸν ἱματισμόν.)

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα Σας, κή καλ' ἡμέρα Σας!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Καλή σου 'σπέρα, κή καλή Σου 'μέρα! ἄμ τέλεια τοῦ σελάμιν σου τσατταλλού-
δικουν ἦταν! (πρὸς τὴν σύζυγόν του) φέρη μαρῆ ἕναν ἄγγειόν, κ' ἕναν μαξηλλά-
ριν τόδουνα (ἢ σύζυγος φέρει προσκεφάλαιον καὶ τάπητα, ὄν στρώνει, καὶ ἐπ'
αὐτοῦ καθίζει ὁ Προξενητής).*

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ' πλειὸν ἀριφ ὀλὰν ἀγνασὴν. Καλή 'σπέρα Σας κὶ ἀποὺ κουντά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλή Σας ἐσπέρα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλή 'σπέρα, Κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Καλή Σου 'σπέρα ἀφέντη!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί κάμνητη καλᾶστη;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ 'σ τὴν ὑγειάν Σας. 'Υσὲς καλᾶστι;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὰ δόξα σοι ὁ Θεῖός!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τὰ μουρὰ καλᾶνην κ' ἡ κουμπάρα μου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλᾶνην γιὰ τὴν ὥραν. 'Η Κουμπάρα σου (παράξουσου) ἠῦρην τὴν ἱμὰ κατη-

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Βασιά κῆ μῆ ἡμέρα τῆς ἡμέρα, μῆ ἡ νύχτα τῆς νύχτα. Φουνῆ σ' τὴν γῆν, φουνῆ σ' τοὺν οὐρανόν. Ἡγήτεψάμουν τὴν καὶ ἄλα, ὀλματη. Ἐχομουν τώρα πέντ' ἕξῃ ἡμέρης, κῆ σόρμα πλειόν τοῦ τιρλίκιν μας! Ποῦ λέει δὰ κῆ ὁ Ναστρατινῆς «παρὰ νὰ ῥουστῆση ἡ γυναῖκα μου κάλλια ν' ἀρουστῆσου ἡβῶ, κῆ παρὰ ν' ἀπουθάνου ἡβῶ κάλλια ν' ἀπουθάνῃ ἡ γυναῖκα μου», σουστῆ κουβέντα, μάνας υἱέ!

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄμ' ἔτσι εἶνῃν ὁ ἄρρουστος μὲς ἔστου σπῆτιν εἶνῃν κακόν τιρλίκιν. Ἐν ἀκούεις ποῦ λέει κῆ ὁ Τούρκου «Χασταῖ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ»; ἄμ' τί θὰ κάμουμου; «Χασταλήκ σαγλήκ πιζίμ ἰτσίν». Πηραστικά νᾶνῃν κιαπὲν βοῦλα τὰ ζουτανὰ πιττίνου. Ἐπαθὰ τὴν κ' ἡβῶ αὐτὴν τὴν κατηβασιὰν κ' εἶνῃν ἀζάβαλλη, ζόριν πρῶμαν. Ἐ ἄνθρωπος γένητη χὰν μαγκαφᾶς, μῆν νὰ φάγ' ἀπουρα μῆν νὰ πῆ. Ταῦτιά του βουδνουνσιν χὰν ποῦ παίζου κᾶζηροι μέσα ἡ μῶττη ταπκῶννητη, τὰ μάουλα πρήσκουνητη, τὰ δόντια δέρνουσιν, μῆν τοῦ καπνοῦ τοῦ τᾶτιν ἡννοιώθης, μῆν τοῦ φαγοῦ, κ' εἶση χὰν ἄζῶν ἄμ' ἡμέραν ἡρτην μου τῆς καμῆλας τοῦ μαλλῖν ράστιν κῆ τοῦ γῆτεμμαν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Πρὲ χὲ μάνας υἱέ, τί καμῆλας μαλλῖν; κῆ τί λαοῦ προυβηαῖς τί βότρου κοιλλαῖς; κῆ τί παχάρια μὲι τῆς ἐψηματόπητητης! Βοῦλα ναφηλέ! Φέλαξιν θέλδι, κῆ μῆ τῆς ἡμέρης. Βοῦλα εἶνῃν ἀπ' αὐταῖς τῆς ττακκιαῖς, κῆ ἀπ' τὰ πουλλά τὰ μαντήλλια σ' τῆς γυναῖκης, κ' εἰς τοὺς ἀρσηνικῶς ἀποῦ τοῦ κκιλάφιν κῆ ἀπ' τοῦ σαρίκιν. Σηκῶννουμου, πρ' ἀδαρφέ, ἀντράδοι κῆ γυναῖκης ἔναν βουνῖν ἄνου σ' τὴν κηφάλην μας! ἄμ' ἔλα δὰ τοῦ διάολου τοῦ πρῶμαν πούνηνη συνηθειουν! Τώρα λὲ εἶπαν τὴν πούνηνη τῆς πιτσικαλλοῦς τοῦ χερικόν ἄκάλόν, κ' ἡφάναξῆν τὴν νὰ τῆς τοῦ γῆτέψη κ' ἡκείνη, νὰ δούμου ἱμᾶν.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Πάει κῆ ἀποῦ τοῦ χερικόν ὅπως τῶχει ὁ ἄνθρωπος εἶνῃν ἄμ' κατὰ που λέεις, μὲι τῆς ἡμέρης κῆ μὲι τὰ βραστὰ θὰ πειράση πρῶτα ὁ θεῖος πειραστικά νᾶνῃν, κῆ ἀπὲν πασὰ κελὲν τσεκκιλίρ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἡβῶ θάποῦ πῶς πάει κῆ ἀπ' τοῦ φηγγάριν, γιατί θουροῦ βοῦλα τὰ πρῶματα ἔντρανοῦσιν τοῦ φηγγάριν. Τεγιάλημ χὰν θὰ κόψης ξύλου, ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. Χὰν θὰ σπειρης φυτόν, ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. χὰν θὰ κλαδέψης ἡντρανᾶς τοῦ φηγγάριν. Ἡβῶ θάποῦ πῶχει κῆ μηρικῶς ἀθρώπους κ' εἶνῃν σακκάτη-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δοι κῆ λουλλαί γιά μεί κανέν ἀφριν εἴνην ἀπ' τοῦ φηγγάριν. Γιατί ἡμέσ οἱ ἀθροῶ-
ποι εἰμουστην ἀρσοῦζηδοι. Χαμέν φηγγάριν μηγκάριν ἔν λίουμου σαμιάν χα-
ραρή κιπί τεπιπ τουρούζ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵ Θεϊός τὰ ξέρει πλειόν αὐτά. Μῆν παγίνης τερινικά. Κατέρ κατηρουλλάχ
βέρσελαμ. Δόννεις χαμέτα τοῦ κηφάλιν του. ἦβῶ αὐτὸ ξέρου. Τί χαπάρια ἀπο-
σαπάνου κι' ἔσακάτου; Νέβαρ νὲ γιόκ πακκαλούμ;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἐν τάκουσήτη τὰ χαπάρια; Καβαλλάρης ἦρτην γιά τὰ κουραμᾶ. Ἵ Απουτέρη εἴ-
χην ἠκειδα ὅστον ἰστούμπουν τοὺν Κκιαχᾶν, κ' ἔβαλλην φουναῖς μεί τοῦ Σόμιν
κ' ἔκαμναν ἠκει δα σαματᾶν, κ' ἔλεην τοῦ Σόμιν, ἠμέναν ἔβαλή μου τη βαρὺν
κουραμᾶ. Γιατί ἔν ἠντρανάτη τοῦ ἐμσάλιν μου; Κ' ἔλεην κῆ ὁ προηηστός, πλή-
ρωση, πρὲ διάλολου γυιέ, τοῦ κουραμᾶ Σου! κῆ πουλλά μῆν ἴσαμπουνίνης! Κ'
ἔλεην κῆ τοῦ Σόμιν ἔν τοῦ ξέρεις, ἀφνητικόν, τοῦ χάλιν μου! Κ' ἔλεην κῆ ὁ
Τεκιαχᾶς ὁ ἕνας σας τοῦ χάλιν του, ὁ ἄλλους Σας τοῦ γιοῦζιν του, Ποιός,
πρέ, θὰ τοῦ πληρώση τοῦ κουραμᾶ; Ἵ ἄας θέλει μαϊδιά. Ἐν ἀμπουροῦ ἦβῶ
γιατα σᾶς κῆ γιαμόνουν νὰ γένουμου ρεζίλιν εἰς τοὺν καβαλλάρην. Κιστοῦρ
ὀλᾶν σουνοῦ! (εἶπην εἰς τοῦ κηζάνιν) σὸκ ταμᾶ ἄλ παρασηνή. Κ' ἔβαλάν τουν
εἰς τάχοῦριν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Πῶς θὰ γινή τοῦ χάλιν μας μ' αὐτὰ τὰ κούραμα; ἀλλάχ ὄναρᾶ! ἀδαρφέ, ἔν
σφταίνεις νὰ πληρώσης τὸνα, τοῦ κουραμᾶ, κῆ χαμέτα νὰ κι' ἄλλ' ἀοὺ πίσου.
Χαφτὰ σεκίζ, κουραμᾶ τοκκούζ. Πῶς θὰ κετσειντίση κῆ ἡ φτουχοῦλουγια;

ΠΡΟΣΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Αμ' τί θὰ κάμης, λάατή μου; Νὰ κάμης ἔχεις; Τί περν' ἀπ' τοῦ χέριν μας;
Ἵ Ημέσ εἰμουστην αὐγά. Νὰ χτυπήση ἡ πέτρα ταῦγόν, βαί ταῦγόν! Νὰ χτυ-
πήση ταῦγόν εἰς τὴν πέτραν πάλι βαί ταῦγόν! Εἰμουστην ἔς τοῦ Μεεμμέτη
τὴν ττοπποῦζαν ἀπού κάτου. Αὔριουν μηθαῦριουν ἔρχετη κῆ ὁ χαρτσῆς! Πάλι
μαϊδιά! Παρᾶ ὄγλου παρᾶ! καμη τοῦ κολαῖν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵ Αμ' τί θὰ κάμης, λάατή μου! Νὰ κάμης ἔχεις; Ὡς Ἵ ποῦ θουροῦν τὰ ἴμμάτια
σου θὰ κοστιβιρᾶς, κιαπὲν ὁ θυματὸς τὰ ζηπλύννει. «Ποιλὲ κάμ ποιλὲ κκετέρ,

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ποιῖλε κιλίρ, ποιῖλε κιτέρ». Ὁ θεὸς νὰ μᾶς διή ἀπομονωήν, κῆ δύναμιν νὰ δουλεύουμον χὰν τοὺς μάγκους, νὰ σφπταίνουμον σῆ βοῦλα τὰ βάρητα.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Ὁ Θεὸς ὁ μειαλοδύναμους κῆ ἡ Παναγία ἡ μειαλόχαρη νὰ βάλῃ τοῦ χέριν τῆς, κῆ νὰ μᾶς ληφτηρώνῃ ἀπ' τᾶρειου τὰ χέρια! Τοῦ ὀκόν μας πλειὸν ἔτσ' ἤρτην κ' ἔτσι θὰ πάῃ. Τώρα τέλλεια ποῦνην πένητη κηφάλια ρουμαῖκα ἔναν μαϊδὶν ποῦνην πηρίστασεις, ἀμπουρᾶς νὰ 'μιλήσης; Τὴν πῆτταν ἐν θάμπουρούμουν ναῦρουμουν! κ' εἴμουστην κῆ μουχτάτζιν εἰς τᾶζου. Ἵμ κῆ οἱ Τουρκαλλάδοι οἱ κακόμοιροι ἴλλια τραβοῦσιν; θουρούμουν τους δὰ κ' ἠκείνους! ἀνάθημαν τοὺς ἠπειρήν ἀποὺ τοὺς τζερεμέδους! εἶχα ἔναν φίλουν εἰς τοὺς Καράτσουλφάδους, κ' ἠσήκωσιν, λέ, ὁ γιὸς του μιὰν κόρην κ' ἔφεράν τουν εἰς τοὺ Κονάκιν κ' ἔμπεξᾶν τουν εἰς τοῦ χάψουν κ' ἠπήρην τουν τ' ἀνάθημαν! ἠπήρην τουν ὁ ἄᾶς ἱμιὰν καμήλαν, κῆ χίλλια ἄσλανιὰ κῆ ὁ Καδῆς ἄλλου τόσα, ἠκοίττουταν κ' ἔναν μῆναν εἰς τοῦ χάψουν, κιαπὲν ἔδεκάν τουν ἡμιὰν λάσπην εἰς τοὺν κώλουν κ' ἀμόλुकάν τουν. Κ' εἶχην ὁ κακόμοιρους πάνου του κῆ κάτου του μιὰν καμήλαν ἄμη, φτουχέ, νὰ ζήσης!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵμ' οἱ Ζαπιτάδοι αὐτὰ θέλουσιν ἐν ἀκούεις πὸν λέει, «λεσπερ πὸκ γέμεγίντζε ἀαλὰρ χαλβᾶ γεμέζ»; ὁ Ναστρατίνης, λέ, ἔθελην νὰ δῆ στοὺν κάτου κόσμουν πὼς πειροῦν οἱ ἀπθθαμμένοι, κ' ὑπήν κ' ἤμην σ' ἔναν μεζάριν κ' ἠκοίττουταν ἱμιὰν νυχιγιάν. Ἵτουχην νὰ πειροῦσιν ἀπουκεῖδα κκερβάνια κ' εἶχην ἔναν μουλάριν φουρτουμένουν φυλτζάνια, κ' ἠξισπᾶστηκην, κ' ἔσπασᾶσιν βοῦλα τὰ γυαλλικά, κ' ἠγένῃκᾶσιν τάρμα ταγάνιν. Κῆ πιάννουσοῖτου οἱ Κατηρτζῆδοι, κῆ τίτη φιλᾶ σοι κῆ τίτη χαλᾶ ση, δίουν τουν ἔναν καλὸν ζύλουν, κῆ κάμνου τουν πασκαλλιᾶς αὐγόν. Τὴν ἄλλην τὴν ἡμέραν ἠρώτηννάν τουν, τί χαπάρια ἀπ' τοὺν κάτου κόσμουν; Κ' ἔλεην ἂν ἠξισπαίνης μουλάρια φουρτουμένα φιλιτζάνια, ἔχει ζύλουν, ἂν κοίττηση ραχάτιν, ἐν ἔχη τίποτα ἠσυχία. Τώρα κι' αὐταὶ τοῦ διάλου οἱ γυαῖδοι, σηκῶνουν κόρης τρώουντους οἱ ἄαδοι κῆ οἱ καδῆδοι. Σκουτώννουτην ἔνας μεῖ τοὺν ἄλλουν, γίνουτην ζεῖπέκια, ἀνάθημιάν τους! ἐν ἠντρανοῦσιν τὴν δουλειάν τουν. Εἶνην χὰν τοὺς ἠσκύλλους. «Τομουζὸν πουρνονουὸ κουλαγηῆ κκεσάν, γίνε τομούζ, γίνε τομούζ». Ἵτι θέλεις κάμητου. Πιλτιγιντὲν βᾶζ κετσεμέζ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

ἽΕτσι πὸν τοῦ λέεις εἶνην τοῦ διάλου τοὺς υἰέδους! Ἵμ' ὁ Τούρκους ἔν ἠδῖαλοῦατῆ τὰ ὕστηρινά! «Σουνονουὸ τοσοῦνὲν μουρατηνά ἐρμέζ», λέ Πῖρ ἐγῆτιν γιασατηγῆ, λέ πῖρ ἱνὰτ ἴτσιν, πῖρ μουράτ ἴτσιν. Κιαπὲν χὰν ἰσκουτουθῆ,

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Κατερί ποῖλέ ἴτι, λέ. Δέννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του ὄστου κατέριν. Κητέρ κατερουλλάχ βέσσελάμ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡ πίστι τουν δά. Μουκκατερὲ ἱμανίμβαρ, λέ, ἀμ, πῖρ πακκάρσαν, σουστή κουβέντα μάνας υἱέ! δόννει σοι χαμέτα τοῦ κηφάλιν του ἀμ' ἔμαθης κῆ τοῦ Λουκᾶ τὰ πηδιά τί ἔκαμάσιν; ἡγένηκάσιν μουραφάδοι ὄσ τὸν μερκεμέν;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἵ Καδῆς ἡκεῖνα ἔκαμήν σοι τα ἀλιχάνην. Εἶπαν νὰ τοὺς συβάσουν οἱ ἀθρώποι κ' ἔν ἡδέχτη ὁ μικρός, κ' ὕπήν εἰς τὴν καντάριν. Κ' ἡβγην πάνου ὁ ἀᾶς κῆ ὁ καδῆς κ' ἔκαμάν τα καστέμιν, κ' ἡπήρην πᾶσα ἕνας τοῦ τυχηρόν του, κ' ἡπίττησην.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡμὲς ἀθρώπους ἔχουμουν; εἶνην βούλουν μουζεβίρηδοι, κῆ μεῖ τὰ χαττούρια. ἽΧτέπηγναν λέ, ἕναν, κ' ἔλεην βᾶί ἀρκάμ! ἽΧεις ἀρκᾶν; κάμνεις τὴν δουλειάν Σου. Ἄμ' τοῦ σπῆτιν ποιὸς τοῦ πῆρην;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τοῦ σπῆτιν αὐγάτησῆν του ὁ μικρός, κῆ ἀπόμεινην πάνου του διακόσια γουρούσια.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' τ' ἄκριβα; μάνας υἱέ!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Νὰ βγάλουν δὰ τοῦ Καδῆ τὰ ἴμμάτια, τί εἶνην τούτου ρέσιμουν. Τ' εἶνην; τελλαλιγές, τ' εἶνην; καλεμιγές, κρυφὰ κῆ φανηρά, νοῦλλα ἡ νοῦλλα ἔφανη τα βοῦλα. Ἵἔν ἀκούεις ποῦ λέει τοῦ γινάτιν βγάλλει ἴμμάτιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἵἔσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνην. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἰοφκέ, ἴλε καλκᾶν ζιγιάν ἴλέν ὄττουρούρ. Εἶπα τουν τοῦ διάλου τὸν ἰσκύλλουν, ἔλα, πρέ, κῆ μειάλους σοῦ νην, κ' ἔν πατσάρει. Στ' ἀδέρφια μέσα αὐτὰ ἔν θουρηούνην, ἄς πάρ' ἡκείνους παρα πάνου κῆ δέχτου σ' ἡκείνου, ποῦ σοι λέουσιν οἱ ἀθρώποι κ' ἔν ἡπέιστηκην. Ἄμ' Ἵθουρᾶς του κῆ τοῦ Σουβλίν; ἽΚείνους ἡ ἀναθθηματισμένους τοὺς

ήτορτίτην. 'Εν ἀκούεις 'ποῦ λέει, λέ «τοῦ παλατῶ τοῦ στειλλίν εἶν' ἀποῦ μέσα μας»; αὐτὴν τὴν κουβένταν εἶπην τὴν τὰ δηντρά. Ἐκαμάσιν μεντζιλίσιν, κ' εἶπασιν πῶς θὰ γλυτώσουμουν ἡμέε ἀποῦ τοὺν παλατῶν κ' εἶπασιν πάλι, ἀμ' τοῦ στειλλίν εἶνιν ἀποῦ μέσα μας.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Αμ' γιὰ νὰ βγάλλη δὰ λαῶε εἰε τοῦε ἀάδοε κ' εἰε τοῦε καθήδοε! ποῦ τοὺν ἔχοουν χάν τοῦε ἀβτζήδοε τὴν ττάζαν! Ττεφεκεκελί κουρουλτίννητη κὴ λέει ἡβῶ μεἰ τοὺν ἄαν μιλοῦ κι ἀποῦ τοὺν σακκοῦλιν του γημίννου: Εἶχην λέ, ἔναν προηστὸν κ' ἔλεάν τουν Παρασκηβγᾶν, κ' ἔλεην βούλου «εἶπην ὁ ἄας, ἔ Παρασκηβγᾶ!» κὴ τοῦ Σουβλίν βούλου «εἶπην ὁ ἄας» εἶνιν ἀνάθημάν τουε βούλουε!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' ἀμπουράε νὰ τοῦε μιλήσεε; μέλησὴ τουν δά. Μόνουν μόνουν! κὴ χαμέτα νάμπηε εἰε τοῦ Καδῆ τοῦ τυρπαλλάκιν! ἀκούουν τουν, καλέ, γιὰτι γεμετίννει τουε. Χαμέτα ἔκουσην τίποτα; κὴ 'ε τοῦ Καδῆ τοῦ 'φτίν, ἡκειννάε, ἀφέντιμ, ἡπῆδηση ἀποῦ τοῦ παναθοῦριν. ἡκειννάε εἶπνα! κὴ τοῦ τὸ κὴ τοῦ τὸ, διαβάννει της τα συναζάριν. ἄνσηζταν παίρρουν σει μέσα 'στοῦ χάψου, κὴ ὁ τζερεμεε κόβηγητὴ πάλι ἀποῦ τοῦ Σουβλίν, κὴ λέειε τουν κὴ 'σπουλλάετη, πάρπα! Τί θὰ κάμηε 'Τάε τα ἔλλερινδέ, κούετα ἔλλεριντέ. κὴ ἡ πέτρα 'στοῦν χέριν τουν κὴ τοῦ πουλλίν. Σερινε ναλέτ! Οἱ Ζαπιτάδοι θέλουν μουζεβίρηδοε, χάν τοὺν ἀβτζῆν ποῦ θέλει ττάζα νὰ βγάλλη τοῦε λαῶε ἀποῦ τὴν τύρπαν. 'Ἡ δουλειά τουν εἶνιν μουζεβιρλίκιν. Κ' ἡδῶδα 'ποῦ μιλούμουν φουοῦμου τουε τοῦε ἀναθηματισμένουε! «κὸρκ κορκμαζτάν, οὔττάν οὔττανμαζτάν!»

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Ἐτσια 'ποῦ τοῦ λέειε εἶνιν. Ποιόε εἶνιν χηρλή! ἀνάθημάν τουε! Βοῦλοι περὶ ἔμοῦ εἶνιν. ἡμέε εἰμουστην λεσπέρηδοι ἀθρόποι. φουκαράδοι. ἔλι κογινοτά, ἔλκανιμήδοι. Καλὴ μέρα, 'φνητικόν, σῆμμερα εἶση ἀπ' τὰ χτέεε πιὰ καλλιόε κὴ πέραση κὴ φύη. Εἶπαν, λέ τοὺν Ναστρατίνην πῶε πηρνᾶε μεἰ τὴν γυναικάν σου; κ' εἶπην «Γιὰ ἐγίμ γιὰ κκιουτοῦ, κετσινιμκτιρ τσαρεσί». Ποιόε εἶν' ὁ καλόε του; ὁ Χατζῆ Σηβαστόε εἶνιν καλόε 'ποῦ λέει «ἡῦρηε τουν τοὺν ἡφτουχόν, κ' εἶνιν ἔσα μεἰ τὰ γόνατα 'στὴν λάσπην, μπῆξη τουν παρὰ μέσα ἔσα μεἰ τοὺν λαϊμόν χάν τοὺν περάσεε εἰε τοῦ χέριν, σβάξη τουν μεἰ τοὺν κκετζέν τοῦ διάλοου τοὺν ὕγιόν» Γιόξα ὁ Χατζῆε 'πὸβαλην τοὺν Ποπαγιάννην μέσα στὴν ἀμπλώχτραν, κ' ἔλειψην κ' εἰε τὰ γέννεια του ἔψημαν κ' εἶχην τουν τσακτισμένου μεἰ τὴν ἄλυσιν μέσα 'ε τοὺν νῆλιου τοῦ 'λλιπύριν, κ' ἔτρωάν του ἡ μήηε; ἀναθημάν τουν πιὰ καλλιόντουν! τοῦ διάλου τοῦε τουρκουλάτρηδοε. Οἱ Ζα-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

πιτάδοι, πάρμου, ἔχουσιν ἕναν μερχαμέτιν. ἄμ' αὐταὶ οἱ ἀναθθηματισμένοι εἵ-
νην σακκάληδοι κῆ τρώουν κῆ κάθουντην τὸν φουκαρᾶν. «Φουκκαρᾶνῃ πα-
πασῆ γιόκ». Βάσσελαμ! εἰμουστην ἀρφαναί! ἄμ' ἀμπουρᾶς νὰ τοὺς μιλήσης;
Μόνουν «κεμεσινί κουρτταρὰν καπιτὰν τιρ» ἄς τάφήσουμον αὐτά.... κι ἄς ἔρ-
τουμον εἰς τὴν κουβένταν μας. Ποῦ ἀπόμεινην ἠκείνηδα ἢ κουβέντα 'ποῦ σ'
εἶπα τέε προυχτές;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τώρα 'ποῦ λείεις, ἔχου ἠβὸν πηδὶν 'ποῦ θάναβουργιάσου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τί λόους εἶνν' αὐτός; ἀκόμα νὰ μειαλλαῖνη θέλεις δηκουχτῶ χρουκῶν πηδὶν;
ἠδῶ ἐν θουρᾶς; ὁ κόσμους μέσα στὴν κοῦναν τ' ἀναβουριάνουν τὰ πηδιά τουν,
κῆ τῆς κόρης τουν. 'Ηπέρασιν πιλέ ὁ κηρός του, κῆ ξάννοιξη νὰ δόσης τοῦ
κηφᾶλιν του.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Ἡβὸν κουλία μου, θέλου τὴν ἱμᾶν τὴν ἠβδουμάδαν ἀναβούργιασμα κῆ τὴν
ἄλλην 'πάντρεμαν. Τί ἀνάγκη σύρτα κῆ φέρτα; θέλεις μου; θέλουσει. βέσσελάμ.
Τοῦ καλὸν αὐτὸ εἶνην.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Καλὸν τοῦ λεεῖ σου, ἄμ' σὸς ἀγνάτ τῆς γυναίκης τοῦ διάολου τῆς κόρης! Χὰν
ἔμπη ἢ Γηννᾶρις ἔγριτζα τῆς ἠμπαίννει. Θουρᾶς τῆς πλειὸν ἄλλης ἔσα πάνου
ἄλλης ἔσα κάτου. βηζῆρ βηζῆρ. Θουρᾶς κῆ τὰ φανάρια τοῦν προυξηνητάδου
ἄλλ' ἔσα δῶ κι ἄλλ' ἔσα κεῖ. ἔπαιξην τοῦ κουρρουμιάου; ἔν ἀφήνουν πλειὸν
τοῦν ἄθρωπουν ραχάτιν. ἠβὸν τώρα, μὰ τοῦν θειὸν ἔν θέλου ν' ἄρτου τ' αἶ
Βασιλειοῦ 'στοῦ Λεῖβησιν γιὰτ' αὐτάδα κῆ γιὰ μόνουν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Αἶ! αὐτὰ τὰ πρόματα ἔτσι ἠδόστηκάσιν. ἠβὸν σ' ἠσέναν, ἠσὸ σ' ἠμέναν, ἕνας
μει τοῦν ἄλλουν μας θὰ θειουρούμουν τὴν δουλειάν μας κῆ τὴν ἔχρειαν μας.
Πᾶσα ἕνας γιὰ τοῦ τσοτζικιν του πασκίζει.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

'Ἐτσια ποῦ τοῦ λείεις εἶνην ἄμ' ἄκουση χὰ νὰ σοὶ ποῦ. Λέουσιν τάχατο ἱτινά
μου κ' ἠκεινά μου, ἄμ κῆ τοῦ κόσμου οἱ ἐγλεντζέδοι αὐταὶ εἶνην. Νάση δὰ

ανάκατος μεί τούν κόσμουν. Γιατί τὰ θέλουν τὰ πηδιά κῆ τίς κόρης; γιά νά μῆν εἶση ξανάκατος μεί τούν κόσμουν. Ἄναβουργιάνεις τοῦ πηδίν σου, μπαίνεις σ' ἓνα σόιν, κάμνεις συμπεθέρους συμπεθέρης σαγτάν σολτάν, μαντινάδης πασκούνια ἐγλεντζέδοι, χαραῖς, αὐταῖς εἶνῃν ἡ χαραῖς τοῦ κόσμου δά. Κ' ἡσῆς ἔχητ' ἀνάγκην νά παντρέψητη τοῦ πηδίν σας. Τ' ἔχητη δόξα σοι ὁ Θεῖος; Νά κῆ ἡ κουμπάρα μου μόννια μαναχή εἶνῃν. Θέλητ' ἄνθρωπον 'στοῦ σπῆτιν μέσα. Ἄπ' τὴν ἄλλην πάλι τὴν μηριὰν λέουν κῆ ἡ γυναῖκής Παναγιά μ' ἀκαταδέκαστα, χάν ἔχης στραβὰ θηλοκά, τί θὰ κάμης; ἔτσια 'πού κουτσεύγουν βοῦλοι θὰ κουτσεύγης κῆ σύ. Ἐτ' εἶν' αὐτὰ τὰ πρόματα.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄς ἡδιαλουῖστούμουν δά κ' ἡμῆς ἰμιὰν κῆ δυό, κιαπὲν κκουσμάτιν τὰ πρόματα. Αὐτὰ τὰ πρόματα ἀτζαλεγὲ κελμέζ. Ἐ ἄνθρωπος «γιασατίκτζα κετινετζεγινι γιορουλούντζαγια κατάρ ἀραμαλή» λέει κῆ ὁ Τούρκος χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὁλόυρ. Κ' ἡβὸ πάνου μου κῆ κάτου μου ἓναν πηδίν τῶχου ἴς κκησματοῖντηρ.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Βοῦλα τὰ πρόματα κκουσμάτιν εἶνῃν. Ἐν σοι λέου τώρα ἡβὸ... ἄμ' κῆ τοῦ κουρίν τοῦ Διοματάρη ἀλλάχ ἴτιν εἶνῃν εὔλοουν κῆ μινασίπιν γιά τούν Μαλόωνη θαρρεῖς κῆ τηργιάνει κῆ κᾶθητη. Χέρσεῖ πιρ σεπέπιλε ὁλόυρ. Βοῦλα μ' ἓναν σεπέπιν* γένουνητη.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἡμῆς τώρα λέουμουν νά φύουμουν, ἄν θέλη ὁ θεῖος εἰς τάλάργου, κῆ θὰ κάμουμουν ἔξ ἀποῦ θάνατουν τίργια χρόννια. ἄς πάουμουν δά κι ἄς ἔρτουμουνκι κι' ἀπὲν ἄν εἶνῃν ἀποῦ θειοῦ γραμμένουν, χάλπετ ἓναν πηδίν ἰμιὰν κόρην θεὲ νά πάρη μιὰ κόρη ἓναν πηδίν**.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Τζάνουμ! Ἡμῆς τώρα ἔν εἶπαμουν κῆ καλὰ γάμουν. Μόνουν ἓναν σημάδιν, γιά νά ξηνοιάση κ' ἡκείνους ὁ ἄνθρωπος.

ΑΝΤΙΦΑΘΗΣ

Ἄταμ*** τ' εἶν' ὁ λόουσι τί εἶν' τοῦ φλουρίν. Ἄν εἶμουστιν καλὰ, χάν πάουμουν κ' ἔρτουμουν τηλειώννουμούν τα βοῦλα μαζῆν, πρώτα ὁ θεῖος.

* αἰτία.

** νέος.

*** ἄνθρωπε.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἡ κουβέντα σου καλή, ἄμ' ἐν παίρνει μουσαφίρην. Πέμουτη τοῦ ὕστερινοῦ θὰ γίνῃ γ' ἐν θὰ γίνῃ νὰ ἔντρανῆξῃ κ' ἠκείνους ὁ ἄθροπος τοῦ κυλαῖν του. Ποῦ θὰ μοι τοὺν ἔχῃς τώρα μεὶ μὴν πομπακηρὴν κλουστήν δουμμένουν λόους εἶν' αὐτός; Τί λέεις κῆ σύ; κουμπάρα!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ποῦ τοῦ ξέρου βῶ! Ὑ ἀφέντης του ξέρει. ἠβῶ μου μὴ γυναῖκα. Στέκουντας ὁ ἀφέντης του, ἐν μοι πέφτει ἡμέναν κουβέντα. ἠβῶ μου ἕναν βῶδιν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἄμ χίλλια νᾶνῃν κῆ σύ γουννιὸς εἶση χέμ αὐταῖς τῆς δουλειαῖς πάντα κῆ διὰ πάντα ἢ γυναίκες τῆς ἰσκαρώνουσιν;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡ γυναίκες τῆς ἰσκαρώνουσιν ξέρου του κ' ἠβῶ, ἄμ' μεὶ τί μούρην ἔστελην ἢ Διουματάρινα κῆ γυρεύγει τοῦ πηδίν μου; ἴδων ἔφηκῃν ἕναν λόουν γιὰ τὴν ἀάπην, ἠκείνη ἡμέναν;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σώπα, μαρῆ (πρὸς τὴν σύζυγόν του βαρβάρως ἀποτεϊνόμενος) Διάλου κόρη ἰνναί! φούντης θὰ μοι βγάλης εἰς τὴν μέσην τζάνινα σὴτ στηγήμ!

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἄς εἶνῃν δά. Ἐν εἴμουστην ξένοι. Τί θυμώνση πλειὸν ἠσύ; γυναῖκα εἶνῃν, κί ᾗς πῆ τὴν κουβένταν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐν θέλου ἠβῶ τέτοις κουβέντης ἀνάλατης. Πέρσου, λέ, ἢ νόμφη τοῦ Διουματάρη ἔπιασην ἰσκουλούκια μεὶ τοῦ Γιαλαντζῆ, ἔπιασην κῆ τίτη μεὶ τὰ κηλλῆ, κ' ἠπήασιν εἰς τὰ φύλλα τῆς σκαμινιάς εἰς τ' ἀπᾶνου τοῦ χουράφιν κ' ἠκαταμίλησάσιν. Νὰ κουβέντης ἀνάλατης κ' ἔδεσήν τῆς εἰς τοὺν φιλὸν τοὺν κόμπουν.

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Εἶπῃν μού του κ' ἡμέναν ἢ νόμφη τοῦ Διουματάρη, ποῦ ἠλουόφερῆτη, κ' εἶπῃν μου χαῖ κουμπάρη ἐν ἔχου μούρην ἄμ ἐν ἰφταίχου ἠβῶ ἢ κακουμοῖρα, ἢ συντρόφα μου φχταίχει ἄμ' χίλλια νᾶνῃν (ὁ,τι καὶ ἂν εἶναι) γυναίκες εἴμουστην!

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κ' ἤβω γυναικα ἤμου, ἀμ' ἔν εἶπα καμμιὰν κουβένταν νάντρέπουμου. ἀμ' ἠκείνη ἠμέναν ἠδείνεσῆν μου τοῦ γάμου μου κῆ τοῦ παστοῦ μου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Σῶπα λῶ. Τίναν 'μιλοῦ μαρη; Τώρα θὰ κατηβῆ τοῦ τσιπούκιν εἰς τὴν κηφάλην σου χά, διάλου κόρη!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Τ' εἶνην, καλὲ σύ, κῆ πιάννης μου βούλουν μεί ταυτημένα τὰ δαυλιά. Χαρά 'ς τὴν μούρην ἄφηκῆ μου δὰ νὰ μιλήσου, κῆ ξέρουμούν του ποῦση φόρσου. (Διακόπτεται ἡ συνδιάλεξι καὶ καπνίζου).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

*Ψῆση μαρη ἔναν καῖβεν, σοῦρτισῆ τὸν τζεβζέν. Κι' ἀνάθημάν σας βούλης, γυναικῆς ἔν εἶστη;
(Ὁ καφρὲς ἐψηίνεται καὶ τὸν πίνου).*

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

*Αἴ! Βακτη ἱκκί ἔτελίμ. Ἐχητη καλὸν ἰβράδου.
(Σηκῶνεται ἰν' ἀπέλθη).*

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

(ἰστάμενος ἐπὶ ποδός)

Χηρέτα μού τουν ἡσὺ τὸν ἰδιουματάρην κι' ἄς κάθητη βαρύς, κι ἂν εἶνην κκουσμάττιν πειὰ καλλιὰν ἀπ' τὴν κόρην του θαῦρουμου;

ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ

Ἐχητη καλὸν ἰβράδου!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Εἰς τοῦ καλὸν ξημήρωμαν! (μόνος πρὸς τὴν γυναῖκα του). Μαρ' ἔ διάλου κόρη, τέτοις μικραῖς κουβέντης τί τῆς ἰσκαλᾶς;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Γιατί ἔν θα τῆς ἰσκαλοῦ; Χὰν μ' ἔλεην ἡμέραν ἠκεῖνα βοῦλα τὰ λόγια, ἔτσια ἔκαψην τὴν καρτιάν μου. Κιαπὲν τώρα ποῦμου τοῦ πάνου μύλου ἢ πέτρα, ἂν θελ' ἄς τ' ἀκούση. ἄκου τεκεινά!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ Διάολου τῆς γυναίκης, πρ' ἀδαρφέ! Τεβέκινιδίσης εἴνην.* Ποὺ λέει δὰ κῆ ὁ Τούρκους «ἀλλὰχ σακλασὴν ἀταμῆ καρῆ σερητέν», σουστή κουβέντα, μάνας νιέ! Μὰ τώρα μαρή, 'ποῦρτην κῆ παρακαλᾷ σει γιὰ τοῦ πηδίν σου!

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κιαπὲν ποῦ παρακαλᾷ. Ἔτσια 'πόκαψην ἠκείνη τὴν καρτιάν μου, θὰ κόψου κ' ἠβῶ τὴν δικὴν τῆς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ κουρίν τῆς, μαρή, πῶς πάει;

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Κουρίν δὰ μεσ' ταῦγόν ἀκόμα. ἄμ' τοῦ πηδίν σου ἔν τοῦ θέλει.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Γιατί ππέφτει τουν ἠκείνουν κουβέντα; ἀαζηνὰ σητσάρημ τοῦ διάολου τοῦ πηδάκιν.

Σκηνὴ Βα'

(Ὁ Διαματάρης πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Χατζῆ Διάκου καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ μετὰ τοῦ Δημογέροντος Χατζῆ Σεβαστοῦ καὶ τοῦ Προκοπίου διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν μνηστειάν τῆς θυγατρὸς του. Ἡ Σκηνὴ ἔν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχ. ἐπιτρόπου. Ὁ Χατζῆ Διάκος εἶνε ἀνὴρ πεντηκοντοῦτης σαρκοφόρος καὶ φέρει μανδύαν Τουρκικὸν τζουμπὲν καὶ ὁ Χ. Σεβαστός ὡσαύτως.)

Διαματάρης, Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος καὶ Παππᾶ Σωτήρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(εἰσερχόμενος χαιρετίζει εὐσεβάτως θέτων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν)

Καλὴ σπέρα Σας!

* (ἐκ τοῦ τουρ. ντεβεκινλή = ὁ ἔχων καμῆλου πάθος, ὁ μνησικάκος).

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(κάθεται καπνίζων μακράν καπνοσύριγγα)

Καλή Σου σπέρα Διαματάρη!
Πώς ήταν κ' ἤρτης;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ, ἀφηντικόν, ἔθελα νὰ 'πάης ἰμιὰν βουλὰν εἰς τ' Ἀντιφάτου γιὰ τοῦ Χρου-
σαφινὶν εἰς τοῦ πηδὶν του.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἐχτη καμμὴν κουβένταν;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἔστειλα μιὰν γυναικὰν κὶ τοὺν κείτουνάν μου τοὺν Γιαγκκλήτζην, ἀμ' θέλου νὰ
πάτη κ' ἡσές μὲι τοὺν Χατζῆ Σηβαστὸν κὴ μὲι τοὺν Χατζῆ Προκόπιον, κ'
ἡμίλησά τουν κὴ χάρτη κ' ὁ ποππᾶ Σουτήρης ἠδῶ, νὰ πάτη βοῦλοι μαζῆν.
Γιατὶ χίλλια νάνην τοῦ δικόν σας τοῦ βάρους πατᾶ. Ἐ ἀπατός του εἶπην κα-
λουσέβαστους ἀμ' ἡ γυναικὰ εἶπην ποῦ τοῦ βαστᾶ κουμματάκιν. ἀμ' χὰν πάτη
ἡσές...χίλια... νάνην, ἀγῆρ πατσῆκτζα γεγνῆ κκαλκὰρ τζάνουμ ἀφηντικόν νὰ
μὴν κάμης τᾶξου νοῦν κὴ χάλπετ, κ' ἡμές ἀνθρώποι εἰμουστην. Πῖρ γαβὰς
ἀττην πάσκηνη, τουετὰ πελίριζ. Γιουκ ἀλτην τὰ ἐσὲκ καλήρ.

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Νᾶρτη θέλει τώρα κὴ ὁ Χατζῆ Σηβαστός;

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Ἦβώ τώρα ἔρχομ' ἀποῦ 'κεῖ, κ' εἶπην μου χάτε σὺ κ' ἔρχομου κ' ἠβῶ 'ς τοῦ
Χ. Διάκου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ! χὰν ἔρτη 'πάουμου ἀπόψη μαζῆν.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(παρουσιάζεται φέρων μακράν καπνοσύριγγα ἀνημμένην καὶ καπνίζουσαν)

Καλή 'σπέρα Σας.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Καλή Σου σπέρα Χατζῆ Σηβαστέ! Τί μαντάτα;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλά. Ὑσῆς τί μαντάτα;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Καλά γιά τήν ὦραν, ἀπ' τοῦ κονάκιν ἔρχουσιν μὴ λᾶς κ' ἔχει πάλι τίποτα;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θᾶχη; ὁ ἄῤς θέλει κκιοστέκια!

X. ΔΙΑΚΟΣ

Κιοστέκια θέλει; Ἐδὲ τοῦ διάολου τῆς ἀγγαρειαῖς! ἄμ' ὁ καβαλλάρης;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ὑ καβαλλάρης... ἠγιαττήρησάμου μὲ τὸν ἱγραμματικὸν τὰ μαϊδιά, κὶ ὅσων νὰ τὸν κάμουμον νὰ σηκουστῆ εἶδαμον κ' ἐπαθάμου! ἔφωην ἔναν ἀπλουτάρην πέντη ὀκκάδης. Τί θὰ κάμης;

XΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' τί θὰ κάμης λάατή μου; νὰ κάμεις ἔχεις; ἀνάθημάν τους! καίναγιάν γερινὲ τοκκέρσαν ὀλούρ. Τί τῶκαμήτη πλειὸν τοῦ κουραμᾶ χὰν ἔφω ἠβῶ;

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσάλτισάμου τον, κ' ἠπίτησαν τὰ μαϊδιά, ἄμ' ἀπόμεινάσιν πακκηγάδοι. Ἡ τζοῦντα ἔκαμην κκεσίριν. Ὑ Σταματουλλάς λείπει ὁ Παναέτακας, τοῦ Σόμιν, ἢ Ζιαβίδα, τοῦ Ταλακίν, ὁ Παλλίκαρος, ὁ Ἄρκουδιάρης, ὁ Βιλλαράς, ὁ Κάβουρας, ὁ Καρᾶ Μαχώνης, ὁ Σαρῆ Νικόλας, ἢ Ξυντηρίκης, ἢ Σαλαμαλέκης, ὁ Πασπαράς, ἢ Φακκή, ἢ Χάνια, ἢ Ἀπούκοττους, ὁ Πίτσουκας, ὁ Μέρμιγκας, ὁ Πιτσινής, ὁ Κοζάνης κὶ ἄθθυμόμου τους καὶ λα; Βοῦλοι αὐταὶ κὶ ἄλλοι πούλλαι λείπουσιν; κῆ ὁ ἓνας κῆ ὁ ἄλλος Ποιὸν θὰ πιάσης; Δίεις τὸν πλειὸν τὸν σετζετὲν γιά ἔν τὸν δίεις; ἠκείνους κῆ καλὰ ἔθελην τὰ μαϊδιά σουστά. Εἶπην τὸν πλειὸν ὁ ἄῤς χάτε κ' ἠβῶ χαφταγιά κατὰρ οὔλαστηρῆν κ' ἠσήκωσάμου τὸν μ' ἔναν χάλιν κ' ἠπήην εἰς τάνάθημαν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Πρ' ἄμ' ἃ καρτάς! εἶνῃν κ' ὁ Γραμματικὸς κουνιάρης, Βούλουν θουροῦ τον κῆ
κάθητη σ' τὸν ἱστούμπουν εἰς τὴν τάμαν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὲ τί θὰ σεὶ κάμη ὁ Γραμματικὸς; Μαῖδιὰ θὰ σοὶ γηνήση;

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

*Μὴν μοὶ τοὺς παλταίρης τοῦ διάολου τοὺς υἰέδους. ἂν ἀπαῖς τὸν θεῖον. Δέση
μοῦ τον τὴν νουράν του σοὶ λέου 'βῶ. Τοὺν προηστοῦν ὁ Γραμματικὸς τὸν
ἠβγάλλει παλλικάριν· ἠκείνου 'ποῦ σεὶ λέου ἠβῶ δέναν.*

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*"Ας εἶνῃν, καλέ... ὕστερα ὕστερα πεσιῖνι μι σαλλατήμ τοῦ Διάολου τὸν υἰόν;
'στ' ἀνάθημαν 'ποῦ τὸν ἔχει· ἔτι πῆς ἠσὺ κ' ἠβῶ.*

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Μεὶ συμπάθειουν, λὲ ττέρς οὐρὲν κιοππέκ, σουρουγὲ κουρτκεττιρίρ.

ΧΑ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(εἰσέρχεται)

Καλὴ ἐσπέρα Σας, ἄρχοντες!

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

(ἀνίσταται)

Καλὴ σου 'σπέρα, γέροντα! πέραση τόουνα..Καλὴ σπέρα Σας.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὴ σπέρα, Γέροντα, ἄμ' γιατί εἶση τυλιμένους; πειραστικά!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Καλὴ ἐσπέρα Σας, Κύριε Χ. Σεβαστέ! Σᾶς εὐχαριστῶ εἶμαι ὀλίγον ἀδιάθετος
ἀπὸ κρολόγημα καὶ δὲν ἤθελα νὰ ἐξέλθω ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσα ν' ἀποφύγω τὰς
παρακλήσεις τοῦ κυρίου Διαματάρη καὶ ἠναγκάσθην νὰ ἐξέλθω μετὰ προφυλά-
ξεως.*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἷ σήκουστη νὰ πααίννουμον.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄμ' χάρη κ' ἡ Ποππᾶ Σουτήρης.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα ἄς ἀλιμένουμον. Κῆ τί τὸν ἔθελης ἠκείνου τὸν λουλλόν;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄμ' πλειὸν εἶνην ποππᾶς μας γιά.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα ἄς ἀλιμένουμον κομμάιν, ὅσων νὰ πιῆ κῆ ὁ Χατζῆ Πρικόπιους τὸν καϊφάν του. Πότ' ἔχουμον ἀπούκουργαίς Χ. Προκόπη;

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἰς τὰς εἴκοσι Φεβρουαρίου.

ΧΑ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὀγλείσα τοῦ γιαγλή φέτι θὰ τοῦ κάψουμον κέτσιν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ Πάσχα εἶνε ὄψιμον 15 Ἀπριλίου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡ Σοῦμα ὀγλείσα εἶνην τὴν ἐρχόμενην τὴν ἠβτουμάδαν.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μάλιστα. Τὸ τριώδιον ἄρχεται τὴν προσεχῆ Κυριακῆν.

ΧΑ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τζανῆμ κουρπὰν ὀλοοὺν εἰς τὸν μαλιματλῆν τὸν ἄθρωπουν! Χαμέτα τοῦ τζουάπιν εἶνην χαζῆριν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως είναι ζήτημα θεολογικόν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ῥώτηξῆ δὰ κῆ τοὺν ποππᾶ Σουτήρην νὰ δούμουν τί θὰ πῆ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Καλὴ 'σπέρα Σας, ἀγῆ ἐπίτροπε!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄν ἐλεάμουν κῆ καμμῖὰν κουβένταν, 'ὅ ποππᾶς νὰ μᾶς ἀκούσῃ ἔθελον! Καλὴ 'σπέρα, Ποππᾶ, ἀμ τοὺν ἐπίτροπον μόνουν χρηητᾶς; εἰς ἡμᾶς νὲ καλησπέρα νὲ καλημέρα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμμῆ; ἠκείνουν 'ποῦνην εἰς τοῦ Δησπότη τοὺν πόδαν πρῶτα κιαπὲν τοὺς ἄλλους. Καλὴ σου 'σπέρα Χατζῆ Τσορπατζῆ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ! Ποππᾶ ἡμῖαν κουβένταν θὰ σὲ ρουτήξουμουν. Τῆς ἄης Πηλαγίας ἀργία εἶνην;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τί λόους εἶν' αὐτός; Τῆς ἄης Πηλαγίας ποῦνην εἰς τῆς Πιπιριάς τοῦ χουράφιν μέσα; εἶνην τοῦ τόπου μας Πανήϋρη κῆ μουνουκκλῆσιν χὰν τῆς ἄης Παρασκευῆς, κ' εἶνην ἀργία κῆ κατάλυσις οἴνου καὶ ἐλαίου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Εἶδες Χ. Σεβαστέ, πὸν λέεις ἔν ἡγρουνὰ ἢ Ποππασουτήρης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡβὼν ἔν ἔλεα γιὰ τῆς ἄης Πηλαγίας 'ποῦ τοῦ ξέρουν κῆ τοῦ Βουνιοῦ οἱ λαγαί, ἠβὼν λέου γιὰ τὴν μειάλην Πασκαλιάν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡ μειάλη Πασκαλιὰ εἶνην ὕστερ' ἀποῦ τοὺν Βαγιῶν. Φέρῃ μου τὰραλόιν γιὰ τὴν Σέναψιν, νὰ σαῖς ποῦ κῆ ταυκούλου τὴν ἡμέραν μαζῆν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄφερίμ Ποππᾶ! εἶδες Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ζάρι ττεφεκκελῆ ἠγένηκην ποππᾶς. Γρουνᾶ τα, κῆ γιὰ 'κείνου.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἦβὸ διαβαίνου κῆ τοῦ συναζάριν, κ' ἔχει κῆ τοῦ πάππου μου τὴν ἄμαρτου-
λῶν σωτηρίαν, κῆ τοὺν Δαμασκηνὸν ἀμ' ταάρις κῆ ἀδειάννου ἀποὺ τοὺς ἀγι-
ασμῶς κι' ἀπ' τὰ διαβαστικά;*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πούσουν σήμερις, Ποππᾶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐβαλλα τὰ πητσιὰ 'στοῦ τταλαποῦριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μῆ λᾶς κ' εἶση πάλι γιαγλαττζῆς;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἄμ' νὰ κάθουμου θέλου ν' ἀλιμένου τοῦ πητάρτιν κῆ τὴν λουτουργιὰν κῆ τοῦ
δίσκου τοῦ μαϊδίν. Ἦ Χατζῆ Σηβαστὸς θέλει κουραμᾶ, κῆ ἡ Χατζῆ Διάκος
θέλει τοῦ ἴμπατίκιν πεσεῖνιν. Ἦ Ποππαδικῆ ἔν εἶνῃν τέχνη γιὰ κετσίντισιν,
εἶνῃν γιὰ ψυχικὴν σωτηρίαν.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Γιατὶ καχηρλαντίννεις Ποππᾶ; ἡ ποππαδικῆ εἶνῃν ἀσημένη βρύσι. Ἦκείδα ποῦ
διαβάνητη πλειὸν κῆ πάητη, γρουνάτη τα πλειὸν βοῦλα τὰ πηριγραμματίσιμα.*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἦμῆς εἶμουστην γιὰ νὰ ἴβλουόουμιν κῆ νᾶγιάννουμιν. Ἦ Χ. Προκόπιους εἶ-
νῃν ποῦ τᾶνγατᾶ κῆ ζῆᾶ μας τα καμμιὰν βουλάν.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Φεῦ τῆς ἀθλιότητος! (καθ' ἑαυτὸν) εἰς ὁποῖαν οἰκτρὰν κατάστασιν κατήνησε τὸ

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ἐπάγγελμα τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου. Τέχνη παππαδική καὶ οὐδὲν πλέον!
Καὶ τὸ χεῖριστον οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων τέρπονται εἰς τὴν ἀμάθειαν
τῶν ἱερέων καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτούς. Ἐνῶ ὄφειλον νὰ θρηνώσι θρήνον Ἱερε-
μίου διὰ τὴν κατάπτωσιν τοῦ ἔθνους. Ἴδου ἄνθρωποι ἐμπεπιστευμένοι τὴν σω-
τηρίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Οὐαὶ τοῖς λαοῖς οἵτινες προσδοκῶσι τὸν ἠθι-
κὸν καὶ θρησκευτικὸν των καταρτισμὸν ὑπὸ τοιούτων ἀθλίων. Σῶσον Κύριε,
τὸν λαόν Σου! εἰς ποίαν ἀθλιότητος ἄβυσσον κατεβόθισε τὸ γένος τῶν χριστι-
ανῶν ἢ ἐπάρατος δουλεία! Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις οἱ ἀθλιοὶ τοῖς ἀθλίοις! ἀθλι-
ότης ἀθλιότητων τὰ πάντα ἀθλιότης!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει ὁ Χ. Προκόπιους παπᾶ Σουτήρη;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἦκείνους 'μυλᾶ πηριγραμματίσιμα βούλουν γιὰτ' ἕκατσην εἰς τ' αἶν ὄρους. Ἄμ'
ᾶς πῆ δὰ τί θὰ πῆ Τζεζέκα κῆ κουλοῦκα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἔχετε δίκαιον, Παπᾶ μου, λυποῦμαι διότι δὲν δυνάμεθα νὰ συνεννοηθῶμεν!

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

Χεῖλη δόλια ἐν καρδία, κῆ ἐν καρδία ἐλάλησε κακά. Νὰ μᾶς τοῦ ζήση Ὑ Χ.
Πρικόπιους κῆ τὸ ροῦν τὸν πρὶν κῆ τὸ ὄλβιος τάφος.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὰ χεῖλη τὰ δόλια εἶνε οἱ δόλιοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἄλλα λέγουν καὶ ἄλλα ἔχουν
ἐν τῇ καρδίᾳ των. Ὁ Προφητᾶζ Λαβιδ εὔχεται νὰ ἐξολοθρευθῆ ὁ Θεὸς τοὺς
δολίους καὶ τοὺς μεγαλολόγους, ὑπερηφάνους ἀνθρώπους. Τὸ τροπάριον Ροῦν
τὸν πρὶν τῆς φύσεως ἡμῶν εἶνε εἰς τὰ Τριαδικὰ τοῦ α^{ου} ἤχου καὶ ἐννοεῖ τὸν
λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅστις σαρκωθείς ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀνέστειλε τὸν
ἄτοπον ροῦν δῆλα δὴ τὴν παρὰ φύσιν διεύθυνσιν τῆς ἐκ τῆς προπατορικῆς
ἀμαρτίας διαφθοραεῖσης ἀνθρωπίνης φύσεως. Τὸ δὲ τροπάριον ὄλβιος τάφος εἶ-
ναι εἰς τὸν κανόνα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, καὶ ἐννοεῖ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ
Σωτήρος, ὅστις ἐδέχθη τὸ ζωαρχικὸν σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐκουσης ποππασουτήρη; Νὰ ὁ φαθὸς ὁ διαβασμένους τί εἶνῃν! Χαμέτα 'στοῦ
χέρην σου.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Κῆ ὁ Διάκου Γιάννης ξηᾶ τα κ' ἠκείνους. Μιὰν βουλὰν ἐξήγησὴν μας τοῦ
Κύριε ἐκέκραξα.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς τὸ ἐξήγησε; σᾶς Παρακαλῶ;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Κύριε = Κύριε, ἐκέκραξα = ἐκέκραξα δά. Πρὸς Σὲ = πρὸς σέ. Εἰσάκουσόν
μου = εἰσάκουσού μου. Κύριε = Κύριε (ὁ Θεὸς τάχατοι). Πρόσχες = πρόσ-
χες. Τῆ φωνῆ = τῆ φωνῆ. Τῆς δεήσεώς μου = τῆς δεήσεώς μου. Εἰσάκουσόν
μοι = εἰσάκουσόν μου. Κύριε = Κύριε.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἄφφερίμ, μάννας νιέ! Ἄμ ἠκείνους ἠδιαβάννει κῆ τὴν ἀκουλουθίαν πουρνὸν κῆ
βράδν κ ἔχει κῆ μνηαία κῆ παρακλητικὴν, κὶ ἀποῦ βοῦλα τὰ χαρτιὰ τῆς νηκ-
κλησιᾶς εἶνῃ ἰχριστιανὸς ἄνθρωπος. Βάλλει ἠκατὸν μητάνοις πουρνὸν κῆ
βράδν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄλῆθειαν ἀμμά τὰ μαϊδιά δίδει τα 30 τὰ ἠκατὸν, κὶ τῆς 50 τῆς ὀκκάδης φέρνει
τῆς τριάντα.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἢκείνου εἶνῃ κατασιτά! Τί τοῦ θέλεις ἠκείνου ἔν εἰν ἀπ τοῦ Τούρκου τὴν
ράχην; «ἄσ κιοζουνοῦ ἀτσάρημ κιοζουνοῦ» ἔν θέλει κασιντζεμὲν ὁ ἄθρωπος;
αὐτὸ ἔν εἶν' ἄμαρτία.*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Λαμπρά ἠθική! ἄρκεῖ νὰ προσεύχηταί τις μακρὰς προσευχάς, νὰ νηστεύῃ καὶ νὰ
ποτῆ γονκλισίας μακρὰς καὶ νὰ θεωρεῖται Χριστιανὸς εὐσεβῆς, ἀδιάφορον ἔαν
ψεύδεται, ἀπατᾶ καὶ ἀδικεῖ!*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἄμψ, ὁ καλὸς ὁ χριστιανὸς εἶνῃ πᾶσαν μῆλῃν ἠμέραν εἰς τὴν νηκκλησίαν
του. Νηστεύγει τὴν σαρακουστὴν κῆ τοῦ λάδιν. Ξημουλουάτη μεί τοῦν κηρόν*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

του κῆ μηταλαβαίνει τόσσορης βουλαῖς τοὺν ἡχρόνον· πιάνει κῆ τρίμερον δίδει κῆ γιά τὴν ψυχὴν του. Κιαπὲν ἔθ θέλει κασιντζεμέν; Μὴν φάης ἀποὺ 'δὸ γιατ' ἔχει κρῖμαν, μὴν πάρης ἀποὺ 'κεῖ γιατ' εἶν' ἀμαρτία! Κιαπὲν ἡ πίττα ἀποὺ θάβη; ὁ τζερεμές ἀποὺ θάρτη; τοὺ δόσιμον ἀποὺ θὰ τοὺν βγάλου-
μουν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Νὰ ποππὰς χὰν ποππὰς. Βόχι χὰν τοὺν Χα. Πρικόπην ποὺ μᾶς ἔβαλην 'σὴ βούλης τῆς ἰστράτης ἀπόναν χαρίκιν Χ. Προκόπη, Χ. Προκόπη, ὑπῆης εἰς τοὺν τυρίν, χλουρόν τυρίν ἠξήντα μαϊδιά ὅσον νὰ τοὺ φέρης ἀπουμένει μισὸν κῆ μισόν, κῆ καθίνει σοι τέκεινὰ πάνου ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! ἀφερὶμ Ποππὰ! ἔτσια ποὺ τοὺ λείει εἶνην.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μήπως δὲν ὑπάρχουν νόμιμα μέσα τοῦ πορισμοῦ τῶν ἐπιτηδείων; Τὸ ψεῦδος εἶνε τὸ μέγιστον τῶν ἀμαρτημάτων. (Καθ' ἑαυτόν). Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων. Εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταύτην ποίαν ἠθικὴν ἀλήθειαν δύναται τις νὰ διδάξῃ; ἡ θρησκεία περιορίζεται εἰς τὴν τυλικὴν ἀσκησιν τῶν ἐξωτερικῶν τύπων τῆς θείας λατρείας. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε γράμμα νεκρόν, καὶ οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς τυφλοὶ ὁδηγοὶ τυφλῶν! ἔχοντες πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν! Καὶ γέγονεν ὁ ἱερεὺς καθὼς ὁ λαός! εἰς τὴν ἐλεεινότητα ταύτην πόθεν νὰ ἐλπίσῃ τις τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἀνάπλασιν τῶν Χριστιανῶν; Τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους; «Οὐδεὶς δύναται συλλέγειν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἐκ τριβόλων σῦκα». Ἡ ἱερωσύνη εἶνε μία μεταμόρφωσις τοῦ τυχόντος χυδαίου εἰς παπᾶν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τῆς μεταμορφώσεως εἶνην ὁ Ἀγγούστου ποὺ γερτιάννουσιν οἱ Μαλώνηδοι κ' οἱ Δουλιῆδοι κῆ τρώουν κῆ ψάριν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄφερὶμ ποππὰ! Χαμέτα τοῦβριν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἐ! Χ. Διάκου! ἔν θὰ μοι πάρης τὴν ἄδειαν νὰ ξηουρεύου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Δησπότης θέλει τρακόσα γουρούσα.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Αμμα δὰ κῆ σὺ! ἀμ' ἀκόμα πέρσου μ' ἠπήρην χίλλια κ' ἠχειροτόνησῆν μου, ἠκείνου ἴνην εἰς τοῦ δικόν σου τοῦ χέριν. Χάν θέλης ἠσὺ κῆ πεταχαβάπιλε τὴν πέρνης τὴν ἄδειαν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Θέλετε λοιπὸν αἰδεσιμώτατε, νὰ ὀνομασθῆτε πνευματικός; Καὶ πῶς θὰ ἐξομολογήτε παρακαλῶ;

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, τὴν ἠύκην κῆ τοῦ μαϊδὶν κὶ ὄξ' ἀποῦ τὴν πόρταν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καὶ πῶς θὰ εἰσδύετε εἰς τὴν καρδίαν τῶν Χριστιανῶν καὶ θὰ ἐννοῆτε τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διάθεσιν, καὶ ἀναλόγως νὰ νοουθετήσητε αὐτούς, καὶ νὰ ἀκούσητε τὴν μετάνοιάν των!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαί, Χατζῆ Πρικόπη, ποὺλλὰ τοῦ μακραίνεις. Βοῦλοι οἱ ποππάδοι πῶς ζησηρεύουσιν. Ἔτσι θὰ ζηουρεύει κ' ὁ Ποππασουτήρης.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

"Ἡρτην ἕνας ἰχριστιανός νὰ ζηουρηφθῆ. Ρουτᾶς τουν ἔκλεψης; ἠπούρνεψης; ἠψηφτουμαρτύρησης; ἔφαις ξένουν δίκηουν; ἠβλαστιμᾶς; ἔχεις μεὶ κανέναν ἀμάχην; Κιαπὲν ἄν εἴνην ἄντρας, λέεις τουν ἄμη νάαπηθῆς μεὶ τοῦν ἠχτρόν σου. Ἄν εἴνην πηδὶν γιὰ κόρη, λέεις τὴν νὰ φιλήση τῆς μάνας τῆς κῆ τ' ἀφέντη τῆς τοῦ χέριν, ἄν εἴνην γυναῖκα λέεις τὴν νᾶνην εἰς τὴν ἀπουταὴν τάντροῦ τῆς, κῆ πιττίνει ἠ δουλειά. Τί τᾶς θέλει τῆς πολλαῖς τῆς κουβέντης;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐδγε! ἀξιόλογα βλέπω γνωρίζετε τὰ χρέη τοῦ πνευματικοῦ.

ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμ' ἔχου ζημουλοητάριον ποῦ σοὶ τὰ λέει ἕναν κ' ἕναν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἵ Παππασουτήρης τὸν Χατζῆ Πρικόπιον ἠβγάλλει τὸν πέντη πεέρης! Μάσαλλαχ! χὰν λέει τὸν βγαγγέλλιν κουδουνίνει ἡ νηκκλησὰ μέσα· ἄμ κῆ ὁ Χατζῆ Μυριαλλῆς ξέρει γράμματα κ' ἐκείνους θειότης εἶνῃ.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Τύφλαν ξέρει ἡκείνους ἔκουσῃν τοῦ μειάλου Σάββατου τὸν Ποππᾶν ποῦπῃν «Λάβετε φάγετε» κ' ἠπήν εἰς τοῦ σπῆτιν του κ' εἶπῃν. Βάλῃ, μαρῆ, λάδιν εἰς τὰ βρίθια. Κ' εἶπῃν τὸν ἡ γυναῖκα. Χρυστὸς κί Παναγιὰ σήμερου μειάλῃ 'μέρα λάδιν τρώουσιν; Κ' εἶπῃν τὴν κ' ἡκείνους. Μαρ' ἔ διάλου βῶδιν! Ἐν ἔκουσῃς τὸν ποππᾶν πῶλεῃν «λάδιτην φάτην». Εἶπῃν του κ' ἡ γυναῖκα, ἄμ' ποῦ τὰ γρουνούμου ἡμέσ αὐτὰ τὰ πηριγραμμάτου; ἡμέσ ἀνά ἡ γυναῖκῃς εἰμουσῃν βῶδια. Πάουμου τάχατοι στῆν Νηκκλησιὰν ἄμ' ταάρις κῆ καταλαβαίνουμου ἕνα θειοῦ λόου;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἔτσι ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ διάλου τῆς κόρης ἔρχοντην ἡκείδα μει τὰ μουρά του, ἀδαρφέ, κί ἀκούεις ἕνα ππατηρητῆ, τζαγούλ τζουγούλ. Ὅσου ν' ἀπουλῆς ἄμ' ἄγια σηκώνουντην, ἄμ ἠβγαγγέλλιν λέτη, ἄμ' ψάλλουσιν, ἄμ' καλαναρχοῦσιν, ἔν ἔχουσι χαπάριν! ἀλλαλούγια πατραλούγια. ἠύρίσκει πλειὰν ἡ μιὰ τῆν ἄλλη, κῆ κάμνου συναῶδιν. Μαρ' κόρη μου ἀναβουργιάστηκῃ ἡ τάδινη μει τὸν τάδινου, ἡμάλλωσιν ἡ τάδινη μει τῆν τάδινη κ' εἶπῃν ἡκείνη τὸ κῆ τὸ κ' εἶπῃν κ' ἡκείνη τουνὰ κῆ τουνὰ. Γουργουλλοῦντη πλειὸν κῆ στέκουνη ὅσου ν' ἀπολύκῃ. Κῆ χὰν πάου πάλι 'στοῦ σπῆτιν πάλι ἔν σουπαίνουσιν. Ἡ τάδινη ἠφόρηνην τέτοιου καβὰδιν ἡ τάδινη ἠφόρηνην κοινὰ τῆν φαλιδιὰν κῆ ἡ τάδινη σβουράτην, κῆ ἡ τάδινη βαζανί. Τοῦ 'φταλουτικὸν τῆς τάδινης κῆ τοῦ σεβαί τῆς ἄλληνης, κῆ φτάνει τὰ ὀνοῦς τὰθρώπου; ἀνάθθῃμάν τῆς.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἔτσι ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν τοῦ Διάλου ἡ κόρης καμμὴν βουλὰν ἠβῶ λέου τῆς «πηριδρομοῦς εἰς τῆν κοιλλιὰν σας», ἄμ' τῖνα μιλάς.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ' σήκουστη δὰ νὰ πααίνουμου. Τῖνα ἀλιμένουμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σταμάτηξῆ τῆ μιὰν ἰστιγμῆν νὰ ντρανήξουμου τῆνιὰν τῆν ἀπόθεσιν, ἔν θουρᾶς πῶχει ταβατζῆν; Λέει πρέ!

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ο ΕΝΑΓΩΝ ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἐ! πάρπα, ἡμῆς ἔχομεν τοῦ συχχορημένου τοῦ Πάρπα μου τοῦ Παναδρη τὰ πρόματα κῆ στέκουνην ἔστια δά. Ἡμῆς θέλομεν νὰ μᾶς τηργιάσητη χριστιανικάτα, γιὰ νὰ μὴν ππέσουμον εἰς τάρειου τὴν πόρταν. Τοῦ λοιπὸν θέλου νὰ φανάζητη τὴν ἰθειάν μου τὴν Ρήϊναν νὰ μᾶς σὺβάσητη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡβὼ, πηδὶν μου, ἠφάναζάτην τέε προυχτές, χάν μοι τοῦ προτουῆπης, κ' εἶπην μου, πῶς γὲν ἔχει τίσις ὀξῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν. Τώρα ποῦρητη φανάνουμον τὴν πάλι στὴν ἄγϊαν Κλήραν, κῆ θειουρηγήτη ἠ διαφορὰ σας κατὰ τοὺς θείγους καὶ Ἱερῶς νόμους.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Τζάνουμ ἡμῆς τί εἶπαμον τώρα; ἄς πάρη ἕναν ἀφφορισμὸν πῶς γὲν ἔχει τίσις, οὐξῶν ἀποῦ τοῦ σπῆτιν κι' ὅπως τόβρητ' ὄβλοουν, κ' ἡμῆς δηχταί.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τῖνα παριστάμενον)

Ἄμῃ, πρέ, κῆ φάναζή μας ἀποῦ 'κειδα τὴν Ρήϊναν τοῦ Παναδρη τὴν γυναῖκαν.

Ἡ ἁγία Κλήρα δικάζουσα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μάρ, Ρήϊνα, ὁ Θουρουδῆς γυρεύγει τοῦ Πάρπα του τοῦ πρῶμαν κ' ἠφάναζάμου ση γιὰτὰ 'κείνου. Κόρη μου ὁ θάνατους τοῦ κόσμου 'νην κ' ὁ κόσμους ἀπουθαίνει. Λέει κῆ ὁ Τούρκους ἰολοῦμ χαῖ μερὰς χαλάλ. Αὐτὰ εἶνην θειουτικά πρόματα. Κ' ὁ Θουρουδῆς ἄσκημα ἔν μιλά, θέλει νὰ κυτταχθῆ ἠ δουλειὰ χριστιανικάτα, ἠσουτηρικά κατὰ τοὺς θείους κῆ Ἱερῶς νόμους. Ἴστὲ δόξα σοι ὁ θεὸς κῆ οἱ Κλήρι καὶ βοῦλοι ἠδὴ 'νην. Μέλλητη τὴν ἀπόθεσίν σας, νᾶβρουμον τὴν ἰδιάλεξίν σας κῆ χάν γὲν τηργιάσητη ἄμητη στὴν ἐξωτέραν στὴν καντάραν ποῦ ἔν ἔχει κκερττικιν, ποῦ κόβγουντην τὰ λόγια, μεὶ τοῦ Μεεμέτη τὴν μαχαῖραν.

Η ΕΝΑΓΟΜΕΝΗ ΡΗΓΙΝΑ

Ἡβὼ οὐξῶν ἀποῦν ἰσπῆτιν ἄλλου τίποτα ἔν ξέρου τάντροῦ μου. Χουρηγαναι εἴστη κῆ σές, κῆ ξέρητη κῆ τάνους κῆ τᾶλλουνοῦ τοῦ χάλιν. ἀκόμια κῆ τοῦ κόλλυβούν του, κῆ τοῦ μουρμουόέσιμούν του κῆ τοῦ σαραντάριν του, κῆ τὴν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

λουτουργιάν του. Τί ἐν θέλει ἕνας ἀπουθαμμένους; πειὰ πουλλά θέλ' ἀπ' τοὺς ἰζουντανῶς; μεὶ τὰ κλώσματα μου κῆ μεὶ τὰ φάμματά μου τὰ πλήρωσα. Ἐν τοῦ ξέρει κῆ ὁ ἀπατός του ὁ Θουρουδῆς; ἄς μιλῆση θεϊόψυχα.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Καλὲ τέλλεια πλειὸν ὁ Πάρπας μου ἐρημος κῆ παρταλλικὸς ἦταν; ἀνθρωπους 'πόπερνην γηρόν μηρτικόν, κ' ἕκαμνην κῆ τόσσορα κῆ πέντη χρόνια 'σ τὴν ξηνητεϊάν; Ποῦνην τοῦ μουλάριν του; ποῦνην τὰ ππουσάτια του; Ποῦνην τὰ πακκούργια του; Τάσημουμάχηροῦν του, τὰ σουντούκια του, βοῦλα τὰ θέλου ἀπού βλόιν ὡς κλουστήν νὰ ππέσουν εἰς τὴν μέσην.

ΡΗΪΝΑ

Ἐπήνη γειό μου, μιὰν βουλὰν εἰς τ' Ἀγτινί, ππέφτει κὶ ἄρουστὰ ἔξη μῆνης, τρώει κῆ τὰ δουλημμένα κῆ τ' ἀδοῦλεφτα ἔρχετ' ὕστερ' ἀπού ἕναν ἰχρόνον φέρνει διακόσια γουρούσια· τείνην; κουραμᾶ, τείνην; χαράτσι, τείνην τούτου; τείνη ἠκείνου; ἦταν κῆ ὁ συχχουρημένους ὅπου δόξα κῆ παντέρα δόξου κῆ τοὺν Κὺρ Νικόλαν, νοῦλλα ἢ νοῦλλα ἔφαην τα βοῦλα ἄρροῦστὰ πῖρ εἰ κ' ἠδῶ κῆ μπαίνει κῆ διακόσια γουρούσια 'στοῦ χρείος κῆ φεύγει μεὶ τοὺν Παναέτα-καν εἰς τοῦ Τσάλιν. Κάμνει δύο μισυ χρόννια, ἔρχετη μεὶ τρακόσια γουρούσια 'στοὺν κόρφου του, ἠψόβσην κῆ τοῦ μουλάριν του, κόβγουντην τὰ χέρια του κῆ τὰ πόδια του, ππέφτει κῆ δύο μῆνης εἰς τοῦ στρώμμαν ἂν εἶχην κ' ἕνα δυὸ πακκούργια, βόχι στοὺς γιατρῶς, βόχι στὰ γιατρικά, κ' ἠδῶ κ' ἠκεῖ, νὰ τοῦ σπῆτιν του τάβλα πάνου τάβλα κάτου μεὶ τόφηκην κ' ἔφωην. Τάσημουμάχηρ' εἶν ἠκείνα, κῆ τί ταξείδια; Μὰ κῆ τὰ ταξείδια του, μὰ κῆ τὰ καψίδια του. Τοῦ χαῖριν 'πούκαμνη ἠκείνους νὰ τοῦ κάμης κῆ σύ. (Καταράται.)

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Νὰ δὰ πλειόν, πάρπα, ἔτσια 'νην 'ποῦ βγαίνν ὁ ἄθρωπους ἀπ' τὴν πίστιν. Ἡσύ, μαρῆ, ἐν εἶση 'ποῦ τὰ σκούρπισης βοῦλα σ' της γηνηναῖς σου; τώρα ξέρου του κ' ἠβῶ 'ποῦ τόφηκης τοῦ σπῆτιν ἔτσια ξηρόν.

ΡΗΪΝΑ

Τόσουν ἔκρυψὰ κῆ τόσουν ἔκλεψα τόσουν καλὸν νὰ 'δῆς κῆ τόσουν χαῖ-ριν. Ἡβῶ, πρέ, ὕπηα 'στὰ χέργια του προικισμένη κῆ λυῖσμένη κὶ ἀπόμεινα μεὶ τὴν ψυχὴν μου, κ' ἐν ἰντρέπηση κ' ἔπεσης ἀπού 'πίσου ἀπ' τοῦ μερέσιν ποῦ νὰ ππέση φαῖνα 'σ τὰ μηριά σου κ' εἰς τὰ κηργιάτασου, ἔτσια 'ποῦ μεὶ τυραν-νᾶς νὰ σεί τυραννᾶ κῆ ὁ Θεϊός. Ἡνναί Θειέ μου, κῆ τόσην ἀλήθειαν 'μιλᾶ τόσουν καλὸν νὰ 'δῆ 'σ τὴν νεϊότην του κ' εἰς τὴν ὕγειαν του.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Σῶπα, μαρή. Σῶπα, πρέ! Μὰρ Ρήϊνα δέκη 'φτιν ἔτσι κουβέντης ἔν ἰχρειάζουντην. Ἡδώνην ἀγία Κλήρα. Κ' ἡμέξ ξέρουμούν τουν ποῦταν βούλουν τυλιμένους μεί του σάλιν, κ' ἤσολούτινην ἀπ' τοῦξ νίμους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Θουρουδῆ, ἔχεις, πρέ, μάρτυρους; Νὰ κόβουμουν τὰ λόγια· αὐτῶξ νὰ τοῦξ ἀφήκῃς θὰ μᾶξ ἠξημηρώσουν. Ἡβῶ ξέρου τὴν καντάραν. Ἐχεις, πρέ μάρτυρους;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ χά τοῦξ εὔρου 'βῶ τοῦξ μάρτυρους; ἄντρας κῆ γυναικα τ' ἔκαμνάσιν ποῦ τοῦ ξέρει πᾶσα ἕνας; Βάλῃτ' ἕναν ἀφουρισμόν, δέκητῆ τὴν κ' ἕναν 'μάσμαν, κῆ θειὸς κῆ ψυχῆ τῆς.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ' Ρήϊνα, ἀφουρισμὸς θὰ διαβαστῆ! ἄνοιξη τὰ μμάτια σου. Ἦ ἀθρωπους ἱμᾶν ψυχῆν ἔχει. Τοῦ κόσμου τὰ πρόματα στοῦν κόσμουν ἀπουμένουν ἄνοιξη τὰ 'μμάτια σου.

ΡΗΪΝΑ

"Ἄς τοῦν ἔχη 'στὴν ἰστράταν του κ' εἰς τὴν νειότην του. Ἡβῶ τὰ καλά μου βοῦλα κῆ τάσημικά μου κῆ τὰ χρουσαιφικά μου κῆ τὰ 'μεγγίλια μου κῆ ἡ ποῦν-ναῖς μου, κῆ ἡ ποῦκνης μου κῆ ἡ βέργης μου κῆ τὰ κουμπιά μου κῆ κανὲν μισόφλουρον ἄν εἶχα ὡς κῆ τὰ ποικάμισά μου κῆ τὰ καβάδια μου, βοῦλα μου στὴν ἰστράταν τάντροῦ μου ἔφουάσιν. Κιαπὲν ποῦ θὰ βάλλ' ἀφουρισμόν; εἰς τὴν καθαρουσῆν μου μῆν ἀφουρισμῶξ φουούμου μῆν μόσματα. Ἦ ἀφουρισμὸς κόβγει κι ἀπ' τῆς ἰδῶς μηριαῖς Ἡβῶ εἶμου χᾶν ἀπουκαλαμιά 'στοῦν κάμπουν ἔν ἔχου 'στοῦν νήλιον μέραν (κλαίει). Μὰ ὁ Θειὸς ὑψηλά θουρά κῆ χαμηλά ἄς κρίνη. Τοῦτα μῆν ποῦ τᾶδην νὰ τὰ 'δῆ μῆν ποῦ ἔν τᾶδην νὰ τὰ 'παντήξῃ. Ἡβῶ ἕναν θειὸν ἔχου...

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

"Ἐ ΧατζηΔιάκου, ἡμέξ τούτους νὰ τοῦξ ἀκούουμουν θέλουμουν νὰ κάθουμούστην; πᾶς ὀλμάξ. Ἐν τοῦν ξέρουμουν τῶρα τοῦν Παναῶρην τεῖχην κῆ τί ἔν εἶχην; Πρὲ σέ, ἔχεις μάρτυρους; (πρὸς τὸν Θουρουδῆν) στὰ πρόματα ποῦ γυρεύεις; ἕναν ἕναν θὰ τοῦ κάμηξ ἰσπάτιν. Ἡβῶ ξέρου, τὴν καντάραν. Κιαπὲν

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ὕσες... Πᾶσα ἔναν μεί τὴν πῆχην τοῦ παννὶν ἔν τὸν μητροῦσιν. Λέη πρέ! μέλλη
πρέ, γιὰτ' ἔν μιλάς πρέ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ποῦ θὰ τοῦς εὔρου 'βὼ τοῦς μάρτυρους μὰ 'ποῦ σᾶς τοῦπα δά!!

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Μαρή σὸ Ρήϊνα! Παλαμίνεις τὴν ἀκόναν;

ΡΗΪΝΑ

Πάνου 'στὴν καθαρουσύνην μου παλαμίννου τὴν, ἀφέντη.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Αἰ! τείν ὁ λόους τείν τοῦ 'μόσμαν! Θεϊὸς κὴ ψυχὴ τῆς. Τίμησήτη τοῦ σπῆτιν νὰ
τοῖς τοῦ κάμουμουν ἀρτίτης κὴ νὰ νητάρη ἢ δουλειά. Τί μοι τοῦ τραβᾶτη ἔσα
'πάνου κ' ἔσα κάτου; Τοῦ σπῆτιν νὰ τοῦ κάμουμουν μεζάτιν. Ἄρτηρὰν ἀλήρ.
Μέλλη, πρέ, ἢβὼ ἀπ' τῆς Ρήϊνας τοῦ μέρους δίου δέκα γουρούσια ἔββελ μεζάτ.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Εἶκος' ἀπού μέναν, ἀφηντικόν.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄταμ! Τί τῆς θέλητη τῆς κουβέντης; Τιργιάντα οὐρούσια νὰ τὰφήκουμον πά-
νου 'στὴν Ρήϊναν. Τί λέεις Θουρουδῆ;

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἡβὼ ἀπού τοῦ παπλικόν μου τοῦ σπῆτιν ἔν βαζκετσίνου. Ἄς πάρ' ἠκείνη ἔ,τι
τὴν πέφτει κι ἄς τραβηχτῆ.

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ποῦ θὰ ταῦρης, πρέ διάλου Σκύλλη, τὰ μαϊδιά νὰ τοῦ πάρης; Γιόξα θουράς
'ποῦ ἔν σοὶ 'μιλοῦ; ἀκόμια πρέ, τοῦ πάρπα σου τοῦ κουραμᾶ στέκητη, διάλου
Μασκαρά 'στὴν πλάκαν μέσα. Τί τὸν 'μιλάς κὴ κάθηση τέτοιον γαῖδαρουν
Χατζῆ Διάκου; Πῶς τοῦ βρίσκεις εὔλοουν;

ΧΑΤΖΗ ΔΙΑΚΟΣ

Τιργιάντα γουρούσια τοῦ σπῆτιν εἰς τὴν Ρήϊναν κεί νὰ δέκη ἢ Ρήϊνα τὸν Θου-

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ρουδὴν δέκα γουρούσια κῆ δέκα τὸν Δησπότην γιατί γένητ' ἀδαρφός, ποῦ ἐν εἶχην πηδίν, κῆ τὰ δέκα τῆς Ρῆϊνας νὰ πάρη τέλους.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Εὐλοοὺν κῆ μινασίπιν. Ἔχεις μὰρ' Ρῆϊνα μαϊδιά;

ΡΗΪΝΑ

Δέκη μου τη διορίαν νὰ κάμου τοῦ κολαῖν μου. Ποῦ χά τᾶβρου τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Αῦριουν, πρέ, ἔλα νὰ σοὶ δέκου τὰ δέκα τὰ οὔρουσια. Κι ἄς ἰστέκτηη πλειὸν κ' ὁ Πακκηγιᾶς τοῦ Πάρπα σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἄς εἶνην καλὲ τί θὰ σᾶς ποῦ τώρα;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κάμη, Χατζῆ Διάκου τοῦ ἔγγραφουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(συντάξας ἀναγινώσκει)

«Διὰ τοῦ παρόντος καὶ κληρικοῦ ἡμῶν γραμάτος διλοπιγῶ κῆ φανηρόνου σήμερον πιθάνοντος τοῦ γέργι τις Χριστίνας ὁ γιὸς ὀνόματι Παναῦρις ἤλθεν πρὸς ἡμᾶς ἢ ἀξαδέφρι του Πανιγυρι ὀνόματι Θεοδόρις κὲ ἐξίτισην ἀποῦ τὴν γυναῖκαν τοῦ Πανιγίρι τὴν Ρῆϊναν τοῦ σπῆτιν του ἀπανοῦ καὶ ἄλλα πρόματα, τάντροῦ τῆς του Παναγίρι. Καὶ αἰζαιτεξάμεν τὴν Ριγίναν τὴν γυνεκὰν τοῦ Πανιγίρι, διὰ πράματα πούχην τάντροῦ τῆς τοῦ Πανιγίρι καὶ ἀρυστιν πως δενέχιν τίοτις καὶ αἰζαιτεξάμεν καὶ ἡμὲς κὲ ἦταν καθὸς τοῦ λέγι τις γυνέκας. Καὶ ἠθαίλισεν ὁ ἀνοθεν Θουρουδῆς νὰ δόκι ἐπιτιμιον τὴν Ρηγίναν καὶ ἔλαβιν ἢ ἀνοθεν Ριγίνα ἐπιτιμιον πος γέν εχι τίοτις. Κιπιοὺν τέλος καὶ ἐτίμησαμιν 'του σπῆτιν τριαντὰ γούρουσα καὶ τὸ ἑκαμάμιν τρία μρτικὰ κατὰ τοὺς θεῖους καὶ ἱέρως νομος τὸ ἕναν στὴν γινεκὰν τοῦ Πανιγίρι, καὶ τοῦ ἄλου διὰ ψυχικὴν του σωτηρίαν, καὶ τὸ τρίτον τοὺς μερεττετζηδούς, τοῦ Παναγίρι τοὺς καζαρφούς τοῦ ἀνοθεν Θουρουδὴν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδαρφός, κῆ ἀπόμνητη τοῦ σπῆτιν 'στὴν Ριγίναν τὴν γινεκὰν του Πανιγίρι, ἐστόντας καὶ νὰ ἐξοδέψιν κῆ διὰ τὴν ψίχιν του καὶ εἰς τὴν ἐξότεραν. Καὶ δὲν ἔχουν νὰ καμοῦν του διακομῆ τις Χριστίνας τα πιδγα. μητε

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

υ Θουρουδης μητε ι αδαρφε τὸ ιαλλί. Κεδοθίντος πιτιν στίν Ρηναν τήν γινεκάν του Πανίγρι Κε εδοθίν τοπάρον γραμμαιν ις χιράς τις ριγενάς υπο του κατοθεν ἀξιοπιστούς μαρτυρόν 1755 Γενναρίου 20.

ΔΖανοεβρενις και ἐπίτροπος του αγίου Πισιδειας.

βεβεγοно

Χ. Σιβάστος προηριστος βεγούνου
Ποππα σουτίρις πάρον».

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

(καθ' ἑαυτόν)

Ἐνάθημαν κη τοὺς προηριστὼς κη τοὺς ἐπίτροπους μαζίν. Καδῆς γαμᾶ τήν μίαναν σου κη σὺ ποῦ πάεις νὰ κριθῆς. Ἐφασαν τήν κακκαμοῖραν οἱ ἀναθηματισμένοι κη τραβοῦσιν βοῦλοι γιατακείνην. Ἄμη κη σὺ νὰ φανάννης ὅσων ἀμπουρᾶς! Δίουν σοι κη μίαν εἰς τήν κηφάλην. κη ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κη τοῦ πουλλίν. Νὰ πάης κ' εἰς τοὺν Καδῆν, βάλ! Κη ὁ Καδῆς ἐν ἰντρανᾶ τατουννανοῦν τοὺν ἰστόμαν; Ἴν εἰσίμι; πάρη Θουρουδῆ τὰ δέκα τὰ γουρούσια κη μὴν τὰ χάσης μὴ ἠκεῖνα κ' ἠντρᾶνα τοῦ γιολάκιν σου, κη τοῦ καζδῆν σου, κη τοῦ κκουσμάτιν 'σου ἀπ' ἄλλην μηριάν. Γιατι τόμους θυμουθῆ ἢ Χ. Σηβαστὸς αὔριουν χαμέτα και λα ὁ Θουρουδῆς εἰς τοῦ χάψουν κη ἡ τζερεμές χαζῆριν, κ' εἰς τοῦ κουραμᾶ τεέκεινα πάνου· ἄλλου κολάιν ἐν ἔχει.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Βάλη, πρὲ τήν ἀπογραφὴν σου.

ΘΟΥΡΟΥΔΗΣ

Ἐβὼ ἐν ξέρου γράμματα, Πάρπα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Αἱ βάλλουμούν την ἡμές.

Σκηνὴ Γη'

(Μεταβαίνουσιν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀντιφάτου. Οὗτος κάθηται παρὰ τὴν ἐστίαν, φερῶν στρόφιον (σαρίκιον) ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, και βᾶσον κοντόν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ και καπνίζει μικρὰν καπνοσύριγγα, ἡ δὲ σύζυγός του καθημένη ἀπέναντί του κρατεῖ ἄτρακτον και ἠλακάτην και νῆθει).

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος, Παππασωτήρης

(Είσερχόμενοι ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον χαιρετίζουσι προσφωνοῦντες «Καλὴ ἑσπέρα Σας» ὁ δὲ Ἄντιφάτος ἀνίσταται ὡς ἐπτοημένος καὶ ὑποδέχεται ὑποκλινῶς αὐτούς, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ του μετὰ σπουδῆς στρώνει τάπητας καὶ προσκεφάλαια).

ΟΛΟΙ

Καλὴ ἑσπέρα Σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὴ σας ἑσπέρα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί μαντάτα Νικόλα; Κάλιά ἑση;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Καλὰ ἑστὴν ὑγιάν Σας, ἀφηνικὸν ἡμῆς τί ἀθρόδοι εἰμουσθην κῆ θάμουσθην καλά;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Παππασωτήρη)

Κιαπέν, ποππᾶ, πνευματικὸς θέλεις νὰ γινηῖς καὶ ἴλα;

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Χαῖριν νᾶνῃν τοῦ ρότυμᾶν Σου! μὴ λᾶς κ' ἐν σ' ἔρεσην ἢ κουβέντα μου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Βόχι. Γιατί ἐν θὰ μ' ἀρέση; «Ἔσκι, ραγπέτ κιονοῦλ σουλτανιτήρ». Τ' ἔχει νὰ κάμη; χάλπετ κῆ σὺ ποππᾶς εἶση κῆ θέλεις τὴν δόξαν σου. Ἄμ' εἶση ἀκόμη κηνήργιους ποππᾶς.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἡκείνου ἐν ξανοίει παλλῆδὸν κῆ κηνήργιον. «Παραῖ βαρὲν τουτουσὺ τσα-λάρ». Χὰν μιλῆσης ἰσὺ τὸν Δησπότην, κῆ δέκου κ' ἠβὸ τᾶσλανιά, βοῦλα γίνουνην μέλιν κῆ γάλας.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Στοὺν Δησπότην ἑάνου κουβένταν μὴν ρίχτης γιατ' εἶνην τοῦ κηφάλιν τῆς θρησκείας εἰς τύπον Χριστοῦ.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Ἄμ' ἤβω τώρα ὁ καυμένους τί εἶνεν ποῦπα; Μὴ λᾶς κ' εἶπα καμμὴν ἀσκημην
κουβένταν; ἔτσια 'ποῦ τοῦ λέου ἐν εἶνεν; Ποῦ 'παίρνει ὁ Δημοπότης μαϊδιά; Κ'
ἠκείνουν τὴν ἐπαρχίαν πεταγαβὰ τῆς τὴν ἑδεκάσιν; ἔτσια ποῦ τοὺν ἔφρααν ἠκεί-
νουν τρώει κ' ἠκείνους. Χάλπετ θρόνους εἶνεν, κ' ἔχει ὄξουδα μειάλα. Μει-
άλουν καράβιν μειάλη φουρτούνα.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἦβὼ τί τοὺν λέουν, κ' ἠκείνους τί μοι λέει; Ἦμαρτον Παναῖγια μου (ποιεῖ τὸ
σημεῖον τοῦ σταυροῦ ὀργιζόμενος). Τέλλεια, χάϊ ποππᾶ, νᾶση πλειόν ὡς τοὺν
κόλουν λουλλός;*

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

*Μὴ παραξενεύεσθε, Κύριε Χ. Διάκε ὁ Παππᾶ Σωτήρης λέγει γυμνὴν τὴν ἀλή-
θειαν.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἴνναί ἄμ' εἶνεν ποππᾶς κ' ἐν τηργιάννει. Ἵ Θιὸς ἔδεκην τὰ δόντια νὰ δακ-
κοῦν τὴν ἰγλωσσαν. Βοῦλα λέουν την; Θεὸ Κύριε φυλακὴν τῷ στόματί μου.*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Πῶς εἶμου ποππᾶς πλειόν νὰ μὴν μιλοῦ ἠκείνου 'ποῦνην; Κύριε, ἐλέησον.
(σταυροκοπεῖται) ἄμμα δὰ κῆ σύ Χ. Διάκο.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Νὰ μὴ μιλάς γιά, ἐν ξέρεις τοὺν ἀφέντην' σου; Ἰσὸ εἶση ποππᾶς. Ἵ Δημοπότης
ποιὸς εἶνεν κῆ σύ ποιὸς εἶση; Βάλλει σοι τὴν κηφάλην σου στοὺν χαραπᾶν.
κάμνει σοι ἀργόν, κῆ τινάσσεις ταῦτιά σου. Χάτε δά!*

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

*Μάσαλλάχ! ἠπέρασάμουν καὶ 'λα σ' τοῦ πονταμοῦ τὴν ἄλλην μηρειάν. ξέρον
του ποῦ μεὶ κάμν' ἀργόν κῆ φουούμου τον.*

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ποππᾶ, ποππᾶ, Διαλουποπᾶ, τώρα δὰ κάμνεις μου κῆ σηκόνουμου κῆ τσιλ-
λουπατοῦ ση χά! ἀταμὴν ἱμανηνὴ κηζτήρημα. Ἔτσια 'νην ποῦ βγαίνν' ὁ ἄθρω-
πος ἀπ' τὰ ὀριά του.*

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιατί, καλέ, θυμώννηση ισύ; 'πού μίλησην ὁ ποππασουτήρης ἠκείνους ὁ ἄθρω-
πους τ' εἶπην τώρα; ἄμμια θὰ κῆ σὺ τοῦ παρῶτιν ἰγγλέζικουν τοῦ κουλλαντᾶς,
Χαί Χατζῆ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μήμμοι τοὺς παλτταίρης τοῦ διάλου τοὺς νιέδους, ἡμαρτουν θειέ μου, γιατί θὰ
μεὶ κάμητη νὰ μ' ἐβγουν τὰ καμηλαύκια τουν ἀποὺ τοῦ Στούμπου τὴν λάκ-
καν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Ἴδου κατάστασις ἐπιτρόπου, ἢ μᾶλλον χωρεπισκόπου σαρικοφόρου! Ὁ ἱερεὺς
ἄνθρωπος ἀμαθῆς, ἀγνοεῖ τὰ πάντα. Μόνον ἀθλία ἀνάγκωσις καὶ ἡ ἀπλοϊκότης
του εἶναι τὰ προσόντα του, ἐπαινεῖται δὲ διότι ἐκφωνεῖ διὰ λαρυγγισμῶν τὸ
ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἀδιάφορον ὅτι δὲν γινώσκει ἂ ἀναγινώσκει. Ὁ ἐπίτροπος
ἄνθρωπος ἐπ' ἴσης ἀγράμματος καὶ βάρβαρος κοτσαβάσης θεωρεῖ τὸν λειτουρ-
γὸν τοῦ ὑψίστου ὡς σκύβαλον (πρὸς τὸ Χ. Διάκον) Κύριε Ἐπίτροπε μὴ ὀργίζε-
σθε κατὰ τοῦ Παππασωτήρη, ἐνῶ γνωρίζετε τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κῆ σὺ Χ. Προκόπη, παλεταίρεις τουν; Ὑσὲς βοῦλοι σας ἕναν εἴστη. Πιάσ'
τοὺν ἕναν σας κῆ χτύπα τοὺν ἄλλουνσας. Κόρακας κοράκου ἄμμάτιν ἐν
ἠβγάλλει. Ἴσὺ ξέρεῖς πουλλὰ γράμματα, ἀμ ἐν ξέρεῖς ὀσμανηλῆκιν. Ὑ
ἄθρουπους πρέπει νᾶνην ὀσμανηῆς.

Χ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ὑσμανιλίκι καὶ Ἱερωσῆνη εἶνε δύο ἄκρα ἐνάντια. Μοὶ δίδετε τιμὴν ὀμολο-
γῶντες, ὅτι ἀγνωῶ τὸν γενιτσαρισμὸν καὶ γνωρίζω τὰ γράμματα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ γράμματα ἠβῶ τί τὰ θέλου; βούλουν εὐλοητὸς ὁ Θεὸς κῆ τοῦ Κυρίου δε-
ηθῶμεν κ' ἀντιλαβοῦ σῶσον ἐλέησον θάμουστην; Ἡβῶ θέλου νᾶν ὁ ἄθρουπους
ἀρίφης, ἀρίφης!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐχετε δίκαιον, ἐὰν νομίζετε, ὅτι γράμματα εἶνε μόνον ἡ ἀπαγγελία τῶν προσ-
ευχῶν καὶ οὐδὲν πλέον.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ πούλλα τὰ γράμματα εἶνῃν γιὰ τοὺς ποππάδους. Ὑ ἄθρωπους χὰν γὲν κό-
βγει τοῦ κηφάλιν του, βούλα εὐκαιρα τ' ἀραλόιν μοι 'πέ! Κιαπὲν ποὺ θὰ μοι
διαβάνης τοῦ βγαγγέλιν ἀπ' ὄξου, κῆ θὰ τοὺς ζῆῆς καὶ 'λα....

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Καθ' ὑμᾶς λοιπόν, ἄγιε ἐπίτροπε, πῶς πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἄνθρωπος;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ὑ ἄθρωπους πρέπει νᾶνν' ἀρίφης, ἀρίφης νὰ ζέρη πῶς θὰ μιλήση τὴν κουβέν-
ταν, θέλει ποππᾶς ἄς εἶνῃν θέλει κουσμικός. Χὰν γὲν ζέρει νὰ 'μιλήση πάρμου
νὰ σουπαίννη. Στου μειάλουν τοῦ μεντζιλίσην ὁ ἄθρωπους πρέπει νᾶννῃν κῆ τοῦ
χέριν κουντὸν κῆ ἡ γλώσσα κουντή. Πογιοῦκ λοημᾶ γέτα πογιοῦκ σὺξ σογλέμε
λέγει μιὰ τούρκικη κουβέντα. Ὁ τούρκικης ἡ κουβέντης ἔχουν βούλης τοὺν
τόπουν τουν. Ὁμὲς ξέρουμον τούρκικης κουβέντης.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐπειδὴ ἀγνοεῖτε τὴν ἐθνικὴν σας γλώσσαν, δανείζεσθε ξένην γλώσσαν, ξένας
ιδέας καθὼς ὁ γυμνὸς πτωχὸς δανεῖζεται ἐμβαλλωμένα ράκη διὰ νὰ καλύψη
τὴν γύμνωσίν του, καὶ διὰ τοῦτο εἶναι δυστυχῆς. Ἐὰν ἐγνωρίζετε τὴν θέσιν
σας, ἠθέλετε θρηνητὸν τοῦ ἔθνους τὴν πτώχευσιν καὶ τὴν ἰδικὴν σας. Ἐὰν ἤκμαζε
τὸ ἔθνος οἱ ἀμαθεῖς δὲν ἠθελον εἰσθε ἱερεῖς καὶ Ὑμεῖς ἠθέλετε γνωρίζει νὰ
προσφέρετε πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Ὑψίστου τὸν ὀφειλόμενον σεβασμόν,
ἀλλὰ νυν γέγονεν ὁ Ἱερεὺς ὡς ὁ λαός.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἱμῶν κουβένταν λέουμον. Τοῦ ψάριν βρουμᾶ ἀπ' τοῦ κηφάλιν. Ἄς τ' ἀφή-
κουμον αὐτά, κι ἄς ἔρτουμον εἰς τὴν ἀπόθεσίν μας. (Πρὸς τὸν Ἀντιπάτην)
Ἱμὲς ἤρταμον γιὰ τὴν κουβέντα ποὺ σ' εἶπα γιὰ τοῦ Διουματάρη. Ἀκούεις
Νικόλα ἡσέναν 'μιλοῦ.

ΑΝΤΙΠΑΤΗΣ

Ὅρσ' ἀφηντικόν. Τί κουβένταν; Μῆ λᾶς κ' εἶνῃν γιὰ τοῦ γαδάρου μεῖ συμπα-
θειουν τὴν ἰδιαφουράν;

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τί γαδάρου διαφουράν;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ποῦ μ' ἔδεκην δὰ ἕναν γάδαρον σολουάνιν κ' ἔστρεψά της τουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τ' εἶνῃν 'ποῦ λέεις, καλέ, ἰσὺ; Σκύλλου παραμῦθια μοὶ διαβάνεις; Καμπουτιναῖς δουλειαῖς. αὐτὰ ἤτηλείωσάσιν Γιὰ τ' ἀντρούενοῦν σοι λέοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Μεὶ συμπάθειον ἦβὼ ὁ νοῦς μου ὑπήνῃ ἡκεῖ. 'Αμ' ἡμῆς ἀφηντικόν, εἴμουστην τζαχίληδοι ἀθρόποι κῆ πρέπει νὰ μᾶς τὰ συμπαθάτη. Πιζίμ κουσουραμουζᾶ πακμάζσαν ὀλοῦρ. (πρὸς τὴν σύζυγόν του) Σούρτηση, μαρὴ τοὺν τζεβζέν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τέλους αὐτὸ τάντρούενοῦν πρέπει νὰ τηλειώση. 'Αφηκη σύ. 'Αμύρισσα τοὺν κεβζέν κῆ φέρη μας τὰ φλουριά. 'Ημῆς εἴμουστην κουφτηραῖπροϋξενητάδοι.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μετὰ χαρᾶς, μεὶ τὰ φλουριά νὰ γένητη ἡ γνώμη σου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τοῦ λοιπὸν χαμέτα καὶ 'λα κῆ τὰ φλουριά; Ἐ φηντικὸν ἄμ' κ' ἦβὼ ἕναν πηδὶν τῶχου 'στοὺν σαγιάνσας. Μῆῃ τὰ προικιά νὰ μὴν τ' ἀκούσουμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί προικιά θ' ἀκούσης; Τόπου συνήθειον νόμου κηφάληου. Τίργια τίργια τὰ καλὰ κ' ἕναν παραπάνου.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Αμ' τοῦ παραπάνου τ' εἶνῃν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Ἐναν ἀσημουμάχηρον μεὶ τῆς ποῦννιαῖς.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Τί θὰ γίνῃ τἀσημουμάχηρον; 'Ηβὼ θέλου χίτος ὀλμάσσα, (τουλάχιστον) χὰν θὰ γίνῃ ἡ λόους σας πλειὸν κῆ καλὰ βούλουν τοῦ χουράφιν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

'Αμ' τέλλεια πουλλά τοῦ 'πήης! ἄς σοὶ δέκη κῆ τοῦ μισόν τοῦ χουράφιν. Τί εἶπης Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τατηντὰν γενμέζ, ἄκουσή μου Νικόλα. αὐτὸ ποῦ σοὶ λέει ὁ Χατζῆ Διάκουσ νὰ 'ντρανάς κιαπὲν τὰ πουλλά τὰ λόγια τί τὰ θέλεις; εἰς τοῦ μέρους κ' εἰς τὴν κόρην ἔν ἔχει νὰ ρίξης κουβένταν. 'Ημὲς θέλουμουν πειὰ πουλλά τοῦ δικόν σου τοῦ καλόν· ξέρουμουν του ποῦ τόχεις ἔναν πηδίν, νὰ τοῦ χαίρηση, κῆ θέλουμουν νᾶψη τὴν φουτιάν σου. Μεὶ τῆς γυναῖκας τὰ πρόματα ὁ ἄθρωπος ἔν γεννητῆ ἄθρουπος. 'Αλλαχᾶ σουκιούρ, ἰσὺ ἔν εἶση ἄθρουπος ἐξικλῆς ἄς εἶν μεὶ τῆς ὑγειαῖς σου μεὶ τὰ πάνου σου, κῆ μεὶ τὰ κάτου σου, ἕνας ἰχρουσὸς νοικουκῶρης. 'Ολὰν σὲν μάλ ἀσηκῆ τεγίλσιν. 'Ισὺ θέλεις νόφην ἀποῦ σόιν νὰ βάλης εἰς τοῦ σπῆίν σου, ἄθρουπον ἀποῦ γηννειάν κῆ σκύλλουν ἀποῦ μάντραν. 'Ημὲς θέλουμουν νὰ πάρης νόφην ἔτσια ποῦ πρέπει ἔτσι ἔν εἶνην Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Κύριε Νικόλα, οἱ κύριοι προϊστάμενοι σὲ παρακινοῦν ὑπὲρ τοῦ οἰκογενειακοῦ σου συμφέροντος. 'Η οἰκογένεια εἶνε ἐγγύησις τῆς ἠθικότητος, διότι προϋποθέτει ἠθικὸν χαρακτῆρα οἰκογενειακόν. Διὰ τοῦτο ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κόρη ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς τιμιότητος τῆς σωματικῆς διαπλάσειως καὶ τῆς προικὸς φέρει ὄλα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, καὶ μὴ διστάζετε ν' ἀποφανθῆτε ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

'Ηβὼ ἔν νυστάννου χέλας μου, κῆ καλόν τοῦ λεεῖ σας, νᾶχου τὴν ηἰκὴν σου ἄμ' ἔχουμουν κ' ἡμὲς τοὺν λουαριασμό μας· ἡβὼ γὰ ἕναν πηδίν τοῦ χαττοῦριν σας ἔν τοῦ χαλοῦ κῆ ξέρου του ποῦ θέλητη βοῦλοι σας τοῦ καλόν μου, κῆ σπουλλαετή σας, ἄς εἶστη καλά, κῆ χὰν ἰσὲς ἄθρῶποι νὰ ἀναβουργιάννουν κῆ νᾶν ἡμπρὸς εἰς τοῦ πηδίν μου, ἄμ' ἔθελα νὰ μὴν τὰναβουργιαῖσου τοῦ πηδίν μου, ὄσουν νὰ πάου ν' ἄρτου ἀπ' τὴν ξηνητιάν. Γιατὶ ἡμὲς εἰμουστην λεσπέρηδοι ἄθρῶποι, ἀφηντικόν κῆ φέτι ἀπόμεινάμουν εἰς τὰ κουντά, κῆ ἔχασάμουν τοὺν σειράν μας. 'Ημὲς, ἀφηντικόν, χὰν γὲν κησλατίσουμουν ἔν χουρταίνουμουν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλέ, ἡμὲς τώρα γάμουν σεὶ γυρεύουμουν; ἕναν σημάδιν θὰ μᾶς δέκης γιὰ νᾶνην τοῦ πηδιοῦ τόνομαν πελλι κῆ πάλι ἄμη στὴν δουλειάσου. 'Αποῦ τώρα

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

καὶ ἐξῆς θὰ γηνηθῆ ἡ κόρη ποῦ θὰ πάρης εἰς τοῦ πηδίν σου; Ἡμὲς χάλπετ ἄν γέν τῶβρισκάμουν ὄβλοουν, ἔν σ' οὔστελέτιννάμουν. Ἡμὲς εἰμουστην ἄθρῶποι ποῦ τὰ διαλουούμουστην βοῦλα. Ἡμὲς «γινενὶν τελιγιντὲν χιντιστααὶ σείρ ἐτέριζ», ἡσὺ ἔν ξέρεις. Σήκου, σήκου, φέρ' μας τὰ φλουριά νὰ πααίνουμουν. (γίνεταὶ διακοπὴ τῆς ὁμιλίας καὶ συλλογίζονται ἰκανὴν ὥραν καπνίζοντες) Αἱ! ποῦ ἀπόμεινῆν ἡ κουβέντα μας; Ὑσὲς μουλααλζαγὰ ταλτηνῆζ γιά; Σήκου, μὰρ Ἀμύρισσα, ἡσὺ νὰ κουποῦν τὰ λόγια.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἀμ' ἔτσια χαμιῶς τὰ δίουν ἀανά τὰ φλουριά; κῆ θὰ μιλήσου κ' ἡβὼ πούμου μὰ γυναῖκα;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατί; μέληση, εἴπαμουν σει ἡμὲς νὰ μὴν μιλήσης; ἡ κουβέντα ἀποῦ σέναν θὰ κουπῆ. Ἡβὼ ξέρου του. Ὑσὲς ἡ γυναῖκης βάλλητη τοὺν πειρασμὸν εἰς τὴν πότεσαν. Ἐτσι ἔν εἶνῆν Χ. Σηβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνῆν τοῦ διαόλου τῆς κόρης. ἀμ' τί θὰ τῆς κάμης ποῦ ἔν κάμνουμουν δίχως αὐταῖς; Μακρυὰ μαλλιά κῆ νοῦς κουντός, κῆ βοῦλα φτάνει τα. Ἀναθημιάν της χέλιας μου, ἀμῆ τί θὰ κάμης, κεστιντζεμὲ ἱκκὶ παστάν ὀλούρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἀμ' ὕσες ἀανά οἱ ἀντράδοι χηρλῆ εἶστη; Μόνουν πλειὸν εἶστ' ἀντράδοι κῆ βοῦλα σκηπάννου την.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἰγναί, μαρ' Ἀμύρισσα; Ἀποῦ σέναν θὰ κουπῆ ἡ κουβέντα κιαπὲν τί τοὺν θέλου βῶ τοὺν Χ. Διάκου ποῦ τακκηλίτίνητη; Κόβγητης τῆς κουβέντης.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἡβὼ χάϊ ἀφέντη, ἔν θέλου νὰ τὰναβουργιάσου τοῦ πηδίν μου φέτι. Ἄς κάθουντην βαρεὰ στοῦ μέρους τουν κὶ ἄς πάουσιν κὶ ἄς ἔρτουσιν κ' οἱ ἀπαταὶ τουν ἀπ' τάλάργου, κιαπὲν χάν εἶνῆν κουσμάττιν ἀποῦ θειοῦ, ἡμὲς τοὺν λόουν σας ἔν τοὺν χαλούμουν. Πάλι ὕσες θὰ τοῦ κάμητη κ' ὕσες θάστη μπρουστά.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὰ λόγια σούνην καλά, ἀμ' ἐν παίρνουν μουσαφίρην. Ἔτσι ἐν εἶνην, Χ. Σηβαστέ; Κ' ἠβὼ ἢ γνώμη μου εἶνην ἄσκημη κῆ θὰ χουλιάσου μαζήν σας.

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Ἐν χουλλιᾶς ἡσὸ μητὰ μέναν. Ἔτσι κάστουλα τοῦ λέεις.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ποππάζ ἐφέντη πουνναρὰ σὸς κετσιρέμετικ. Καρὴ Νούχτερ Πεῆγαμπέρ τεμέζ. Ἡμὲς ἀποῦ δῶ ἐν ἔχει νὰ φύουμουν, λήη μας Χ. Πρικόπη κανὲν συναζάρην. Πιρκηζέγ νεσινὲ πολμελί.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένωμεν, κύριοι, εἰς τὴν πρότασίν μας ἡμεῖς εἴμεθα μεσίται. Τοῦ λόγου των εἶνε κύριοι ν' ἀποφασίσουν. Τὸ νὰ ἐπιμένωμεν δὲν εἶναι ὀρθὸν εἰς τὰ συνοικέσια ἢ βία καὶ ἢ ἐπιμονὴ δὲν ἔχουσι καλὰς συνεπειὰς. Περὶ ὀρέως οὐδὲις λόγος.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμα κι' ἀφήννουση χὰ ἴστην ὄροξίν σου. Ξέρεις μου ἡσὸ ἡμέναν; ἠβὼ ἠκεῖ ποῦ πάου ἐν ξαναπατοῦ, ἄς ἰδιαλουῖστοῦσιν. Τοῦ δικόν μου τοῦ σῆκωμαν εἶνην βαρύν.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἐ ἀφηντικόν, ἀμ ἡμὲς τώρα τί εἶπαμουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί εἶπητη; ἔβαλήτη τοῦ νηρὸν ἴστου γδὶν κῆ κουπανάτη του κῆ κάθηστη. Κάτο πεῖτ ποῦ; Νᾶταν κανὲν ἄσκημουν μέρους κῆβὼ μαζήν σας ἀμ' τί ἔχεις νὰ πῆς εἰς τοῦ πρώμαν μας;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄταμ εἰς τοῦ πρώμαν Σας ἐν ἔχου νὰ ρίξου κουβένταν ἀμ' εἶπαμουν δὰ νὰ γένουνην βοῦλα μεῖ τοῦ κολάϊν. Ἐν ἔχουμουν κ' ἡμὲς καμμιᾶν ἄσκημην κουβένταν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

(πρὸς τὸν Χ. Διάκον)

Ἦσὺ γιὰτ' ἀραθυμάς; Ἐν μιᾷ ὁ ἄθροπος ἀσκημα. Μὴν ἰστηνουχοργήση. Πῖρ παλάτῃ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλιμάζ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Χαί Χατζῆ Σηβαστέ, μὴν γένηση μαλάκος κῆ πάλ πιτσαγῆ Ὑσὲς τοὺς σηκῶν-
νητη τὴν μύτην τουν τούτους τοὺς ἰβλάχους μητὰ νὰ τοὺς δίτη μούρην, κῆ
καλλικὸν μας.*

(Ἀντιφάτης καὶ ἡ γυνὴ του παραμερίζουν εἰς τὴν γωνίαν [ὀπισθόδομον] τῆς οἰκίας, καὶ συνεννοοῦνται μόνοι).

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Γυναῖκα, ἠβὼ αὐτὼς τοὺς ἰδιαβόλους φουούμου τους «κὸρη κορμαζτάν, οὐττὰν
οὐττανμαζτάν». Γιατὶ χάν γέν τοὺς κάμης τὸν λόουν τουν, παίρνουν μας εἰς
τοῦ χοσουνοτοῦ, κι αὔριουν εἰς τοῦ ττεφτέριν θὰ μᾶς πάρη τάνάθημαν. Τίτοι
εἶνην κῆ ἡ πέτρα στοῦ χέριν τουν κῆ τοῦ πουλλίν. Ἔλα κι ἄς τοὺς δέκου-
μουν ἕναν ἰφλουρίν κ' εἰς τ' ἀνάθημαν ἔχει τοὺς ἔχει. Κιαπὲν ἔσα μεί τρία
χρόνια γιὰ τεβὲ γιὰ τεβετζῆ, αὐταὶ εἶνην πειραζίτηδοι σερινὲ ναλέτ.*

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

*Γιατὶ χὰ τοὺς δέκου χαμιᾶς τοῦ φλουρίν; ἄς φύουσιν, κι ἄς ξανάρτουσιν, κῆ
πάλ' ἄς ξανάρτουσιν εἰς τὸν μουνουγόν μου κ' εἰς τὸν κανακάρην μου.
Θεὸς τοῦ ξέρει τί τοὺς ἔταξην ὁ Διουματάρης. Ξέρεις τους ἰσὺ αὐτῶς; αὐταὶ
χάν γέν φάουσιν τὴν κακαμοῖραν ἔν ῥίχτουν τοῦ πόδιν τουν. αὐτῶς ποῦ
ἔν τοὺς φουηθῆ ...ἔν τοὺς ξέρουμον ἀνά;*

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

*Μάρ, γυναῖκα, κ' ἠβὼ ξέρου τους, ἀμ' τί θὰ κάμης ποῦ θὰ κεσιντίσουμον
μητ' αὐτῶς; Κιοππέιλαν χαραρὰ κιριλίρμι; ποῦ φουούμου κῆ τοῦ κουραμᾶ;*

(Τούτων ψιθυριστὶ διαλεγόμενων.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Προκόπιον)

*Χατζῆ Πρικόπιο ὁ Ποππασουτήρης εἶνην ἀποῦ σήμερις ἀργὸς πάσης ἱεροπρα-
ξίας.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Σὴ ἴμεναν πάνου θὰ βγάλῃς πλειὸν τοὺν θυμὸν σου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦσέναν ἠβὸν θὰ σοὶ κάμου καλὰ καλὰ ποππᾶν. Γιατὶ ἰσὺ ἀκόμια ἔν ἠγένῃς σουστὸς ποππᾶς! Ὑ νοῦς σου εἶνῃν ὀξ' ἀπ' τοῦ καμηλαῦκιν σου, κῆ θὰ τοὺν βάλου μέσα.

ΠΑΠΠΑΣΟΥΤΗΡΗΣ

Ἦσὺ ξέρεις, Διάκ' ἀφέντη μου. Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. ἄλλους νὰ μὴν εἶνῃν κιαπὲν ἠσὺ ὀτι μοὶ κάμῃς καπουλττοῦ πάνου ὅστου κηφάλιν μου.

ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Εἶδῃς τουν τί Ὀσμαννους εἶνῃν; ἀφερίμ ποππᾶ. Μπρουσκνημένουν κηφά-
λην ἀκουνημένουν σπαθὶν ἔν τοῦ κόβγῃει εἶδῃς τουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' εἶνῃν κιοτζούκῃς χαμέτα κλίνει κηφάλιν.

ΠΑΠΠΑΣΩΤΗΡΗΣ

Ἄμ τί θὰ σοὶ κάμῃ ὁ κακόμοιρους ὁ Ποππασουτήρης; τί ἔβρεξῃν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ γῆ ἔν τὸ βάσταξῃν; ἡμές εἰμουστην ἀγά. Χὰν ἠκτυπήσῃ ἡ πέτρα ταυ-
γόν, βᾶί ταυγόν ἂν ἠκτυπήσῃ τὴν πέτραν ταυγόν, πάλι βᾶί ταυγόν. ἔν
ἔῶσίμι, ἠσὺ ξέρεις, ἀφεντικόν, βέσσελάμ.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ χὲ μάνας νιέ! αὐτὸς εἶνῃν φουστήρα! Χ. Διάκου οἰλέ λακκηρτέ ὀλμάζ.
Τοὺν ποππᾶν μὴν τοὺν κάμῃς νὰ χουλλιάσῃ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦβὸν ἠκείουν χὰν γὲν τοὺν μάθου τὰ χρέγῃ του, ἔν εἰμου ἐπίτροπος Πισσιδεί-
γιας. Γιούξ βερτίκτζες ἀληγιὰ σῆτσῃ κετὶ χαληγιὰ.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Παρακαλῶ, κύριε Ἐπίτροπε, νὰ εἰσθε ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ
Ἑψίστου, διότι αὐτοὶ προσκομίζουν τὰ ἄχραντα μυστήρια. Ὡς ἄνθρωποι δὲν

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶνε ἐλεύθεροι ἀπὸ ἐλαττώματα. Ἄλλ' ὅπωςδὴποτε εἶνε λειτουργοὶ τοῦ Ὑψίστου καὶ διὰ τοῦτο σεβαστοί. Τουλλάχιστον ἡ αἰδεσιμότης του εἶνε ἀνθρώπος ἀφελῆς καὶ ἀθῶος καὶ ὡς τοιοῦτος ἀξίος τῆς συμπαθείας Σας. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ν' ἀνακαλέσητε τὸν λόγον Σας, ἄλλως τε καὶ ἐδῶ ἤλθομεν διὰ νὰ ξιαπραγματευθῶμεν μνηστείαν καὶ ὄχι νὰ δικάσωμεν ἱερεῖς! Καιρὸς παντὶ πράγματι.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ χὰν ἀπόμεινάμουν πλειὸν εἰς ἡσέναν, τὸν κλοῦπιν εἶνην χεζῆριν. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἄφετε καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν εἶνε χρέος μας νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα τῶν πλησίων ἡμῶν ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν Ἀντιφάτην ἐμφανισθέντα)

Αἱ! ἔλαστη νὰ δούμουν ἡμῶν ποῦ ἀπόμεινην ἡ κουβέντα μας; Γλυκὰ νὰ μιλάτη χὰ!

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ πλειὸν τί νὰ κάμουμουν; ἔ,τι 'πήτη 'σὲς κ' ἡμές.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί θὰ πῆς τώρα, Χ. Διάκου; Ἐν σ' ἔλεα ἡβῶ ὅτι πῶς ὁ Νικόλας εἶνην τέκνον τῆς ἀπακουῆς;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Κ' ἡβῶ ἔτσι τὸν ἡλουάργιαννα, ἀμ' ἀπουρηγῶν ἔν μ' ἔρεσην τοῦ στοματιοῦ του τοῦ τσαλῆμιν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ τέτοις δουλειαῖς χαμέτα γένουντην; χάλπετ τουσουνὲ τουσουνὲ ὀλούρ.

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἄμ' ἡβῶ τώρα τί θὰ ποῦ ὁ καυμένους; χὰν ὅσας ἄθρώπους κουβέντα πέφτει

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

κάτου; ἤσῃς εἴστη τοῦ λύση κῆ τοῦ δόση· ἡκείνου ποῦ πήτη γένητη. Μόνουν νά φανάξουμον δά κῆ τῆς γηννιαῖς μας, ἡμέξ κ' ἡμέξ θάμουστην; ἔχει τοῦν τάταν του, τὴν νάνναν του, τοὺς παρπάδους του κῆ τῆς ἠθειαῖς του, νά μὴν χατηρλαντίσουσιν. Τοὺς δικῶς γιατί τοὺς θέλουν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατ' εἶπαμόν Σας ἡμέξ νά μὴν τοὺς φανάξητη; Φάναξητη τους ἡμέξ ἔν νου-
στάννουμον, ἔτσι ἔν εἴνην Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χάι! Χάι! χαῖρῆλ ἱς γιλτά πιτέρ. Τοῦ Νικόλα τ' ἀνιφάτου ὁ γῶς ἄτηλαν σάτηλαν ὀξ ὀξου ἦταν; Χάτε, κουμπάρα μου, στέλητη κῆ φανάξῆ τη βούλης σας τῆς γηννιαῖς. (πρὸς τὸν Χ. Διάκον Εὐρυγένην) αὐταὶ θέλουν νά πααίνης εἰς τὰ νηρά τουν, ἄ καρτάς! Κιαπὲν οἱ ἄθρωποι εἴνην χρήσιμοι ἄθρῶποι, ψουμάκια τοῦ Χρυστοῦ. Τί ση θέλου 'βῶ 'σέναν ποῦ κουλλαντᾶς τοῦ παρούτιν κῆ βρά-
τηκουν; εἶδης τους ἱμιὰν πῶς ἦρταν εἰς τοῦν λοναργιασμόν; Σαπήρ ἦλάν κο-
ροῦκ χαλζιτὰ ὀλοῦρ ττοῦτ γιαπραγῆ ἀτλάξ ὀλοῦρ, χατζῆ Διάκου. Χέμ τέτοιης δουλειαῖς θέλει νάνην ἢ δουλειά σου μειάλη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἵσουν νά συναχτοῦσιν, λέει μας Χ. Πρικότη καμιὰν ἱστορίαν γιὰ νά μὴν νυστάννουμον.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἵντι πάσης ἱστορίας θεωρῶ ἐπάναγκες νά σᾶς συμβουλεύσω, ὡς προϊσταμέ-
νους τῆς Κοινότητος, νά φροντίσητε περὶ συστάσεως Σχολείου ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ἢ ἀμάθειά μας εἶνε ἔλεινῆ καὶ ἀξιοδάκρυτος. Ἵγῶ τῇ ἀληθείᾳ μετανοῶ διότι ἐγκατέλειψα τὸ ἅγιον ὄρος, καὶ αἰσθάνομαι βαθεῖαν λύπην βλέπων τὴν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς πατρίδος μου. Τουλάχιστον μακρὰν αὐτῆς δια-
τρίβων δὲν ἔβλεπον τὴν ἀθλιότητα ταύτην καὶ δὲν ἠσθανόμην τὴν ἀληθῆ ἡν αἰσθάνεται σήμερον ἢ καρδία μου βλέποντος τὴν κτηνώδη κατάστασιν ἐν ἣ ἔρπει ἢ πατρίς μου. Πρὸ ὀλίγου ἢ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Ποππασωτήρη σκηνῆ δὲν πηγάει ἐκ τῆς ἀμαθείας; Πῶς εἶνε δυνατόν νά συλλέξωμεν ἐξ ἀκανθῶν σταφυλήν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Γιατὶ ἔν ἔχουμον λάατή μου, Δασκαλλειά; Τί τὰ θέλουμον περὶ καλλιὰ; Γρα-
ψίμιν κῆ λοναργιασμός. Ἵσουν νά βγάλλη τοῦ μμάτιν του κῆ νά γράφη τοῦν

Χασάνην κῆ τὸν Μουσταφᾶν κῆ νάχη μιὰν φωτιὰν κιαπὲν τὰ παραπάνου τί τὰ θέλουσιν; βοῦλοι πομπᾶδοι θὰ μοὶ γινοῦσιν κῆ καλουέροι; Σὲν χὸτ πὲν χὸτ ἄττὰ κίμ ἄτουν ὄτ;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Εἶνε περιέργον ἡ παρατήρησις αὐτῆ. Μόνον οἱ παππάδες ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων; καὶ ὁποῖων γραμμάτων; ἀναγνώσεως μόνον μηχανικῆς; Ὁ ἔμπορος, ὁ τεχνίτης, δὲν ἔχουν ἀνάγκην παιδείας; Τοῦτο εἶνε τρομερὰ πλάνη ἔπειτα πρὸ ὀλίγου τί ἐλέγομεν περὶ ΠομπᾶΣωτηρίου; Μήπως τάχα οἱ ἱερεῖς μας γνωρίζουν γράμματα; ἢ νομίζετε γράμματα τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προσευχῶν;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμμη τὰ πολλὰ τὰ διαβάσματα ἐν εἶνῃν τὰ πολλὰ τὰ γράμματα; ἐν ἀκούεις ποῦ λείε ἀκόμη ἔχει πολλὰ γράμματα τάχατῃ πολλὰ διαβάσματα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε, κύριοι, γράμματα κυρίως εἶνε τὰ ἱερὰ γράμματα, ἤτοι ἡ Ἁγία Γραφή, ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Νέα Διαθήκη, ἣτις εἶνε τὸ ταμεῖον τοῦ θείου λόγου, καὶ ἡ γνῶσις αὐτῶν εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τὸν Χριστιανόν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τὸν Τιμόθεον «ὅτι ἀπὸ βρέφος τὰ ἱερὰ γράμματα ἦσαν τὰ δυνάμενα σὲ σοφίσει εἰς σωτηρίαν». ἀλλ' ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν καὶ τὰ ἑλληνικὰ Γράμματα. Τὸ ὁποῖον εἶνε προγονικόν μας κληροδότημα. Καὶ οὔτε Χριστιανοὶ οὔτε Ἕλληνες δυνάμεθα νὰ ὀνομασθῶμεν ἐὰν δὲν ποτισθῶμεν ἀπὸ τὰ νάματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἔθνικῆς ἡμῶν παιδείας.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Χαῖ χά Προκόπιε, βοῦλα θέλουμὸν τα ἄμμά... ἀλιατὰ κιοζουμοῦδ βᾶρ ἄμμα ἀντζαβελάκιν κουτουρὲτ γιόκ. Ἐν θουρᾶς ἡσὺ πᾶσαν μμέραν κουραμᾶ πᾶσα ἄμμεραν ἀγγαρειά. Ὑ ἄῶς θέλει τουννᾶ ὕ ἄῶς θέλ' ἡκειννά. Πᾶσα μμέραν φέρη μαϊδιά. Ἐν πειρνᾶ βτουμάδα νὰ μὴν ἔρτη καβαλλάρης. Τί νὰ σοὶ κάμη κῆ ἡ φτοχουλόγια; Ποῦ νὰ προυφτάξη ἡ ἀχαλῆς; Ποιὰν τύρπαν νὰ φράξη πρώτα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αὐτά, κύριέ μου, εἶνε προφάσεις ἐν ἁμαρτίας. Τίποτε δὲν εἶνε δύσκολον ὅταν ὑπάρχει θέλησις; ἀλλ' ἐδῶ δυστυχῶς ἡ παιδεία δὲν ἔχει ἐκτίμησιν. Δὲν θέλετε ν' ἀλλάξητε βίον θέλετε αἰωνίως βαναύσους. Ἐγὼ θρηνῶ καὶ ὀδύρομαι τῇ ἀληθείᾳ τὴν τοιαύτην ἀβελτηρίαν Σας! καὶ ἐλεινολογῶ τὴν Πατρίδα μου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ θέλεις κῆ δάσκαλον κῆ Δασκαλλειὸν αὐτὰ βοῦλα ἔν γένουνην μεῖ τὰ μαϊδιά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Βέβαια μετὰ τὰ χρήματα γίνονται, χωρὶς χρήματα τί γίνεται εἰς τὸν κόσμον; Καθὼς διὰ τὴν φάγῃς καὶ τὴν ἐνδύθησιν ἔχεις ἀνάγκην χρημάτων οὕτω καὶ διὰ τὴν θρέψῃς τὴν λιμασμένην ψυχὴν σου θέλεις χρήματα. Ὅπως ὁ ἄρτος τοῦ σώματος ἀγοράζεται μετὰ χρήματα, καὶ ὁ ἄρτος τῆς ψυχῆς ἢ μάθησις, ὁ λόγος ἀγοράζεται μετὰ χρήματα. Διὰ τὴν ἀγοράζεις σῆτον; ἀγόρασε καὶ παιδείαν, μάθησιν θρέψε καὶ τὸ σῶμα σου ὅσον δύνασαι, θρέψε καὶ τὴν ψυχὴν σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄσπρον εἶδης ἄσπρα θέλει, μαῦρον εἶδης κι ἄλλα θέλει. Τί νὰ σοὶ κάμη κῆ ὁ φτροχουλουργιὰ χάι Χ. Πρικόπη;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Νομίζετε ὅτι μετὰ τὸ νὰ πηγαίνητε εἰς τὸν ἅγιον Τάφον καὶ λαμβάνετε τὸν τίτλον τοῦ Προσκυνητοῦ ἢ τοῦ τουρκικοῦ Χατζῆ προσθέτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας καμμίαν λαμπρόδονα; «Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν» λέγει ὁ Θεός. Μήπως νομίζετε ὅτι μετὰ τὰς μακρὰς ἀκολουθίας εἰς τὰς ὁποίας παρίστασθε, ὡς ἄψυχα ἀγάλματα καὶ δίδετε ὀλίγα κερμάτια εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς ἐκτελεῖτε ὅλα τὰ θρησκευτικὰ σας καθήκοντα; Ἀπατᾶσθε.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἦ Χ. Πρικόπιους βούλους καλούερος θέλει νὰ τοὺς κάμη, μάνας νιέ!

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἀπατᾶσθε κύριοι, εἶμαι μάλιστα ἐναντίος τοῦ μοναχικοῦ βίου· ὁ γάμος εἶναι θεσμὸς θεοσύστατος καὶ ἡ κοινωνία. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, ἔζησεν ἐλάλησεν ἐδίδαξεν ἐθανματούργησεν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ μοναχικὸς βίος θὰ κηρυχθῇ μίαν ἡμέραν βίος τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας, ὅταν ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἐξαπλωθῇ εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀσφάλεια καὶ εὐημερία ἐξαπλωθῇ. Τώρα εἰς τοὺς σκληροὺς τῆς δουλείας χρόνους τὸ μοναστήριον καὶ τὰ ὄρη εἶνε τὸ καταφύγιον τῆς ἐλευθερίας καὶ πάσης γενναίας ψυχῆς. Τὸ ράσον εἶνε τὸ πένθιμον ἐνδύμα τῆς πασχούσης πατρίδος καὶ αἶναι τὸ ἄσυλον, ὅπου ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια εὗρον τὴν ἐλευθερίαν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Ἔσεται ἡμαρ, ὅτε τὸ ἔθνος θάναλάβῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐλευθερίαν του, καὶ τότε τὸ ράσον θὰ μείνῃ σεμνὸν ἐμβλημα τοῦ ἱερατείου καὶ τὰ μοναστήρια καταγώγια τῶν ἀποκλήρων τῆς κοινωνίας. Δὲν σᾶς προσκαλῶ εἰς τὴν μοναχικὴν ζωὴν, ἀλλ' εἰς τὴν πνευματικὴν παλλιγενεσίαν καὶ ἀνάπλασιν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σουγέροντά μου, νᾶχου τὴν ἠύκην σου, ἀμ' ἡμέρς ὁ τόπους μας εἶνῃ λεσπέρικους τόπους. Τὰ γράμματα ἡδῶ ἐν δίουσιν ψουμίν. ἡδῶ νάση γιὰ σιρηδένους γιὰ μαλαματένους, Μὴ λᾶς κ' ἔχουμον ἡμέρς χάν ἄλλουν τόπους μειάλους προματητάδους, κὴ μειάλους ἀθρώπους; ἡδῶ ὁ πειὰ μειάλους εἶνῃ ἡκείνους ποῦ τρώει 'δικόν του ψουμίν. Τοῦ μειάλου μας τοῦ νοικοκυργιόν εἶνῃ ἕναν ἰσπῆτιν, ἕναν χουράφιν, κ' ἕναν μααζίν εἰς τὴν Μάκρην, κ' ἡ σηрмаγιά ἡμέρς πειὰ πουλλά θέλουμον τὰ τούρκικα τὰ γράμματα παρὰ τὰ ρουμαῖκα. Γιατί βοῦλοι μας εἰμουστην κουρπέτ ἐλλήδοι ἡμαῖς, τὰ ὄξου μας ἰθρέφουσιν. ἕχῃ γὲν πάη ὁ καλαῖτζῆς στάλάργου κ' ὁ παπουτῆς εἰς τὸν Γεγλέν τί θὰ φάουσιν; θὰ ψουβήσουν ἀπ' τὴν πείναν. Τάλισβερίσιν ποῦ λέεις ἡσὺ εἶνῃ ἱμαῖ ἀττουμά παροῦτιν, ἡ σκάλα μας εἶνῃ ἱμαῖ μικρὴ σκάλα. Δυὸ φράγκοι νᾶρτουσιν ἡπίττησην. Νὰ γιάτ' εἶνῃ ποῦ λέου 'βῶ ὁ τόπους μας ἐν εἶνῃ γιὰ γραμματισμένους.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἐν ὄσφ τὰ ἐπιτηδεύματα εἶνε βάνασα, βάνασος θὰ εἶνε καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν κατοίκων ἀλλὰ μήπως τάχα δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀλλάξητε ἐπιτηδεύματα; αὐτὸ ἀκριβῶς δυσχρηρίζομαι ὅτι ἡ ἀνάπτυξις θὰ μεταβάλῃ τὸν βίον τῶν συμπολιτῶν μας. Διότι ὁ πεπαιδευμένος εἶνε κοσμοπολίτης. Περιῆλθον πολλὰς πόλεις, ἐγνώρισα πολλοὺς ἀθρώπους, καὶ εἶδον τ' ἀποτελέσματα τῆς ἀναπτύξεως. Γιατί δὲν ἀποκαθίστανται οἱ συμπολιταῖ μας εἰς μεγάλας πόλεις οἷον εἰς Σμύρνην, Κων/πολιν, Ἀλεξάνδρειαν, Τεργέστην, Μασσαλίαν, Ὀδησσόν, Ταϊγάνιον καὶ ἀλλαχοῦ; Παρατηρήσατε τοὺς Χίους, τοὺς Ἠπειρώτας καὶ τοὺς συμπατριώτας μας μικρασιανούς, Καισαρεῖς, οἵτινες εἶνε πανταχοῦ παρόντες. Διὰ δὲν μμείσθε αὐτοῦς; Διὰ τί σεῖς ἐμάθετε στερεοτύπως τὸ Ἀϊδίνιον, τὸ Τσάλι, τὸ Ἀλάσεχίρι, τὴν Μαγνησίαν, τὸ Κιολισάρι καὶ τὸν Πεσκαζᾶν, τὰ μακράν σας καὶ τὰ κοντά σας; Διότι δὲν δύνασθε νὰ ζήσητε εἰς μεγάλας πόλεις, ὅπου ἀπαιτοῦνται γνώσεις, διότι δὲν τολμᾶτε νὰ ἐκτεθῆτε εἰς ἀνεπτυγμένας κοινωνίας, διότι δὲν εἰσθε κοσμοπολίται καὶ ἐὰν ὑπάγητε ἀλλαχοῦ θὰ σᾶς ἐρωτοῦν ἐὰν ὁ τόπος σας παράγει ῥόβι. Δεῖξε με τὴν συντροφιά σου να σε πῶ τὴν ἀνθρωπιά σου.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Καλὸν τοῦ λέει σου γέροντά μου, ἀμμη σὺ ἡμέραν δέκη μου τὰ γουρούσια, κὴ

τὰ γράμματα ἔχῃτα γιὰ ἄλλοδουσου. «Τὰσπρα κατηβάννου τὰστρα» – κῆ ἡ
 Δησπότης μεί τὰ μαϊδιά γένητη δησπότης. Τοὺν ἴφτουχόν τοὺν ἄγιουν τίς
 τοὺν πηγιαντῆ; ἂν εἶχεις κῆ σὺ μαϊδιά ἐθελῆς νὰ γινῆς κῆ σὺ Δησπότης μεί
 τὴν πρικουπὴν πόχεις. Βούλους ἡ κόσμους πάνου στοὺν παρᾶν κρέμμητη.
 Βοῦλοι οἱ Ἄγιοι Δησπουτάδοι κῆ πατριαρχάδοι ἦταν κι ἀρχουτάδοι κ' ἐγיא-
 σάσιν. Κῆ σὲς οἱ καλούεροι 'ποῦ γένηκῆτη γιὰ νὰ σώσῃτη τὴν ψυχὴν σας, γιὰτι
 τ' ἀπάτη τὰ γουρούσια, Παρᾶς κῆ πάλι παρᾶς τζιλασηνήμ! Τί θὰ τὰ κάμου βῶ
 τὰ φτουχὰ τὰ γράμματα; «Ἀνάθημαν τὰ γράμματα, Χριστέ κῆ 'ποῦ τὰ θέ-
 λει».

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριε, διότι δὲν συνεννοούμεθα. Τὰ χρήματα δὲν εἶναι σκοπὸς τοῦ
 βίου εἶναι μέσον, καὶ πρέπει νὰ διακρίνηται ὁ σκοπὸς ἀπὸ τὰ μέσα. Ἰσα ἴσα
 καὶ ἐγὼ Σᾶς λέγω ν' ἀναπτύξῃτε τοὺς πολίτας, διότι ὁ ἀνεπτυγμένος ἄνθρωπος
 ἀποκτᾶ εὐκολώτερα τὰ μέσα τοῦ βίου, καὶ ζῆ εὐτυχέστερον τοῦ ἀμαθοῦς. Ἡ
 παιδεία παράγει τὸν ἐντιμον πλοῦτον. Διότι ἐκ κακῶν καὶ ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ἀδι-
 κίας πλοῦτος εἶνε κτῆμα τῶν ληστῶν καὶ τῶν ἀπατεῶνων καὶ δὲν ἔχει οὐδε-
 μίαν ἠθικὴν ἀξίαν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

ἸΥ Χατζῆ Πρικόπιος κῆ καλὰ βούλους ἠγραμματισμένους τοὺς θέλει· ἀμ' ἡμές
 εἴμουστην τζαχίληδοι κ' ἐν γίνουμούστην ἰζάφτιν· ἀμ' ἂν ἀνοηξοῦσιν κῆ τὰ
 μμάτια μας; ἄκουσῆ μου, Γέροντά μου, οἱ Τοῦρκοι λέουσιν «ἰκκι πατζακληγιὰ
 ἐῶλικ γιαραμάζ». Εἰς τοὺν ἄθρωπουν τοῦ καλὸν ἐν πειρνᾶ. Ἄν τοὺν κάμης
 κακὸν φουάτη σοι. Ἄν τοὺν κάμης καλὸν ἠβγάλη τοῦ μμάτιν σου. Ἡῦρης
 τουν σῆ μᾶν πιθαμὴν νηρὸν ζάπωσή τουν νὰ πάη παραμέσα· ἠῦρης τουν ἔσα
 μεί τὰ γόνατα στὴν λάσπην μπήξῃ τουν ἔσα μῆ τουν λημόν. Σβάξῃ τουν μεί
 τοὺν κκετσὲν τοὺν ἀναθηματισμένον νὰ πειράσῃ χωρὰ Ἡσὺ θουρᾶς πασαμ-
 μέραν τζερεμέδοι, κῆ πάλι πηδοῦσιν οἱ ἀναθηματισμένοι ἀπὸ τὰ παναθοῦ-
 ρια. Ὅσμανηλίκιν κῆ πάλ' ὀσμανηλῆκιν! Ἡμές εἴμουστην ἀρσῆζικουν μιλ-
 λέτιν. ἸΥ θεὸς νὰ μῆν μᾶς κάμη τοῦ Μεχεμμέτη τὴν ττοπποῦζαν ἀζίκην ἀπὸ
 τὴν κηφάλιν μας. Ἡμές θέλουμουν ποῖντουρούκιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Αυποῦμαι, κύριοι, διότι αἱ ἀρχαί μας εἶναι ἐκ διαμέτρου ἀντίθετοι. Μεταξὺ τῶν
 ἰδεῶν μου καὶ τῶν ἰδεῶν σας χάσμα μέγα ἐστήρικται. Αυποῦμαι διότι παρα-
 γνωρίζετε τὴν θεμελιώδη ἀρχὴν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν ἀγάπην, καὶ καθιεροῦτε
 ὡς νόμον τὴν δυσμένειαν. Πόλεμος λοιπὸν πάντων κατὰ πάντων εἶνε ἡ ἀρχὴ
 Σας, ἢ ἀγαπήσῃς τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν; ἀπέχετε παρασάγκας ἀπὸ τὸ

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

πνεῦμα τῆς θρησκείας σας! Φεῦ τῆς ἀθλιότητος. Ὑμεῖς κύριοι, εἰσθε οἱ προϊστάμενοι τοῦ λαοῦ καὶ νὰ ἔχητε τόσῃ ἀναλγησίαν; ὁ Θεὸς μίαν ἡμέραν θὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον τῶν πράξεόν Σας. Σεῖς ἐνῶ ὠφείλετε νὰ εἰσθε οἱ πατέρες τοῦ λαοῦ εἰσθε ἢ μάχαιρα τοῦ δημίου τὴν ὁποῖαν κρατεῖ μετέωρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ θύματος. Ἰλέως εἰ, Κύριε! Οἷα ἀθλιότης καὶ κακοδαιμονία! Πόθεν νὰ ἐλπῖσωμεν τὴν θεραπείαν τῆς γαγγράινης ταύτης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τ' εἶνῃν ποῦ λέει Χατζῆ Διάκου ἢ Χ. Πρικόπιους; Ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ γιατί λέει τὰ περιγραμμάτιστικα, ἄμμα πρικουπὴν τὴν ἔχει τῆς ποντῆνας ἢ γῶς! Ἐν καταλαβαίνεις τί 'νῃν ποῦ λέει βαθὺς ἠδιαβασμένους ποῦ λέουσι, μάνας υἱέ!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καὶ ὄντως Χατζῆ Σηβαστὲ ἔτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν. Κ' ἡβὼ ἐν ταγνατοῦ βοῦλα, ἄμ' χαρὰ στὴν ἰγλῶσσαν τοῦ διαβόλου τὸν καλούηρον! ὀλμαλὴ ἄμμά πογλὲ ὀλμαλὴ. ἄμ' χάϊ Χα Σηβαστὲ οἱ καλούεροι τώρα τί εἶνῃν ἢ δουλειά τουν; Τὰ πηδιά τουν ἔχουν γιὰ τὰ σκυλλιά τουν; Τί θὰ διαλουῖστοῦσι; Βούλουν συναξάρια κ' ἰστορίης ἠδιαβάνουσι. Ἐλεην τάχατοι πούμουστην ἡμές οἱ διαφνητητάδοι τοῦ ἀχάλῃ κῆ πρέπει νὰ τὸν κιοζετίνουμον. Χὰν πόλεην κῆ τοῦ μεχεμῆτη τὴν μαχαῖραν κ' ἠχόλλανην, ἄμ' ἠκείνα ἔλεῆντα φαθείά;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Μακάριος ὁ λαλῶν εἰς ὧτα ἀκουόντων!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡσύ, γέροντά μου κουκκιά ἔφαης κῆ κουκκιά μαρτυρᾶς. Ξέρουμούν τα κ' ἡμές βοῦλα, κῆ τὴν θειότην ξέρου μούν τὴν κῆ τὴν ἀθρουπότην ξέρουμούν τὴν ἄς εἰμουστην κῆ τζαχίληδοι, ἄμ' ὁ κετσιντζεμῆς εἶνῃν ζῶριν, ζῶριν εἰς τῆς ἠχροουναῖς πῶφταξάμουν. Κεμισινὶ κουρταρᾶν καπᾶντηρ. Κιαπὲν ποιὸς ἔχει κηρὸν νὰ διαλουῖστη γιὰ τὰ δασκαλλεῖα κῆ τὰ γράμματα; Ἰπατέτσα κιονοῦλ σεννιγι ἰλέν ὀλουρ λέει κῆ ὁ Τούρκους, ὀλιατὰ κιοζομουζ βάρ ἄμμα κουτουρετ γιόκ. Τὸν κετσιντζεμῆν νὰ δούμουν!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Μὰρ Ἀμύρισσα, πούνην μαρῆ ὁ Νικόλας, ἐν ἠφάνηκην;

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΑΝΤΙΦΑΤΑΙΝΑ

Μάντους πῶρχουντην βοῦλοι ἀμ ἄκουσήμουτη γὰ σᾶς ποῦ χά! εἶδητη ποῦ θὰ κάμουμον τοὺν λόουν σας; βούλουν τοῦ χουράφιν θὰ δέκη.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡμέσ τοὺν λόουν σου ἐν τοὺν χαλούμουν, Ἔτσι ἐν εἴνην Χατζῆ Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Κι' ἀπ' ἄλης! χάϊ χάϊ! Τί λόους εἶνν' αὐτός; ἄς τοῦ δέκη. Τοῦ τουτζοῦκιν του θὰ τὸν δέκη ἡμᾶς θὰ τοῦ δέκη;

(Ἐρχονται πολλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Ἀντιφάτη καὶ εἰσερχόμενοι χαιρετίζουσι λέγοντες Καλησπέρα σας.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

(πρὸς τὸν ἐλθόντα Κοκκινιόν)

Πρὲ κῆ σὺ ἠδῶ εἶση Κοκκινιέ;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ' λείπει ὁ Μάρτης ἀπ' τὴν σαρακουστήν; χάν γέν εἶμου ἠβῶ ποιὸς θᾶνην; ἠβῶ ὁ Νικόλας εἶνην ὁ καλαδαρφός μου, κῆ ὁ καφατάρης μου ἂν ἀμπουρέση ἄς μὴ μεί φανάξη δά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τί νην ποῦ λέει τούτους, Νικόλα;

ΑΝΤΙΦΑΤΗΣ

Ἔτσι ποῦ τοῦ λέει εἶνην, ἀφηντικόν, ἠβῶ ἕναν καλαδαρφὸν ἔχου δίχως ἠκείνουν δουλλειά γένητη;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ὅγλέϊσα κῆ γιὰ κείνου μᾶς ἠκόρανης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἄμ πῶς ἰστιμάρης Χατζῆ Τσορπατζῆ, Κάζ κάζ ἰλαν πᾶζ πᾶζ ἰλάν κκελεταβοῦκ κκέλ φορόζουλαν λέει κῆ ὁ Τούρκους.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Πρὲ Κοκκινιὲ ἡσὺ ἔχεις ταβατζῆν ξέρεις του γ' ἔν του ξέρεις;

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἵσὲς νᾶστη καλά, ἀφηντικόν, κιαπὲν ὁ κουκκινιὸς χίλλιους ταβατζήδους νᾶχη ἴστον σεγιάν σας ἔν τους λουαργιάνει.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἵνναί ἀμμά ὁ Ταβατζῆς σου τούτους εἶνην καλίπης.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ποιὸς εἶνν ὁ Ταβατζῆς μου; Κιαπὲν....

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἵ ἀξάαρφούς σου ὁ κουφτηρός.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Χά! Ἵβὸ ἡκείουν μῆη στοὺν νοὺν μου ἔν τουν βάλλου ἄν ἔχη νὰ πῆ ἔχει ν' ἀκούση καὶ ἴλα. Βερτιτζεγὶν κιπὶ ἀλτητζαγὶν ὀλμάσσα βερτιτζεγὶν χαράμ ὀλσοὺν. Ἵβὸ γύρευγ' ἀποὺ ἡκείουν τοῦ πάππου μου τὰ πρόματα, ποὺνην εἰς τοῦ ζιλλέττιν του. Κιαπὲν ἡκείους τί γυρέυγ' ἀποὺ μέναν; Ἵπῆα νὰ ποὺ κ' εἶπαν μου τάχατη. Αἴ! Πᾶσα ἔναν μεί τὴν πῆχην του παννὶν ἔν τουν μητροῦσιν. Τὴν κουβένταν ποὺ θὰ ππέση στὴν μέσην νὰ δούμουν κιαπὲν ἔτι θέλει λέει πᾶσα ἔνας. Τὰ λόγια κουμέρκιν ἔχουσιν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ποὺ τοῦ ξέρου βὸ; ἡκείους γυρέυγ' ἀποὺ σέναν, ἡσὺ γυρέυγεις ἀποὺ κείουν, ἡ καντᾶρα θὰ τὰ ξηπλύννη ὁμως ταβᾶ μραςὰ καλμάζ.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Τὰ δικά μου εἶνην μαρτυρημένα παρρησία μεί τους ἀθρώπους ποὺ τᾶγραψάσιν, ἡβὸ γυρευγου διακόσια πουλίτικα, ἡκατόν μισιργιώτικα, πηνηῆντα κηφαλάκια κῆ δέκα ἡκάδης ἀσημιν ποῦταν στοὺ ζιλλέττιν του πάρπα μου μᾶρτυρημένα. Ἵ μειάλους γυρέυγ' ἀπ' τοὺν μικρόν, γιὰ ὁ μικρὸς ἀπ' τοὺν μειάλουν; ἡβὸ ὁ ἀφέντης μου ἦταν ἡ μικρός.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἄμ ἠκείνους γυρένγει μιὰν ἀμουλγιὰν τ' ἀφέντη σου κῆ τοῦ σπῆτιν τοῦ πα-
τρικὸν ποῦταν ἀμέραστοι μει τοὺν ἀφέντην σου, κῆ τοὺν ἐσκιγιὰν τοῦ σπητιοῦ.*

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

*Ἦσὺ τοῖς τοὺν βάλλεις αὐτὸν τὸν νοῦν; Πόσον μάλλους ἤβῶ ἢ ἀφέντης μου
νὰ κάθητη σὴ ξένουν ἰσπῆτιν; ἀλλάχ κκερικ κῆ γιὰ σέναν ἀφηντικὸν Σερι ἰλὰν
κκεσιλὶν παρμάκ ἀτζιμάζ.*

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ξέρου τοῦ πούση κκεσκίνης, ἀμ' εἴνην κ' ἠκείνους κουφτηρὸς χάτε πακκαλούμ.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Τί θὰ μὴ κάμης;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἦβῶ κῆ σὺ τοῦ ξέρουμουν.

ΚΟΚΚΙΝΙΟΣ

Ἦπάτησῆς μου πλειὸν εἰς τοῦ ταμάριν, ὄλουμτάν στε τζαβὸρ κιοῖ βάρμου;

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄφρηκῆτη της πλειὸν αὐταῖς τῆς κουβέντης νὰ τηλειώσουμουν τηννιὰν τὴν
δουλλειὰν, ἤσὺ, πρὲ Κουκκινιέ, τὴν δουλειὰν σου Νικόλα, φέρμας τὴ τάμανάτια
μας νὰ πααίννουμουν, γιὰτ' ἠνέχτιασην.*

(Ἦ σὺζυγος τοῦ Ἄντιφάτου φέρει μανδῆλιον μεταξωτὸν εἰς τὴν γωνιὰν τοῦ
ὀποίου ὑπάρχουσι προσδεδεμένα φλωριά [χρυσὰ νομίσματα] καὶ ποιούσα μεγάλην
μετάνοιαν [γονυκλησίαν] ἀσπάζεται τὰς δεξιὰς τῶν ἱερῶν καὶ ἀποτίθησι τὸ μαν-
δύλιον μὲ τὰ φλωριά εἰς χεῖρας τοῦ Προκοπίου.)

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Καλουρροῦζικα! Καλουρροῦζικα! Κι' ἀπ' τὰ παντρέματα!

ΟΛΟΙ

Καλουρροῦζικα κι' ἀπ τὰ παντρέματα! Κι' ἀπ' τοὺν ἀρχοντοπουλλοὺν σας!

(Ἦ εὐχὴ αὕτη ἐπαναλαμβάνεται ὑφ' ἑνὸς ἐκάστου τῶν κεκλημένων ἰδίᾳ ἐν εἶδει
προπόσεως, προσφερομένου οἴνου ἢ ρακῆς καὶ γλυκυσμάτων.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(καθ' ἑαυτὸν)

Τώρα πρώτην φοράν ἐγνώρισα τί θὰ εἶπῃ κοτζαβασισμός. Ὅποια κατάστασις κτηνώδης! αὐτοὶ οἱ θεομπαϊκται εἶνε μάστιγες τῶν ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τουρκίαν ἐν γένει χριστιανικῶν κοινοτήτων! εἶνε οἱ προδόται καὶ λυμαῶνες τοῦ λαοῦ, ἐκμεταλλεζόμενοι τὴν ἀμάθειάν του καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν τυράννων. Παράσιτοι ἔρποντες ὡς κυνάρια ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀγάδων, γίνονται δῆμοι τῶν ὑποδεστέρων ὁμογενῶν των! Τρέμει αὐτοὺς ὁ χυδαῖος ὄχλος, ἐπισείοντας τὴν μάστιγα τοῦ τυράννου διότι ἐμπαίζουσι τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ ῥοφῶσιν ὡς βδέλλαι τὸ αἷμα των ἐνασμενίζοντες νὰ τοὺς διατηρῶσιν εἰς κτηνώδη ἀμάθειαν, διὰ νὰ διαιωρίζηται ἡ ἀθλιότης αὐτῆ. Φαρισαῖοι ὑποκριταί, κατεσθίοντες οἰκίας χηρῶν καὶ ὄρφανῶν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διακατέχοντες διακριτικὰς θέσεις, καὶ πλατύνοντες τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν, διὰ νὰ φαίνωνται πρόσχοντες ἢ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων ἐνῶ διανοητικῶς οὐδόλως διαφέρουσι τῶν ἀρχομένων φενακίζουσι δὲ τοὺς ἀπλουστέρους μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀγα, εἰς οὐ τὴν εὐνοίαν στηρίζονται ὡς ὄνοι φέροντες λεοντῆν. Ἄρά γε δὲν θὰ ἔλθῃ μία ἡμέρα νὰ πνεύσῃ ἄνεμος σφοδρός, ὁ ἄνεμος τῆς προόδου τῶν φώτων, νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν λεοντῆν καὶ νὰ φανῶσιν εἰς τὴν πραγματικὴν των κατάστασιν; Κοτσαβασισμός! τέρας γηγενές ὅμοιον πρὸς τὸν μυθολογούμενον ἐκεῖνον τυφῶνα! καὶ ὅμως φεῖ! οἱ λαοὶ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδουσι, καὶ ὑποθάλλουσι τοὺς λυμεῶνας των.

(Ἀπέρχονται εὐχόμενοι καληνύκτα καὶ πορεύονται οἱ προξενηταὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη φέροντες τὰ μνηστρα.)

Σκηνὴ 4ῆ

(Ὁ Χ. Διάκος, Χ. Σεβαστός, Προκόπιος καὶ Παπᾶ Σωτήρης παραλαβόντες τὰ μνηστρα ἔρχονται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Διαματάρη διὰ νὰ παραδώσωσιν αὐτά.)

Οἱ ἄνωτέρω, ὁ Διαματάρης καὶ ἡ σύζυγός αὐτοῦ Διαματάραινα. Μετὰ τοὺς συνήθεις καλησπερισμούς.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Καλησπέρα σας. Ἄμμ' ἔργηξήτη χά!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ' πλειὸν τί θὰ κάμης; Κελμὲκ σενὶν ἔλιντέ, κετμὲκ σενὶν ἔλιντέ μ; ἐγὶ ἱς γιλτά πιτέρ. Ντράνηξη ποὺ πίτησην ἢ δουλειά μας. Χώρους κόπουν καμμιά δουλειά ἔν πιττίνει στοὺν κόσμου. Μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεια ἐν πιττίνοσιν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἐστὸν κόπουν σᾶς ἔβαλάμουν πλειὸν ἀφηντικά, ἄμμα νὰ μᾶς συμπαθάτη. αὐτὰ τὰ πρόματα ἔτοσ' ἠδόστηκάσιν. Γιατί ἕκαμην ὁ Θεὸς τοὺς μειάλους κῆ τοὺς μικρῶς; Γιὰ νὰ διαρτῶννον οἱ μειάλιοι τῆς δουλλειαῖς τοὺν μικρῶν. Ὑθεὶός νὰ σᾶς ἴστηρῶννει.

(Ἐνθὺ λέγει ταῦτα ὁ Διαματάρης ἢ σύζυγός του περισπᾶται περὶ πολλὴν διακονίαν, φέρει προσκεφάλαια, διορθώνει τὰ ὑποδήματα τῶν ξένων, ἐτοιμάζει τὸν οἶνον καὶ τὰ ἄρωματά ἐπὶ τραπεζίδιου, ὅπου φέρει καὶ ἐναποτίθησιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκίας, συνδουλίξει τὴν πυρᾶν ἢ δὲ κόρη ἴσταται ὀρθία εἰς τὴν γωνίαν τῆς οἰκίας [ὀπισθόδομον] ἐνδεδυμένη καθαρίως καὶ παρατηρεῖ τὰ νεύματα τῆς μητρὸς της.)

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

(προσφέρων τὰ μνήστρα)

Λάβε, κύριε Διαματάρη τὰ μνήστρα τῆς θυγατρὸς σου Χρυσαφίνης μετὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ Νικολάου Ἀντιφάτου. Σᾶς εὐχόμεθα τύχην ἀγαθὴν εἰς τὸ συνοικέσιον σας καὶ τέλος ἀγαθόν. Κύριος ὁ θεὸς εὐλογήσει τὰ μνήστρα ταῦτα, καὶ εὐδοώσει τὸν παρ' αὐτοῖς λεληθέντα λόγον εἰς τὸ κάλλιστον τέλος.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(Ἀσπάζεται τὴν δεξιάν τοῦ Προκοπίου καὶ τῶν ἄλλων κατὰ σειράν, καὶ ἡ σύζυγός του παραλαμβάνει τὰ μνήστρα ἀσπασομένη πάντα τὴν δεξιάν.)

Ἡ εὐκὴ σας Γέροντα. Κι ἀπ' τοὺν ἀρχοντόπουλλοῦν σας ἀφηντικά! Σπουλλα-εἰτή σας, Χίλλια χρόνια νᾶχητη. Ὑθεὶός νὰ μὴν σᾶς κάμ' ἀζίκην.

X. ΔΙΑΚΟΣ

Ἡ συμπηθθέρα σας μᾶς ἠκόρανην κουμματάκιν, ἀμ' ὕστερα ἠγέσκιασιν. ὁ συμπέθερός σας εἶνην τοῦ Χριστοῦ τοῦ ψουμάκιν ἠσυχοῦς ἄθρωπους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡκείνη μητὰ μέναν ἔχει μὰν πηριβάρεισιν, ἀμ' ἐν ἠφταίχου ἠβὼ ἢ κακουμοῖ-ρα....

X. ΔΙΑΚΟΣ

Τὶ πηριβάρεισιν ἔχει μαζίν σου;

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γυνηκίστικης κουβέντης!

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Τὸν γυνηκῶν καλεμὲ λεκμέζ. Μακρυγιά μαλλιά κι νοῦς κουντός. Ἄμ' ἄκουσῆ μου τη νά Σᾶς ποῦ. Τοῦ χουράφιν βούλουν εἶνην χά! ἡμές πουλλά ἠπάσκισά- μουν ἄμ' πλειόν...

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τὸ χουράφιν βούλουν! Καλὲ τί 'νην ποῦ λείεις, ἀφηντικόν. Γιὰ τῶνομαν τοῦ θειοῦ; ἄμ' τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; πάνου μας κῆ κάτου μας ἕναν χουράφιν ἔχουμουν κ' ἕναν ἰσπῆτιν. Ἄς ἠγύρευγάσιν ὀγλείσα κῆ τοῦ σπῆτιν κ' ἡμᾶς μαζῆν.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

Ἄμ τί θὰ κάμης πλειόν; Ἡμέες εἶπαμουν ἱναί, ὅσων νά σκαρώσσομουν τὴν δουλειάν. Κιαπὲν σονοῦ πῖρ σουλφά. βαρήρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(πρὸς τὸν ἄνδρα της)

Σῶπα πλειόν κῆ χάλπετ. σῆ δυὸ λουλλῶς βάλλουν κ' ἕνα ἰφρένιμουν. οἱ ἀθρώποι γισκαινουντα βούλα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἰσῆς ξέρητη, ἀφηντικόν, πάλι ὑσῆς θὰ τὰ γισκιάσητη πρῶτα κ' ὕστερα. Ἄς εἶστη καλά. Ἰ θειοῦ νά σᾶς πουλλουχρονά!

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἀκούεις τα, Χ. Πρικόπη; Τί τραβοῦν οἱ γουνναί; Κιαπὲν ἕκατσης κῆ λείεις μου σκουλλειὰ κῆ γράμματα. εἶδης τους τοὺς γαμπρὸς νάζια ποῦ κάμουσιν, ὅσων νά ποῦν τοῦ ἱναί τουν; Τᾶθρωπου ἢ κῶλους ἠμαίρνει κ' ἠβγαίνει ὅσων νά βγάλη μιὰν κόρην. εἶδης τουν τὸν κετσιντζεμέν; Τί ζῶριν εἶνην; Κῆ σὺ ἕκατσης κῆ διαβάννεις μου συναζάρια. Ξέρουμούν τα κ' ἡμέες αὐτὰ τὰ συναζάρια, ἄμ εἰμουστην εἰς τοῦ γουμάριν ἀποῦ κάτου. Τῆς κόρης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Τέτοια βάσανα ἄχ ἢ ρῶκκα, ὅσων νά γημίση τάρτάχτιν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τί θέλετε νά εἰπῆτε, Κύριε Χ. Σεβαστέ;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τάχατ' ὄσες οἱ καλοῦεροι 'ποῦ ἔν ἔχρητῃ μῆη πηδιά, μῆη κόρης, εἴστη φέγλι
μαλαχτήρα. Ξέρητη νάρμηνεύητη τοῦν κόσμου. Ποῦ εἶνν' ἀπ' ὄξ ἀπ τοῦν
χουρὸν πουλλά τραουδία ξέρει.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἔχετε λάθος ἐννοῶ πολὺ καλὰ τὴν θέσιν τῶν οἰκογενειάρχων ἀλλὰ τοῦτο δὲν
ἀκυροῖ τὰς θεωρίας μου, τὰς ὁποίας προηγουμένως ἀνέπτυξα. Ἐπαναλαμβάνω
νὰ σᾶς εἶπω, ὅτι τὸ ἐπιχείρημά Σας στρέφεται ἐναντίον σας, διότι διίσχυρίζο-
μαι, ὅτι αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας ὑποφέρετε εἰς ἀποκατάστασιν τῶν θυγατέρων
σας καὶ αὐταί προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Τί 'νῆν 'ποῦ λέεις, καλὲ ἡσύ; Τί θὰ τὰ κάμης τὰ στραβὰ τὰ θήλυκα;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὰ στραβὰ τὰ θήλυκα θέλουν καὶ στραβὰ ἀρσενικὰ καὶ τάνάπαλιν, καὶ οὕτω
περιστρεφόμεθα εἰς τὸν αὐτὸν φαῦλον κύκλον ὅπου ἐπικρατεῖ πυκνὸν ἀμαθείας
σκότος καὶ τύφλωσις. Ἐξηγοῦμαι. Ἡ μήτηρ εἶνε ἡ πρώτη διδάσκαλος τοῦ
ἀνθρώπου. Ὄταν ἦσουν εἰς τὴν κούνιαν ἀπὸ ποῖον ἔμαθες τὰ πρῶτα ψελλί-
σματα τῆς γλώσσης σου; ἀπὸ τὴν μητέρα. Ὄταν ἦσο παιδίον τίς ἦτον ὁ πιστός
σου σύντροφος; ἡ μήτηρ αὐτὴ σὲ ὠδήγησεν εἰς τὸν βίον. Ἐὰν εἶχες μητέρα
ἀνεπτυγμένην ἤθελες μάθει γλῶσσαν ὀρθήν, καὶ ἤθελες λάβει ἀνατροφήν, καὶ
ἤθελες εἶσαι καλλίτερος. Πρῶτον λοιπὸν δυστύχημά σου εἶνε διότι ἐγεννήθης
ἀπὸ μητέρα ἀμαθῆ. Δεύτερον δυστύχημά σου εἶνε τὸ ὅτι δὲν ἐσπούδασες. Τὰ
ἄλλα σου δυστυχήματα εἶνε συνέπεια τῶν δύο τούτων, καθὼς καὶ τὸ ἰδικόν μου
δυστύχημα τὸ νὰ μὴ δύναμαι νὰ σᾶς πείσω. Διότι ἐνὸς ἀτόπου δοθέντος μύρια
ἐπακολουθεῖ, καὶ τῆς κακῆς ἀρχῆς εἶνε καὶ τὸ τέλος κάκιστον. Ἐρχόμεθα
τώρα εἰς τὰ στραβὰ τὰ θήλυκα. Πρῶτον δυστύχημα των εἶνε διότι εἶνε στραβὰ
καθὼς τὰ ὀνομάζετε. Δεύτερον διότι προσέρχεσθε εἰς τοὺς γαμβρούς καὶ τοὺς
παρακαλεῖτε νὰ νυμφευθοῦν τὰς θυγατέρας σας. Καὶ γιατί δὲν ἀφήνετε αὐτοὶ νὰ
ἐκλέξουν τὰς συζύγους των; Διατί βιάζεστε τὴν φύσιν μνηστεύοντες μικρὰ τὰ
τέκνα σας;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Γιάτ' εἶνῃν τόπου συνήθεια, νόμου κηφάλῃον.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τὸ συνήθειον τοῦτο εἶνε νόμος θεόγραφτος; ἢ συνθήκη σιωπηλῆ ἀνθρώπων ἀμαθῶν;

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Οἱ ἀθρῶποι τὸ καμάσῃν.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Λοιπὸν κακῶς τὸ ἔκαμαν, διότι δὲν ἤξευραν τί ἔκαμαν. Τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ γάμου τὴν ἔχει ὁ ἀνὴρ. Ὁ Ἀβραὰμ ἀφοῦ ἠλικιώθη ὁ Ἰσαὰκ ἔστειλε καὶ ἐζήτησε δι' αὐτὸν σύζυγον.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἄμ' χάν γέν τοὺν γυρεῦσου ἠβῶ, θὰ τοὺν γυρέψῃ ἄλλους. Ἀφῆννον μού τουν;

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Ἰσα, Ἰσα λοιπὸν διότι θέλεις νὰ προλάβῃς σύ, ὥστε σύ μὲν νὰ ἐπιτύχῃς, ὁ ἄλλος δὲ ν' ἀποτύχῃ γίνεται ὁ γάμος δημοπρασία εἰς ἣν κερδίζει ὁ πλειοδότης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ποιά τις κακοβουλία καὶ δυσμένεια εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἣτις προϋποθέτει τὴν ἔλλειψιν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Χ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἡμῆς ἔτσι τοῦβραμον συνήθειον, κ' ἔτσι θὰ πααίνει. Χίλλια κῆ νὰ κάμῃς ἔν κόβγητη.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

Τότε λοιπὸν ὑμεῖς δημιουργεῖτε τὴν τύχην σας, καὶ εἰσθε ἄξιοι τῆς τύχης σας. Δὲν ἔχετε ἀγάπην, καὶ δὲν δύνασθε νὰ συμφωνήσητε εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας σας, διότι δὲν κῆδεσθε τῶν κοινῶν συμφερόντων, διότι δάκνετε καὶ κατεσθίετε ἀλλήλους, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλίσκεσθε ἀπούσης τῆς ἀγάπης τὰ πάντα νεκρὰ τὰ πάντα δύσκολα, τὰ πάντα ἀδύνατα.

Χ. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄς τάφήκουμον πλειὸν αὐτά, κῆ ἡ κουβέντης ἔν ἔχουν τελειουμόν, κι ἄς πι-
οῦμον τοῦ κρασίν μας, κι ἄς πααίνουμον. Τὰ λόγια εἶνῃν θηλυκά. Καλου-
ροῦζικα, Διοματάρη! Κι ἀπ' τὰ παντρέματα, κι ἀπ' τὰ πηρτέλοιπα.*

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Νᾶση καλά, ἀφηντικόν. Κι' ἀπ' τὸν ἀρχοντόπουλλοῦν σας. Νὰ χά, ἀφηντικόν Ὑσὲς ξέρητη πλειόν. Τοῦ χουράφιν χίτσ ὀλμάσσα νᾶνην τοῦ μισόν. Γιατ' εἶνν ἀδικιά κῆ σῆ μέναν.

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Αἱ! Μὴν χουλλιᾶς, κῆ βοῦλα πιττίνουν μόνουν τοῦ Σπανοῦ τὰ γέννεια ἐν πιττί-
νουν. Γιὰ γαμπρόν κῆ γιὰ μηλιάνη τὸν γαμπρόν μου ἐν τὸν χάννου.*

(Ἀπέρχονται ὄλοι ἐπευχόμενοι καλὴν νύκτα καὶ καλὸν ριζικόν.)

Χατζῆ Διάκος καὶ X. Σεβαστὸς ἀπερχόμενοι.

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

Ἐ χατζῆ Διάκου κῆ ὁ χατζῆ Πρικόπιους, λῶ σ' αὔκερα πιθάρια κλάννει.

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Ἄμ' τί εἶνην λάατη, Καλούερος δά! Τ' ἔχει νὰ διαλουῖσῃ; Ξέρει ὁ χουρτά-
τους ἀποῦ τὸν πεινῶντα; σιτιμάρει κ' εἶνην τὰ γέννεια μαλλιᾶ.*

X. ΣΕΒΑΣΤΟΣ

*Ἐτσια ποῦ τοῦ λέεις εἶνην. Ἄμ' εἶνην φουστῆρα, μάνας υἱέ. Γλῶσσαν ἔποῦ τὴν
ἔχει τῆς πουτινάνας ἠ γρός!*

X. ΔΙΑΚΟΣ

*Κ' ἠβῶ ἔτσια φουστῆρα εἶμου χᾶν ἀρμηνεύγου χίλλης ξυλλαῖς ἔστοῦν ξέ-
νουν τὸν κῶλουν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

(πρὸς τὴν σύζυγόν του)

*Μάρ' γυναῖκα ἠβῶ αὐτὴν τὴν ἄγγουρην τὴν ἀχλάδα ἐν χαμπουρέσσου νὰ τὴν
φάου. Χαρρεῖς κι ἀπουστάθηκὴν μου.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

*Ἄμ' τί θὰ κάμης; πηδάκιν μου, ἔτσι εἶνν' αὐτὰ τὰ πρῶματα. Βοῦλοι θέλουσιν
κῆ δίουν τα; Βρέξῃ κῶλουν νὰ φάης πατέλλαν.*

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τὴν δουλειάν! βούλουν τοῦ χουράφιν! ἄμη φτουχὲ νὰ ζήσης! Πῶς θὰ γινούμουν κ' ἔχουμουν κι ἄλλης τόσσοουρης; Παλλοῦκιν μάνας υἱέ!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ κάμνει ἕνας μείας κόσμους θὰ κάμης κὴ σύ. Μὴν σὴ σέναν ἢ ἀρχή, μὴν σὴ 'σὲν τοῦ τέλους. Βοῦλος ὁ κόσμος δίδει, κ' ἡμὲς ἔν θὰ δέκουμουν; καλὰ νᾶση πλειὸν κὴ βοῦλα τὰ ζουντανὰ πιττίνουν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Βοῦλα πιττίνουν, ἄμ' πιττίννει κὴ ὁ ἄθρωπος. Ἐδεκάμουν τὴν ἱμῶν τοῦ χουράφιν. Τῆς ἄλλης τί θὰ τῆς κάμουμουν; Νὰ τῆς τουρκέψουμουν θέλουμουν; αὐτὴ ἢ δουλλειά ἔν εἴην δουλλειά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἦσέναν θὰ διαλοῦιστοῦσιν; βοῦλοι τοῦ δικόν τουν ἠντρανοῦσιν. Γιατί λέουσιν κόρη = κουρασιά, πηδιά = πήδεψη; Νᾶταν καλαῖς ἢ κόρης ἔν ἦθελαν νὰ τῆς χουλλιοῦσιν ἠκείνοι ποῦ τῆς ἔχουσιν. Ὑ Βασιλλειάς τὴν ἑκαμην, λὲ κ' ἠπγην τῆς πικρῆς ἠλλιᾶς τοῦ φαρμάκιν.

ΔΙΟΥΜΑΤΑΡΗΣ

Κιαπὲν τὴν κηφάλιν μας 'στοῦ τσελίκιν τὴν ἐβαλάσιν; ἢ ἀρκοῦδα λέ, τοῦ κόκκαλουν μητρᾷ του πρῶτα 'στοῦν κώλουν τῆς κ' ὕστερα τοῦ τρώει. Ἦβὼ αὐτὸ ἔν θάμπουρέσου νὰ τοῦ φάου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Βοῦλοι ἔν ἀμπουροῦσιν ἄμ' τρώουν του κὴ μὴν 'μιλλιά τουν ἔν ἠβγαίννει. Ἐν ἠντρέπηση ἄντζαμμου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Διάολου κόρη, ἠσὺ μ' ἐβαλης ἠμέναν σ' αὐτὸν τοῦν κόρτου. Μὴν 'μιλᾶς πάρμου. Ἀνάθημάν σας! Γυναῖκης ἔν εἴστη; ἄντραν θέλου, τώρα δὰ τοῦν θέλου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Σῶπα! Σῶπα! ἔ πηδάκιν μου, θέλουτου κ' ἠβὼ νὰ δέκου; ἄμ' εὔρη μου τοῦ κολαῖν δά.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄς τὴν λείπῃ ὁ ἄντρας τοῦ διάολου τὴν κόρην.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἄς σ' ἔλειπῃν δὰ κ' ἡσέναν ἢ γυναῖκα ἔν τοῦ ξέρεϊς ποῦ τὰ πίσ' ἀπίδια ἔχουν νουραῖς; Γιατί καλὲ βλαστημᾶς τοῦ τσοτζίκιν σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάολου τῆς γυναίκης, πρ' ἀδαρφέ, πῶς τοὺν καταφέρουν τοὺν ἄθρωπον!

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί καλὲ στινουχοργήση; μὴ τοῦ ζῶριν θὰ σὴ πάρουν τοῦ πρῶμαν σου ὕστερα ὕστερα;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μάρ' ἔ διάολου κόρη, τ' ἄζῶν δέννουν τ' ἀπ' τοῦ κηφάλιν κ' ὁ ἄθρωπος δέννητη μεῖ τοὺν λόουν του. Ἐστελάμουν τοῦ τόπου τοὺς ἄθρῶπος κ' ἴπηαν κ' ἔκαμάν μας ἱμᾶν δουλλειάν, ἀμπουρούμουν ν' ἀπουφύομουν; Ἡ κουβέντα ἠδόστηκην. Ἄμπουρᾶς νὰ πῆς ἔτσινά μου κ' ἠκείννά μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἦνναὶ ἀμμά χάν γαμᾶς, λὲ τοὺν ἴφτουχόν, νὰ ντρανᾶς κὴ τοὺν θειόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄκου τέκεινα! Τοὺν θειόν μοι λουαργιάννει! ποῖος τὰ διαλουάτη, μαρ' αὐτά; Πᾶσα ἕνας κεντὶ τσικκαρηνά πακκάρ ξένους πόνους κόπανους.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἐτσια 'ποῦ τοῦ λέεις εἶνῃν. Ἄμ' τί θὰ κάμουμουν; Μὴν κάμνης κακουσίμην, κ' εἶχην ὁ θειός κὴ γιὰ τῆς ἄλλης. Πᾶσα τσοτζούκιν μεῖ τοῦ κκουσμάτιν του γηνήτη. Γιατί κόβγεις ἀποῦ τοὺν θειόν τοῦ μούτιν σου. Κιοῦν τόγματαν, λὲ νελερτογάρ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ἄλλὰ κκερίμ. Κκεριμὶν κουγιουσοῦ τερίν.

Ο ΓΑΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΛΩΝΗ ΑΝΤΙΦΑΤΟΥ. ΚΩΜΩΔΙΑ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἔτσι ποῦ παίρνεις κῆ νοικοκυρόπουλλον, κῆ μουνουγιὸν ἀντίκτιστον κῆ ζη-
λημένουν, κῆ θὰ γίνῃ ἢ κόρη σου μιὰ χρουσουνοικοκυρά, τῶναν τῆς τοῦ χέ-
ριν εἰς τοῦ μέλιν κῆ τᾶλλου τῆς εἰς τοῦ λάδιν. Πῶς ἰστιμάρεις; ἡσὸ ἐν τὰ
πῆρης; αὐτὰ εἶνῃ δανεικὰ ψουμά.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τί ἡπῆρα ἡβὸ, μαρή; Δέκη τῆν τὰ προικιὰ 'πῶφερῆς ἀπ' τὰφέντη σου.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἡκείνης ἢ χρουννιαῖς ἦταν ἄλλῆς κῆ τίτης εἶν' ἄλλῆς. Ἦ ἄχυρόν σου θὰ
πειράσης ἀπ' τοῦ κουμέρκιν, ὅπως ἀμπουρέσης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Τοῦ διάλου τῆς κόρης! Πῶς τὰ σουφίνουσιν! Μῆ λᾶς, μαρή, κ' ἔταξῆς του
μεί τὰ λαδικὰ πῶστελλῆς;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Θειὸς ἀμὴν τοῦ ρούση! Ἡβὸ ἐν ἔταξα τίποτις ἄμ' χάρους νὰ τάξης πιττίνει
ἢ δουλειὰ σου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Μαρ' ἔφρην μας κ' ἕναν κουττινὶ 'στοὺν ἐπίτροπον κ' ἕναν εἰς τοὺν πρου-
ηστόν.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Ἄμ' κ' ἡκείνοι γιὰ τὰ μαῦρα σου τὰ 'μμάτια ἠτσασαλάτιννάσιν; Κ' ἡκείνοι
αὐτὰ ἀλιμένουσιν ἐν τοῦ ξέρεις ποῦ λέει τὰ κάμνουν πέντη δάκτυλα ἐν κά-
μνου πέντη ἄγιοι;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Φέρ' μας 'μαρ' ἕναν κρασίν, στ' ἀνάθημαν πλειόν, ὅπου πάει ἄς πάει! μητὰ
'κατὸν 'στὴν φυλακὴν, κῆ μῆ τὰ χίλλια μέσα.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Μὴν χουλλιᾶς, κῆ καλὰ κῆ καλουρροζικὰ νᾶνῃν, κ' ἔχει ἢ θειὸς κῆ γιὰ τῆς
ἄλλῆς, ἀκόμια ὅσον νᾶρτη ὁ κηρός τουν...

ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΥΣΑΙΟΣ

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Ὅσων νὰ τρίψης τοῦ μμάτιν σου ἠπλάκωσαν κ' ἠκείνης, ἔν θουρᾶς; ἀργεῖαις κὴ πήχης μειαλαίνουσιν τοῦ διάολου ἢ κόρης.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

Γιατί, καλὲ ἠβλαστημᾶς τὰ μουρά μου κὴ χουλλιοῦσιν ᾧς μὴν τᾶσπειρνης ὕστερα ὕστερα! ἔφερα καμμιάν ἀπ' τᾶφέντη μου;

ΔΙΑΜΑΤΑΡΗΣ

Σῶπα πλειόν. Τζάνηνά σητζηγήμ.

ΔΙΑΜΑΤΑΡΑΙΝΑ

(ἢ μήτηρ πρὸς τὴν μνηστευθεῖσαν κόρην κατ' ἰδίαν)

Ἦσύ, κόρη μου, νὰ μὴν ἀκούης τὸν ἀφέντην σου. Ἄφης τουν κ' ἔ,τι θέλ' ᾧς λέη. Αὔριον ἡσύ τὴν αὐγὴν νὰ βάλης τοῦ σσουπαννάκιν σου, κὴ νὰ δουστῆς κὴ τοῦ μαντῆλιν σου τοῦ μηταξουτὸν κὴ νὰ νιφτῆς ὁμορφ' ὁμορφα, κὴ νὰ κάμεις κὴ μῖαν μάτσαν λουλούδια κὴ νὰ πάης νὰ γημίσης ἱμᾶν βιτόναν νηρόν, κὴ νὰ τὴν πάης εἰς τοῦ πηθθηροῦ σου. Κὴ νὰ τσακκίσης κὴ τὰ καρύδια τὴν νύχταν γιὰτὶ θὰ κάμουμον τοῦ πακλαβοῦ κὴ θὰ κάμουμον ἀναβούρης, κ' ἡμέταν ἔστελέην μου του χαπάριν ἢ συμπηθθέρα μου. Καλουρούζικη νᾶση κόρη μου, Μὴν ἀκούης τὸν ἀφέντην σου. Κὴ ὁ δικός μου ἔτσια ἦταν, οἱ ἀφηντάδοι τῶχουσιν.

Τέλος τῆς Πρώτης Πράξεως

Σημειώσεις ἐρμηνευτικάι
εἰς τὸν *Γάμον τοῦ Ἀντιφάτου*

1. **Προξενητής**, θηλ. **Προξενήτρια**. Οἱ πεμπόμενοι ἐκ μέρους τῶν γονέων τῆς κόρης πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ οἰκείους τοῦ μελλονύμφου, ἵνα προτείνωσι τὴν χεῖρα αὐτῆς πρὸς ἐκεῖνον· ἡ πράξις *προξενειά*· αἱ γυναῖκες διαδραματίζουσιν σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ.
2. **Χαῖριν**. Λέξ. τουρκική· αἴσιον, ἀγαθόν.
3. **Κησμάτιν** (κησμέτ). Λέξ. τουρκική· μοῖρα, τύχη καὶ τὰ τυχηρά. **Μάσαλλάχ**. Ἐπίρ. τουρκικόν· φυλάξις Κύριος· λέγεται πρὸς ἀποτροπὴν βασκανίας.
4. **Γρόπους**. Συγγενὲς τοῦ *γρίφος*· εἶδος ραφιδεύματος πολυπλόκου καὶ ποικίλου.
5. **Καρκάφιν**. Τουρκιστὶ *κερκέφ*, πλαίσιον ἐφ' οὗ πλατείνεται τὸ παννίον καὶ ποικίλλεται, ὁμοιον τῷ φραγκικῷ τελάρφ (*telargo*) ποικιλτήριον.
6. **Μαρή** πρὸς τὰς γυναῖκας· **μπρὲ** πρὸς τοὺς ἄνδρας· ἐπιφωνήματα βάρβαρα.
7. **Ἀφέντης** (αὐθέντης). Οὕτως ὠνόμαζον πρότερον τὸν πατέρα καὶ **Μάναν** τὴν μητέρα. Νῦν ἀκούονται αἱ ὠραῖαι λέξεις Πατέρα, Μητέρα.
8. **Ἄριφ ὅλὰν ἀγνασὴν**. Ὁ νοὴν νοεῖτο.
9. **Κατηβασιά**. Κατάρρους· προσωπαλγία, ὀδονταλγία, ὠταλγία, καὶ πᾶσα πάθησις τοῦ προσώπου.
11. **Χασταὶ πακκὰν χαστὰ ὀλούρ**. Ὁ ἐπιβλέπων νοσοῦντα ἀσθενεῖ καὶ αὐτός.
12. **Χασταλήκ σαγλήκ πιζιμ ἰσίν**. Ἡ νόσος καὶ ἡ ὑγεία εἶνε δι' ἡμᾶς (τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ).
13. **Ττακκιά**. Κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν, ἐφ' οὗ ἔδεναν 5-6 μανδήλια, καθέτως καὶ ἐγκαρσίως καὶ ἐξημάτιζον ἓνα πελώριον κεφαλόδεσμον. Ἐπ' ἴσης καὶ οἱ ἄνδρες εἶχον τὸ *κιλάφιον* (κητουλάχ) ἐφ' οὗ ἐτύλισσον στρόφιον (σαρίκι). Νῦν τὸ ὑγινοβαφὲς (φέσιον) ἀντικατέστησε τὰ καλύμματα ταῦτα εἰς ἀμφοτέρω τὰ φύλα.
14. **Σαμὰν χαραρή κιπι τεπίπτουρούζ**. Ὡς σάκκον ἀχύρου πληροῦμεν πιέζοντες.
15. **Κατέρ καὶ Μουκκατδέρ**. Λέγεται ἡ Μωαμεθανικὴ Εἰμαρμένη. Τὸ πεπρωμένον. Τὸ δόγμα τοῦτο πιστεύεται καὶ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν.
16. **Τζερεμὲς καὶ Τζεραῖμ**. Χρηματικὴ ποινὴ ἦν ἐπέβαλλον αὐθαιρέτως οἱ Τούρκοι ἀγάδες καὶ τυραννίσκοι πρὸ τοῦ Τανζιματίου ἤτοι πρὸ τῆς Μεταρρυθμίσεως ἐν Τουρκίᾳ ἦν ἐκήρυξεν ὁ Σουλτάνος Μετζιτ τῷ 1840. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης οἱ χριστιανοὶ ἐδέροντο, ἡγγα-

- ρεύοντο, ἐφυλακίζοντο καὶ ἐπλήρωνον πρόστιμον ἐπὶ ἀπλῆ ὑπονοίᾳ, ἔστιν ὅτε καὶ ἐσφάζοντο ὑπὸ τῶν Βοεβοδῶν ἢ ἀγιάνιδων, Τερεπέ-
ηδων, Σπαχήδων κτλ.
17. **Λεσπερλάρ πὸκ γεμεγιντζε, ἀαλάρ χαλβᾶ γεμέζ.** Ἐάν ὁ γεωργὸς δὲν φάγη κόπρανά, ὁ ἀγᾶς δὲν τρώγει χαλβᾶν. Δῆλα δὴ ἂν δὲν σφάλῃ ὁ πρῶτος, ὁ δεῦτερος δὲν εὐρίσκει εὐκαιρίαν νὰ ἀργυρολογήσῃ.
  18. **Φιλτζᾶν γιουκλού καττήρ οὐρκιουτούρση ταγιάα βάρ.** Ἐάν ἐξιπάζῃς ἡμίονους φορτωμένας φιλτζᾶνια (καφφεπότηρα κυμβία), ἔχει ξύλον, ἦτοι θὰ σὲ δείρουν.
  19. **Τομουζοῦν πουρνοῦν κουλαγηνή κκεσσᾶν γίνε τομουζ γίνε τομούζ.** Ἐάν κόψῃς τὰ ὄτα καὶ τὴν μύτην τοῦ χοίρου, πάλιν χοῖρος, πάλιν χοῖροι εἶναι. Ἦτοι ἢ φύσις δὲν μεταβάλλεται.
  20. **Καντάρα.** Ἡ Ἰερὰ μουσουλμανικὴ κρίσις· καὶ στατήρ.
  20. **Σουβλίν** ἦτο ὄνομαστός τις στρεψοδίκης.
  21. **Ἄφκὲ ἰλὲν καλκᾶν ζιγιᾶν ἰλὲν ὄτουρούρ.** Ὁ ἀνιστάμενος μετ' ὀργῆς καθίζει μετὰ ζημίας.
  22. **Ἡβὼ μὲι τὸν ἄν μιλοῦ κι' ἀπού τοῦ σακκοῦλλιν του γημίννου.** Λέγε-
ται ὅτι τοῦτο εἶπεν ἓνας προεστῶς ἀλαζονευόμενος διὰ τὴν εὐνοίαν
τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ. Ἄλλος τις εἶπεν ἀλαζονευόμενος: «Εἶπην ὁ
ἄᾶς, αἰ Παρασκευαῖα!» Τοῦτέστιν ἐθεώρουν οἱ ἄθλιοι τιμὴν ὑψίστην
καὶ μόνον ἂν ἐκάλει αὐτοὺς ὁ ἀγᾶς μετὰ τὸ ὄνομά των. Οἶα κατάπτω-
σις!
  23. Πρὸ τῆς μεταρρυθμίσεως ἐκαλοῦντο οἱ προεστῶτες τῶν Χριστιανῶν
Κοτζαβάσιδες (μεγαλοκέφαλοι Chef) καὶ *Κκεχαγιάδες* (Κκαχάδες) τιμη-
τικὸς δὲ τίτλος ἦτο τὸ *τσορπατζῆ*. Σήμερον τιλοφορούμεθα μετὰ τὸ
ἐφένδη, οἶον Γιάννη ἐφένδη, Δημητράκη ἐφένδη κτλ.
  24. **Ἰ ἄᾶς θέλει κιοστάκια.** Ὁ διοικητὴς διατάττει νὰ δώσουν οἱ Χριστι-
ανοὶ πέδικλα διὰ τοὺς ἵππους του· παρεξηγεῖται δὲ ὅτι ὁ Διοικητὴς
μαίνεται καὶ θέλει δεσμά! Τῷ ὄντι οἱ τυραννίσκοι οὗτοι ἀπήτουν παρὰ
τῶν χριστιανῶν ὅ,τι ἤθελον.
  25. **Καβαλλάρης.** Ἰππότης· οὕτως ἐλέγοντο συμβολικῶς οἱ εἰσπράκτορες
τῶν φόρων, ἢ οἱ πεμπόμενοι ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων διοικητῶν πρὸς τοὺς
κατωτέρους ἀπεσταλμένοι, οἵτινες ἦσαν αὐθαίρετοι ὡς οἱ ἐντολεῖς αὐ-
τῶν.
  26. **Ἄσπρουν εἶδης; ἄσπρα θέλει. Μαύρουν εἶδης; κι' ἄλλα θέλει.** Ἐπειδὴ
οἱ Τούρκοι ἐφόρουν λευκὸν σαρίκιον καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ Ἰερωμένοι
μέλαν κάλυμμα, διὰ τοῦ ἄσπρου ἐννοοῦνται οἱ Τούρκοι εἰσπράκτορες
καὶ διὰ τοῦ μαύρου οἱ Ἰερωμένοι Ἀξιωματοῦχοί, οἵτινες ἦσαν κατα-
θλιπτικοὶ ἐπ' ἴσῃς εἰς τοὺς Χριστιανούς, διὸ καὶ ἐσχηματίσθη τὸ δί-
στιχον τοῦτο ἐννοοῦν τὴν χρηματολογίαν ἀμοιότροπον.

27. **Πεσιγίνι μι σαλλατήμ;** Μήπως έκούνησα την κούνιαν του; Μήπως τὸν ἀνέθρεψα; εἶνε τέκνον μου; ἢ ἀδελφός μου;
28. **Ἡ Ἁγία Κλήρα** ἦτο τὸ συνέδριον τὸ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτρόπου του. Κληρικοί δὲ ἦσαν οἱ Ἱερωμένοι, καὶ οἱ τιτλοφορούμενοι διὰ ὀφικίων ἐκκλησιαστικῶν χριστιανοὶ λαϊκοί, οἵτινες ἦσαν μέλη τῆς ἀγίας Κλήρας. Σήμερον τὸ συνέδριον τοῦτο συγκροτεῖ ἡ Δημογεροντία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀρχιερέως ἢ τοῦ ἐπιτροπεύοντος αὐτὸν Ἱερωμένου. Ἐσωτέρα ἐλέγετο ἡ κλήρα καὶ Ἐξωτέρα τὸ ὀθωμανικὸν δικαστήριον.
29. **Ἄρειου τὴν Πόρταν** λέγοντες ἐννόουν τὸ Ὀθωμανικὸν δικαστήριον ἀπὸ τοῦ αἰρεινάρχου Ἄρειου, ὃν ἐθεώρουν ἴσον τῷ Μωάμεθ, ὡς ἀρνούμενον τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
30. **Ὁ ἀμαθέστατος Χ. Διάκος** λέγει ὅτι δικάζει κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροῦς νόμους, ἐνῶ ἀγνοεῖ αὐτούς.
31. **Ἡ δίκη τοῦ Θουρουδῆ** εἶνε γεγονός, ὅπερ ἠρύσθη ἐκ παλαιότητος ἐγγράφου, καθ' ὃ ἐτιμήθη μία οἰκία ἀντὶ 30 γροσίων κατὰ τὸ 1720 ὅτε τὸ νόμισμα εἶχε μεγίστην ἀξίαν ἦτοι ἐν γρόσιον ἰσοῦτο μὲ 20-30 σημερινά.
31. **Δίου.** Ρῆμα· ἀόρ. *ἔδεκα* ἀντὶ *ἔδωκα* (δίδο-ἔδωκα), *δοσμένους* (δεδομένους). Συγγέεται μὲ τὸ *δένω*, *ἔδεσα*, *δομμένους* (δεδεμένους).
32. **Ἔσκι, ραγπέτ, κινοῦλ σουλτανίντηρ.** Ὁ ἔρωσ, ἡ τιμή, ἡ θέλησις εἶνε τοῦ αυτοκράτορος, εἶνε ἀπαραβίαστα.
33. **Παραγι βερβὲν τουτουγι τσαλάρ.** Ὁ πληρώσας τὰ χρήματα θὰ παίξει τὸν αὐλόν.
34. **Ἄταμὴν Ἱμανηὴ κηζτήρμα.** Μὴ διερεθίζης τὸν φανατισμὸν τοῦ ἀνθρώπου (τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα).
35. **Πιζιμ κουσουρουμουζά πακμάζσαν ὀλούρ.** Δὲν πρέπει νὰ παρατηρῆς τὰ ἰδικὰ μας σφάλματα.
36. **Ὀσμανλής.** Ἐκ τοῦ Ὀσμάν ἢ Ὀθμάν, ἐξ οὗ καὶ ὀθωμανός. Οὕτω καλοῦνται οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου Σουλτάνου. Ἡ λέξις αὕτη δίδεται κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἐν ᾧ οἱ κοινοὶ Τοῦρκοι καλοῦνται περιφρονητικῶς *Turges*. Ὀσμανλήκι δὲ λέγεται ὁ ἵπποτικός, ὁ ἄγριος, ὁ δόλιος, ὁ τυραννικὸς χαρακτήρ ἦτοι κρᾶμμα στρατιωτικῶν ἀρετῶν καὶ τυραννικῶν κακιῶν οἷος ἦτο ὁ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου Λύσανδρος «ὅπου οὐκ ἐφικνεῖτο ὡς Λεοντῆ προσραπτέον τὴν ἄλωπεκῆν».
37. **Σὲν χότ πὲν χότ ἀτὰ κιμ ἀτόν ὄτ.** Σὺ αὐθέντης ἐγὼ αὐθέντης, τίς θὰ δώσῃ εἰς τὸν ἵππον χόρτον;
38. **Κουραμᾶς** (δ) καὶ τὸ *Κουραμᾶ* εἶνε ἡ διανομὴ τοῦ φόρου εἰς τοὺς φορολογουμένους. Χαράτσι δὲ ἦτο ὁ κεφαλικὸς φόρος. Πρὸ τοῦ Τανζι-

ματίου οί φόροι ἦσαν αὐθαίρετοι κατὰ τὸ δοκοῦν τοῖς Τοπάρχαις ἐπιβαλλόμενοι. Μετὰ τὸ Τανζιμάτιον ὠρίσθησαν ὅσα ἐπληρόνοντο καθ' ὅλον τὸ ἔτος κουραμᾶ εἰς πολλὰ κονδύλια νὰ πληρῶνωνται εἰς ἓν κονδύλιον ὀνομαζόμενον *Βερκί* (δόσιμον, φόρον). Τὸ δὲ χαράτσι μετεβλήθη εἰς στρατιωτικὸν φόρον, εἰς ὃν ὑποβάλλεται πᾶς χριστιανὸς ἢ μὴ μουσουλμάνος ἀπὸ 15 ἐτῶν μέχρι ἐξήκοντα πέντε ἐτῶν. Ὁ κατ' ἀποκοπὴν φόρος (*Βερκούϊ μακτουά*) μετεβλήθη σήμερον εἰς *ἐμλάκ βερκουσι* (κτηματικὸν φόρον) καὶ *τεμεττοῦ βερκουσι* (φόρον ἐπιτηδεύματος). Μένοντος παγίου τοῦ στρατιωτικοῦ φ. ὅστις ἀξομειοῦται ἀναλόγως τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, ἀναλογιζομένων 5.000 γροσιῶν εἰς 136 ἄρρενα.

39. Οἱ δυσχυρισμοὶ ὅτι ἡ **μεγάλῃ παιδείᾳ** εἶνε περιττὴ εἰς τὸν τόπον μας ὑφίστανται καὶ σήμερον μὲ τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Χ. Σεβαστοῦ.

40. **Σὸς ἀγνάτ.** Δὸς νὰ ἐννοήση.

Ἐγριτζα (ζωῦφιον). Μύωψ.

Ἐγλεντζέδοι. Διασκεδάσεις.

Σοῖν. Συγγένεια, γένος.

Μαντινάδα. Κῶμος.

Ἀτζαλεγά καλμέζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὴν ἐπίσπευσιν· χρῆζουσι σκέψεως καὶ ὠρίμου σκέψεως.

Γιασαγιντζα κεσινετλεγινή γιарου, λούντζαγιά καταρ ἀραμαλή. Ὁ ἄνθρωπος τὴν σύζυγον μεθ' ἧς θὰ ζήση μέχρις οὐ ἀποθάνῃ πρέπει νὰ τὴν ζητῇ, ἕως ὅτου νὰ κουρασθῇ.

Χάλπετ. Βεβαίως, ὅπωςδῆποτε.

Ἀλλάχ ἰτζίν. Κατὰ θείου.

Μινασίπιν. Κατάλληλον.

Τεβεκκιννήδισης. Ἐχουν τὴν μνησικακίαν τῆς καμήλου.

Ἀγῆρ παστήκτζα γεγνί καλκάρ. Ὅταν πατῆ τὸ βαρὺ, σηκώνεται τὸ ἔλαφρον.

Καῖναγιάν γερινέ τεκερσάν ὀλοῦρ. Ἐὰν χύνῃς εἰς τὸ βράζον μέρος κατορθοῖς νὰ σβύσης τὴν πυράν. Δῆλα δὲ διὰ θυσιῶν ἀπαλλάττεται τις τῶν θλίψεων.

Σετζατέζ. Τάπης μαλλωτός.

Χαφταγιά κατάρ οὔλαστηρινή. Μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐβδομάδος τὰ προφθάνω, τὰ πέμπω.

Στοῦμπους. Ἀγορὰ ἐν Λειβησίφ· φαίνεται ὅτι ἀρχαιότερον εἶχαν εἰς τὴν θέσιν ταύτην στοῦμπον (ἴγδην λιθίνην, ἐν ἣ ἔλειοτριβεῖτο τὸ βαλανίδιον).

Τζάνῆμ κουρπᾶν ὀλοοῦν. Ἡ ζωὴ μου ἄς θυσιασθῇ.

Μαλιματλῆς. Εἰδήμων.

Τζουάπιν. Ἐπόκρισις.

Γιαγλᾶς. Θερινὸν ἐνδιαίτημα.

Ἄτσ κιοζουνοῦ ἀτσάρημ᾽ κιοζουνοῦ. Ἄνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς σου διότι τοὺς ἀνοίγω ἐγὼ ἢ ἄλλοι.

Κατσιντζεμές. Ἡ πέρασις, ἡ ζωάρκεια.

Χαῖριν. Ἄγαθόν.

Ἄσλαννιά. Γρόσια.

Ἄρίφης. Εἰδήμων.

Ἄλλαχὰ σουκκιούρ. Δόξα τῷ Θεῷ.

Ἄλάν σὲν μάλ ἄσηκῆ τεῖλσίν. Βρὲ σὺ δὲν ἀγαπᾶς πράγματα (περιουσία).

Γινενὶν τελιγιντὲν χιντιστανῆ σεῖρ ἐτέριζ. Ἐκ τῆς ὀπῆς τῆς βελόνης θεωροῦμεν τὰς Ἰνδίας (δηλ. εἴμεθα ὀξυδερκεῖς).

Μουλάχλαγιὰ ταλτηνήζ. Ἐβυθίσθητε εἰς σκέψεις.

Κετσιντζεμὲ ἱκκὶ παστάν ὀλουρ. Ἡ πέρασις (ὁ βίος) γίνεται ἐκ δύο κεφαλῶν (δύο συζύγων).

Κάτς πεῖτ ποῦ; Πόσοι στίχοι εἶναι τὸ ἄσμα τοῦτο; δηλαδή διατί πολυλογία;

Πῖρ παλτὰ ἰλὲν ἀγάτσ κεσιλμέζ. Τὸ δέντρον δὲν κόπτεται διὰ μιᾶς πληγῆς τοῦ πελέκεως.

Γιά τεβέ, γιά τεβεζῆ. Ἡ ἢ κάμηλος (ψοφᾶ) ἢ ὁ καμηλάτης ἀποθνήσκει.

Σερινὲ ναλέτ. Ἀνάθημα εἰς τὴν κακίαν των.

Κιοπέιλεν χαραρὰ κιριλμέζ. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμβωμεν εἰς τὸν σάκκον μὲ τὸν σκύλον.

Χέμ τογέρσιν, χέμ σεβέρσιν. Καὶ μὲ δέρεις καὶ μὲ ἀγαπᾶς.

Καπουλττοῦ. Εἶναι δεκτόν.

Ἄφερίμ. Εὐγε.

Ἐν εὔσιμι. Τὸ καλλίτερον εἶνε.

Ἄὸλὲ λακκηρτῆ ὀλμάζ. Τοιοῦτος λόγος δὲν γίνεται.

Γιοῦζ βερτίκεις ἀληγιὰ Σηστῆ κεττῆ χαληγέ. Ὅσον δίδεις πρόσωπον (θάρρος) εἰς τὸν Ἄλῆν (βάρβαρον) τόσον σχήζει τὸν τάπητα (παρεκτρέπεται).

Κλοῦπιν. Ἡ λαβὴ τῶν ἀγγείων.

Χαζῆριν. Ἐτοιμος.

Τσαλῆμιν. Κόψις, ὕφος, τρόπος.

Χαῖρλῆ ἰς γιλτὰ πιττέρ. Ἡ καλὴ ἐργασία εἰς ἓν ἔτος τελειώνει.

Ἄλιατὰ κιοζουμοῦζ βαρ ἄμμα κουτρὲτ γιόκ. Ἀγαπῶμεν τὰ ὄρατα ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα.

Καλαιτζῆς. Ὁ γανωτῆς κασιτερωτῆς.

- Ἄλισβερίσιν. Δοῦναι καὶ Λαβεῖν, ἐμπόριον, ληψοδοσία.
 Ἄττουμιὰ παροῦτιν. Πυρῖτις διὰ μίαν βολὴν πυροβόλου.
 Τζίλασηνήμ. Ἄγαπητόν.
 Ἰκκί πατζακληγιὰ εὐλικ γιαραμάζ. Εἰς τὰ δίποδα τὸ ἀγαθὸν δὲν χρησιμεύει· οἱ ἄνθρωποι φύσει εἶνε ἀχάριστοι.
 Πειρνᾶ χωρά. Πιάνει τόπον.
 Ἄχαλῆς. Λαός.
 Ζῶριν. Δύσκολον.
 Κεμισινὶ κουρταρὰν καπτάν τηρ. Ὁ σώζων τὸ πλοῖον του εἶνε πλοῖ-
 αρχος.
 Ἄρσουζικουν μιλλέττιν. Ἔθνος αὐθαδές.
 Γένουμου ζάφτιν. Διοικοῦμαι.
 Ττοπποῦζα. Ἡ σκυτάλη.
 Ποῖντουρούκιν. Ὁ ζυγὸς τῶν βοῶν δι' ὧν ζεύγνυνται.
 Ὀλμαλή. (Τοιοῦτος πρέπει) νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος.
 Κιαπάλης. Ἄπ' ἀληθείας.
 Στιμάρου. Στιμῶ, λογαριάζω, νομίζω, ὑπολήπτομαι τινά.
 Πᾶζ πάζηλαν κάζ κάζηλαν. Τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις πελάζουσι.
 Κετέλ τταβισή κκέλ χωραζουλαν. Ἐκαστος ἐκάστῳ, χὴν χηνὶ καὶ ἡ
 κασιδιάρα ὄρνιθα μὲ τὸν κονιδιάρην ἀλέκτορα.
 Ταβίν. Ἄγωγή. Ταβατζῆς. Ὁ ἐνάγων.
 Βερτιτζεγιν κιπὶ ἀλτητζαγὴν ὀλμασσα, βερτιτζεγιν χαράμ ὀλσούν. Ἐάν
 ὅτι δώσης δὲν εἶνε καθὼς ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ λάβης, ὅτι δώσης μὴ
 ἔστιν εὐλογημένον, ἤτοι ὅτι δώσης θὰ τὸ λάβης.
 Κουμέρκιν. Τὸ τελωνεῖον. -ιάρης. Ὁ τελώνης.
 Ταβᾶ μρασᾶ καλμάζ. Ἡ ἀγωγή δὲν κληρονομεῖται.
 Ζιλλέτ. Ζιλ γέτ, ὁ κάτοχος.
 Ἄμανάτιν. Παρακαταθήκη, ὑποθήκη καὶ τὸ ἐτοιμόρροπον.
 Κελμέκ σενίν ἔλιντε κιτμέκ σενίν ἔλιντε μισ. Τὸ ἐλθεῖν ἐξαρτᾶται ἀπὸ
 Σέ, ὄχι ὁμως καὶ τὸ ἀπελθεῖν.
 Πιτίννου. Τελειώνω. Ἡπίττησα. Ἐτελείωσα.
 Φέγλι-μαλαχτήρα, Φαῖλι-μουχτάρ. Αὐτεξούσιος, ἐνήλιξ.
 Καλεμά κελμάζ. Δὲν ἔρχονται εἰς τὸν κάλαμον, δὲν γράφονται, εἶναι
 ἀκατανόματα.
 Τταμασαλῆς. Θεατρικός, ἀναιδής.
 Οὔγιοῦρ. Ἄκκαλῆς, εὐήθης.
 Μίσσι-ππούφφου-ἀλαππούφφου. Ἐπὶ τῶν ὄσφραινομένων καὶ ἀηδι-
 αζόντων ἐπὶ τῇ δυσωδίᾳ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἀρεσκομένων εἰς τίποτε.
 Κουμανταῖρου. Διοικῶ, ἐξουσιάζω.
 Ἄβουρτιν. Ἄπόρρητον. Ἄβουρτζῆς. Ραδιοῦργος.

- Μαϊ-ματτιά. Ὁ πρωταίτιος τινος πράξεως.
 Παζαρτὰ πουλούνομαγίαν κκιουλάχ ὄλσοῦν. Τὸ μὴ εὐρισκόμενον ἐν τῇ ἀγορᾷ ἔστω τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς (λέγεται ἐπὶ τῶν μὴ σπανίων ἀλλὰ κοινῶν καὶ εὐκόλως εὐρισκομένων πραγμάτων).
 Γιναττζής. Ἰσχυρογνώμων.
 Ἰστιλλάχουν. Ὑφος, στόμφος.
 Τρακμάνην. Κόπανον.
 Ἀϊκκηρητζής. Ὁ ἀποπλανῶν, ἀπατεῶν.
 Ταγαρτζίκιν. Μάρουπος.
 Κουβάνιν. Κυψέλη μελισσῶν (κουβέλι).
 Πιγεντοῦ. Ἀρέσκομαι.
 Τέγγιν. Ἀντίρροπον, ἰσοζύγιον.
 Ἀναάτιν. Εὐμένεια.
 Ἰπνι-φασάτιν, κιούλλουν μουτζιρίμιν. Κάκιστος ἀραβ. φράσις.
 Κέφιν. Ἡδονή, εὐθυμία.
 Ἰλλαλλάχ. Φυλάξι Κύριος!
 Τεφεκκελής. Εὐπιστος.
 Ἀρκᾶς. Ὁ προστάτης.
 Ζεμανὲ ἀβλατή. Τέκνα τοῦ αἰῶνος.
 Τουτοῦκιν. Αὐλὸς ποιμενικός.
 Σαμαριάτικουν. Δικαίωμα τοῦ μαϊστορος διὰ τὸν ἵππον ὅστις ὑπηρετεῖ τὴν ἑταιρίαν τῶν γανωτῶν.
 Τιγνατίννου. Ὑπακούω.
 Γιλτίννου. Ἀπαυδῶ.
 Κιουτσοῦς. Ρωμαλαῖος.
 Κάλφας. Ὑπομήστωρ καὶ ἀρχιτέκτων.
 Ἐϋλικτὰν μαμάζ κελίρ. Ἐκ τῆς ἀγαθοεργίας ἔρχεται νόσος.
 Μπούγιουν. Ἐνθουσιασμός.
 Ὁρταλίκην. Ἐδαφος ἢ κοινωνία.
 Κουρσάρικ. Καταδρομεύς.
 Σακκὶν τὸν ραγιάν μου. Προσέχετε τοὺς Ὑπηκόους μου.